

OBRANA

F-16

**Výcvikový
rok 2018**

**Kurz
Mountain
Winter**

**Slovinskej
armáde
velí žena**

**Rozhovor s genpor.
Danielom Zmekom**

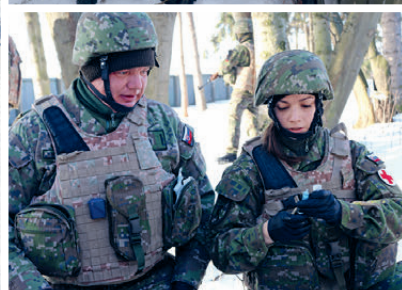

Rožňavské zdravotníčky žiarili

O ddelenie výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy odboru špecializovaných zdravotníckych činností a výcviku Úradu hlavného lekára Ružomberok s pracoviskom v Liptovskom Mikuláši – Ondrašovej pripravilo na posledné dva januárové týždne kurz taktickej medicíny určený pre príslušníkov vojenského zdravotníctva s odbornou spôsobilosťou sestra, pôrodná asistentka a zdravotnícky záchranár. Kurz zameraný na poskytovanie rozšírenej predlekárskej prvej pomoci v bojových podmienkach absolvovali príslušníci rožňavského práporu RCHBO, žilinského 5. pluku špeciálneho určenia a trenčianskeho práporu podpory velenia. Inštruktori so skúsenosťami z pôsobenia v zahraničných operáciách a misiách ich pripravovali na zvládanie život a zdravie zachraňujúcich úkonov v sťažných podmienkach. Najlepšie výsledky dosiahli veliteľka družstva príjmu, triedenia a ošetrovania ranených rotná Alena Farkašová a veliteľka družstva zberu a vývozu ranených rotná Ivana Sečkárová, obe z rožňavského práporu RCHBO.

Text a foto: Jozef Žiak

- 4 Zbohom, „Odpojené“ kráľovstvo!
- 8 Najväčší modernizačný projekt v histórii Ozbrojených síl SR (1. časť)

- 13 Slovinkej armáde velí žena
- 14 Špeciálny kurz Mountain Winter
- 16 Rozhovor s genpor. Danielom Zmekom

- 20 TÉMA: Výcvikový rok 2018
- 24 Aero L-29 Delfín – dievča pre všetko
- 32 UNFICYP má novú veliteľku
- 37 Križiacke výpravy a Slovensko
- 42 Čo nového, HOREZZA?
- 44 Cvičíme s foam rollerom 2
- 46 M. R. Štefánik: Generál – osloboditeľ (3)

mjr. Lenka Halášová
náčelníčka doplňovania
personálu, Personálny
úrad Ozbrojených síl SR

ony sú pre mňa zdrojom životnej múdrosti a učím sa od nich, ako zdolať životné prekážky. Milé ženy, kolegyně, veľká vďaka vám!

V ozbrojených silách sa snažíme, aby bolo vojenské povolanie atraktívne aj pre ženy. Tie sa môžu uplatniť tiež ako vojačky dobrovoľnej vojenskej prípravy alebo aktívnych záloh. Tento rok sa rozširuje šanca aj bývalým profesionálnym vojakom a vojačkám, ak spĺňajú zákonné podmienky na návrat do ozbrojených síl.

Pravdaže, za 25 rokov vo vojenskej rovnosť sa aj ja pamätám na svoje vzostupy i pády. Boli chvíle, keď som sa tešila a usmievala, no aj také, keď som premýšľala, či nie je čas odísť. Vďaka manželovi, rodine a kolegom som zlé obdobia dokázala prekonať – a teraz, ako personalistka, v podstate robím prácu svojich snov. Aj preto chcem povzbudiť všetky ženy, no i mužov v našich ozbrojených silách, aby dokázali vnímať nielen prekážky, ale aby sa naučili vidieť aj to lepšie, čo niekedy pre rôzne „maskovacie prostriedky“ nie je na prvý pohľad zrejmé. Tú cestu pred sebou.

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk

www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVII. • č. 3/2019 • Redakčná uzávierka 18. 2. 2019 • Do výroby zadané 22. 2. 2019 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 17 21, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslávské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Brexit, obrana, bezpečnosť

Spojené kráľovstvo je stálym členom Bezpečnostnej rady OSN, jednou z piatich pôvodných jadrových mocností, a zároveň jedným z najväčších prispievateľov do obranného rozpočtu Európskej únie. Bez ohľadu na konečný výber scenára odchodu štátu z Únie bude mať brexit vplyv na budúce formovanie európskej bezpečnosti.

Podľa posledných zverejnených údajov Eurostatu z roku 2016 Spojené kráľovstvo v absolútnych číslach vydávalo najviac finančných prostriedkov na obranu spomedzi všetkých členských štátov EÚ (47,2 mld. v roku 2016), čo predstavovalo takmer štvrtinu celkových výdavkov Únie na obranu. Podľa rovnakého zdroja za rok 2016 Spojené kráľovstvo (2,0 %) spolu s Estónskom (2,4 %) a Gréckom (2,1 %) patrili k jediným členským štátom EÚ, ktorých výdavky na obranu presahujú hranicu 2 % HDP stanovenú záväzkom voči NATO z roku 2006. Pri pohľade na konkrétne obranné spôsobilosti sú pre EÚ relevantné najmä britské jadrové ponorky a bezpilotné lietadlá. Otázky vyvoláva aj budúcnosť pobočiek európskych firiem v štáte zameraných na vývoj sonarov, palubných radarov či raketových zbrojných systémov (Airbus, Thales, Leonardo, MBDA), ktoré sú dnes integrované v európskom obrannom priemysle.

Základné línie

Brexit otvára otázku budúcnosti európskych politík v oblasti bezpečnosti najmä z hľadiska operácií v rámci Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ (SBOP). Hoci brexit ovplyvní fungo-

vanie operácií aj z finančného pohľadu, ešte problematickejšou je sféra politického vplyvu a zabezpečovania fungovania misií. Ako príklad možno uviesť operáciu Atalanta, zameranú na potlačanie pirátstva v oblasti Afrického rohu. Jedným z účinkov brexitu bude presun operačného veliteľstva EU NAVFOR z britského Northwoodu do španielskeho mesta Rota a Strediska pre námornú bezpečnosť v regióne Afrického rohu (MSCHOA) do francúzskeho Brestu. Z politického hľadiska k úspechu operácie prispeli dohody o súdnej spolupráci, zatýkaní a uväznení pirátov v Keni a Seychelách uzatvorené aj vďaka vplyvu Spojeného kráľovstva na krajiny Commonwealthu. Brexit preto znamená aj stratu diplomatického potenciálu pre budúce operácie EÚ.

Európske obranné a bezpečnostné iniciatívy nového prístupu Únie k spoločnej bezpečnosti (EDF, PESCO, CARD) predstavujú druhý okruh oblastí ovplyvnených vystúpením Spojeného kráľovstva z EÚ. Spojené kráľovstvo sa usiluje o čo najužšiu angažovanosť vo všetkých uvedených platformách z viacerých dôvodov – okrem iných ide o otázku zjednodušenia vojenskej mobility, ako aj obranného výskumu a investícií do nových projektov. V prípade tvrdého brexitu by moh-

la krajina o oba benefity prísť. Dôsledky tvrdého brexitu by však zároveň zasiahli aj EÚ, pretože Spojené kráľovstvo patrí medzi najväčších prispievateľov do výskumu a vývoja v obrannom sektore a disponuje tiež kvalitným know-how.

Treťou kritickou oblasťou je globálny satelitný navigačný systém Galileo. Na vývoji tohto systému, ktorého operačné parametre budú pri jeho plnej prevádzke minimálne porovnateľné s americkým systémom GPS, sa zúčastňujú viaceré britské spoločnosti. Takou je aj Surrey Satellite Technology – dcérska firma spoločnosti Airbus, ktorá sa podieľa na vývoji navigačnej technológie pre Galileo; ako aj britská filiálka kanadskej spoločnosti CGI, ktorá vyvíja šifrovaciu techniku pre Public Regulated Service (PRS). Okrem toho, pozemná infraštruktúra systému je lokalizovaná aj na britských územiach (na Falklandoch a na ostrove Ascension v južnej časti Atlantiku). Zatiaľ čo voľne dostupná lokalizačná a navigačná služba Galilea (OS – Open Service) by mala byť globálne prístupná širokému spektru európskych aj mimoeurópskych používateľov, k zašifrovanej a precíznejšej službe PRS by mali mať prístup len vybrané vládne zložky a armády členských štátov EÚ. Pre Spojené kráľovstvo je jed-

nou z priorit zachovanie prístupu k PRS aj po vystúpení z EÚ, čo je však v protiklade k základnému zámeru budovania systému – vytvoreniu exkluzívneho klubu bez prístupu tretích krajín.

Perspektívy spolupráce

Viacerí analytici prichádzajú s tvrdením, že euroatlantický aspekt, ktorým je spoločné členstvo Spojeného kráľovstva a väčšiny (22) štátov Európskej únie v NATO, by mohol premosťovať potenciálne negatívne následky brexitu na budúcu spoluprácu Únie a Spojeného kráľovstva v oblasti bezpečnosti. Pre štát so spôsobilosťami, prestížou a postavením Veľkej Británie však zrejme nebude akceptovateľné spolupracovať s EÚ len na základe štandardných mechanizmov využívaných tretími krajinami (FPA – rámcové dohody o účasti, ktoré regulujú účasť tretích krajín na operáciách SBOP; alebo administratívne dohody regulujúce kooperáciu Európskej obrannej agentúry EDA s tretími krajinami). Podobne ako v iných oblastiach, aj v oblasti bezpečnosti sa Spojené kráľovstvo usiluje o privilegované postavenie a vzťahy s EÚ. Predstavou o vytvorení platformy spolupráce na princípe akejsi SBOP Plus je však málo pravdepodobná. Vzhľadom na rozsiah-

ly charakter aktivít v oblasti bezpečnosti je v súčasnej situácii reálnejšia možnosť, že ak k uvedenej spolupráci dôjde, bude založená skôr na ad-hoc dohodách než na jednej univerzálnej medzinárodnej zmluve.

Spojené kráľovstvo sa bude zároveň s najväčšou pravdepodobnosťou angažovať na európskej bezpečnosti aj mimo existujúcich bezpečnostných a obranných štruktúr NATO a EÚ. Príkladom je European Intervention Initiative (EI2), spustená v júni 2018 z iniciatívy Francúzska. Na záver treba dodať, že hoci brexit vyvoláva obavy z ďalšieho vývoja vo všetkých uvedených oblastiach na strane EÚ aj Spojeného kráľovstva, v konečnom dôsledku môže mať paradoxne pozitívny vplyv na budúcnosť európskej bezpečnosti. Zatiaľ čo v minulosti bolo Spojené kráľovstvo skôr štátom brzdiacim posun bezpečnostnej agendy EÚ v kontexte uplatňovania práva veta v rámci SBOP, po brexite by túto možnosť stratilo. To by mohlo eventuálne vyústiť do konštruktívnejšieho dialógu medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom v oblasti bezpečnosti než kedykoľvek predtým.

Text: Mgr. Barbora Olejárová, PhD.

Analytický útvar MO SR

Slovensko je aktívny hráč

Ministri obrany členských štátov Európskej únie posledný januárový deň v Bukurešti rokovali o potrebe zosúladienia nových obranných iniciatív, vyplývajúcich z implementácie Globálnej stratégie EÚ, ako aj o potenciáli technologických inovácií v oblasti obrany. „V rámci posilnenia štatútu Európskej únie ako globálneho hráča v oblasti obrany ide najmä o zosúladienie Programu rozvoja európskeho obranného priemyslu, Európskeho obranného fondu, Koordinovaného výročného hodnotiaceho procesu a Stálej štruktúrovanej spolupráce,“ vysvetlil minister obrany Peter Gajdoš. Dôležitou témou rokovaní ministrov bola tiež podpora nástrojov Európskej únie pri zavedení trendov technologických inovácií do rozvoja ozbrojených síl, ako aj nové technologické výzvy v oblasti obrany, ako sú obranné systémy s umelou inteligenciou či kybernetická obrana. Ministri diskutovali aj o budúcnosti operácie SOPHIA, v ktorej pôsobili tiež slovenskí vojenský policajti.

Foto: Agerpres, Radu Tuta

Pamiatka vypálených obcí

Minister obrany SR Peter Gajdoš si v obciach Kľak a Ostrý Grúň uctil pamiatku obyvateľov, ktorí zahynuli pri vypálení týchto obcí nacistami v roku 1945. Tak chceli zastaviť pomoc miestnych obyvateľov partizánskym skupinám Slovenského národného povstania. „Takzvaná Krvavá nedeľa je bolestnou spomienkou na fašistické represálie, ktoré zničili život v týchto dvoch obciach. Medzi 148 obeťami boli ženy, starí ľudia a deti, z ktorých najmladšie malo iba tri mesiace,“ pripomenul hrôzy nacistických útokov minister. Pri útoku protipartizánskej jednotky Edelweiss 21. januára 1945 zahynulo 64 občanov Ostrého Grúňa a 84 obyvateľov Kľaku. V oboch obciach boli obetiam vybudované pamätníky.

Foto: Ivan Kelement

Ponuky 3D rádiolokátorov

Ministerstvo obrany SR dostalo v súvislosti s obstaraním 3D rádiolokátorov stredného, malého a blízkeho dosahu pre Vzdušné sily Ozbrojených síl SR v rámci oslovených krajín desať ponúk. Rezort chce rádiolokátory obstaráť formou vláda – vláda do roku 2025. Všetky predložené ponuky posúdi a vyhodnotí expertná skupina. Zohľadní technické a operačné požiadavky, termín dodávok, interoperabilitu v rámci Severoatlantickej aliancie, zabezpečenie výcviku, logistické zabezpečenie v rámci celého životného cyklu, ako aj otázku nákladov a aspektov súvisiacich s úpravou infraštruktúry, zapojenie domáceho obranného priemyslu a tiež ceny. Ministerstvo predloží najvýhodnejšiu ponuku na rokovanie vlády do 30. júna 2019.

Slovensko-maďarská komisia

O aktuálnych bezpečnostno-politických témach a o záležitostiach týkajúcich sa širokého spektra bilaterálnej vojenskej spolupráce rokovala v Bratislave Slovensko-maďarská zmiešaná komisia. Komisiu predsedajú štátni tajomníci rezortov obrany oboch krajín Róbert Ondrejcsák a István Szabó. Témou rokovania boli najmä aktivity oboch krajín v rámci NATO a EÚ, predovšetkým projekt vojenskej mobility, slovenský PESCO projekt nepriamej palebnej podpory, ktorého sa Maďarsko nedávno stalo riadnym členom, a maďarský návrh na vytvorenie mnohonárodného divízieho veliteľstva NATO.

Ministerstvo podporí projekty

Ministerstvo obrany aj tento rok podporí zaujímavé projekty a takmer 100 000 eur rozdelí mimovládny organizáciám. Tie môžu v rámci zverejnenej výzvy predložiť maximálne jeden projekt, na ktorý im môže byť poskytnutá dotácia vo výške od 500 do 50 000 eur. O jej poskytnutie treba požiadať najneskôr do 31. marca 2019. Žiadosti môžu predkladať občianske združenia, nadácie, záujmové združenia právnických osôb, neinvestičné fondy, ako aj neziskové organizácie, ktoré poskytujú všeobecne prospešné služby so sídlom na území Slovenskej republiky. Viac na: www.mod.gov.sk/20263/ziadosti-o-dotacie/.

Vojenský policajti po novom

Vojenský policajti budú mať širšie kompetencie. Vyplýva to z novely zákona o Vojenskej polícii, ktorú schválili poslanci národnej rady. Účinnosť nadobudne 1. apríla 2019. Novela prináša napríklad aj sankcie za neoprávnené používanie uniforiem, odznakov a ďalších identifikačných prvkov. Vojenský policajti budú mať rozšírené právomoci pri zadržiavaní osôb, ktoré neoprávnene vstúpia do vojenských objektov. Zároveň im umožní zakročiť proti narušeniu vojenského objektu aj bezpilotným lietajúcim prostriedkom (dronom) tak, že vojenský policajti budú môcť zadržať osobu ovládajúcu tento prostriedok a tiež prerušiť jeho letovú činnosť.

Vzájomne s Kanadou

Štátny tajomník MO SR Róbert Ondrejcsák sa v prítomnosti veľvyslankyne Kanady v Slovenskej republike Heidi Hulanovej zúčastnil 7. februára na prezentácii knihy Kanada a Slovensko: Prvých 25 rokov, ktorá zachytáva slovensko-kanadské vzťahy od vzniku samostatnej SR až po súčasnosť. Kanadskí a slovenskí ženísti spolupracovali už v misii UNPROFOR v roku 1993 a aktuálne je ťažisková spolupráca v rámci posilnenej prítomnosti NATO v Pobaltí, kde v sektore vedenom Kanadou pôsobia aj slovenskí vojaci.

Premiérové stretnutie
vojenských zdravotníkov krajín V4

VIMIMED 2019

Akadémia ozbrojených síl generála

M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši

4. až 6. februára prvý raz hostila vojenských

zdravotníkov z krajín Vyšehradskej skupiny

na premiérovej konferencii Visegrad Military

Medicine Conference – VIMIMED 2019.

Konferenciu organizoval Úrad hlavného lekára Ozbrojených síl SR pri príležitosti slovenského predsedníctva Vyšehradskej štvorky. Okrem vojenských zdravotníkov krajín V4 sa na nej zúčastnili aj zástupcovia Centra výnimočnosti pre vojenskú medicínu Budapešť a Multinárodného zdravotníckeho koordinačného centra Koblenz. Dovedna sa na podujatí zúčastnilo 61 zahraničných a 19 slovenských delegátov.

Prvý deň boli hosťami konferencie zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR – náčelník štábu brigádny generál Miroslav Lorinc, rektor AOS Jozef Puttera, primátor Liptovského Mikuláša Ján Blcháč a ďalší.

Prehĺbenie spolupráce

Podľa hlavného lekára OS SR plukovníka Vladimíra Lengvarského hlavným cieľom prvého ročníka medzinárodnej konferencie VIMIMED bolo prehĺbiť obrannú spoluprácu krajín v oblasti vojenského zdravotníctva. Vojenský lekári a zdravotníci sa okrem iného venovali novej spolupráci pri riešení nedostatkových spôsobilostí, akou je napríklad zdravotnícka evakuácia vzdušnými prostriedkami MEDEVAC. Sústredili sa aj na oblasti výcvikového procesu, vzdelávania príslušníkov zdravotníckych jednotiek, ochrany jednotiek počas nasadenia, zdravotníckej podpory pre špeciálne operácie, veterinárnej podpory a zdravotníckej logistiky. Prezentovali a vymenili si praktické skúsenosti z operácií medzinárodného krízového manažmentu v rôznych oblastiach sveta.

Začiatok tradície

Rokovanie vojenských zdravotníkov krajín V4 sa zameralo predovšetkým na výmenu poznatkov medzi zúčastnenými krajinami, nadviazanie užšej spolupráce, zvýšenie interoperability počas spo-

ločného nasadenia, ako aj na podporu vzájomnej spolupráce v rámci zdravotníckych jednotiek. Predstavitelia vojenských zdravotníkov brigádny generál Zoltán Bubeník z Českej republiky, brigádny generál István Kopcsó z Maďarska a Aurelia Ostrowska z Poľska privítali slovenskú iniciatívu a dohodli sa na ďalšej intenzívnej spolupráci i pravidelných každoročných stretnutiach. Všetci si so záujmom prezreli prezentáciu Centra výnimočnosti NATO pre vojenskú medicínu z Budapešti i ďalšie prednášky a praktické ukážky.

Text a foto: Jozef Žiak

Odišiel náš kolega

Mnohí vojenský profesionáli si možno pamätajú články, postrehy a reportáže nášho bývalého kolegu, podplukovníka v. v. Milana Čipku. Pripomenuli sme si nedávno 20. výročie letu prvého slovenského kozmonauta Ivana Bellu. Jedinečné okamihy nám práve Milan sprostredkoval vo svojej reportáži z kozmodrómu Bajkonur. Ďalšie pridal z vojenských cvičení v USA, Nórsku či z mierovej misie OSN UNDOF na Golanských výšinách.

Milan Čipka pôsobil v redakcii Obrana od novembra 1993 do konca novembra 2004. Predtým pracoval v časopise 10. leteckej armády v Hradci Králové, neskôr v redakcii časopisu Východného vojenského okruhu Dukla. Bol aj vedúcim starším dôstojníkom skupiny pre verejné záležitosti oddelenia pre styk s verejnosťou Veliteľstva Východ. Pôsobil v sekcii zahraničných vzťahov Ministerstva obrany SR v Bratislave. Jeho životná púť sa skončila 19. januára tohto roku v Trenčíne vo veku 59 rokov po krátkej ťažkej chorobe.

(red)

F-16

Najväčší modernizačný projekt ozbrojených síl
v histórii sa stáva realitou. Minister obrany Peter
Gajdoš 12. decembra 2018 za účasti predsedu vlády
SR Petra Pellegriniho podpísal zmluvné dokumenty
k obstaraniu lietadiel F-16 s vládou USA a dohodu
o priemyselnej spolupráci medzi ministerstvom obrany
a výrobcom – spoločnosťou Lockheed Martin.

1. časť

Cieľom dohody o priemyselnej spolupráci je rozvoj leteckého priemyslu na Slovensku a postupný presun servisných prác do spôsobilosti slovenského obranného priemyslu.

„Ide o historický moment pre Slovensko a moje poďakovanie patrí vláde SR za to, že sa stotožnila s nami navrhovaným riešením a súhlasila s tým najlepším riešením otázky zabezpečenia ochrany nášho vzdušného priestoru z hľadiska kvality aj ceny,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš.

Predseda vlády SR Peter Pellegrini vyzdvihol význam podpísaného kontraktu. „Ide o významný moment v histórii Slovenskej republiky, pretože ide o investíciu v objeme viac ako 1,6 miliardy eur. Je to počin, ktorým sa Slovenská republika hlási k svojim záväzkom navyšovať výdavky na vyzbrojovanie a dosiahnuť žiadaný cieľ 2 % HDP, a ide o počin, ktorý bude aj naďalej garantovať suverenitu a ochranu vzdušného priestoru Slovenskej republiky. Slovenská republika chce vyslať jas-

ný signál, že svoje budúce postavenie vidí aj naďalej tak v Európskej únii, ako aj Severoatlantickej aliancii,“ povedal.

Súčasťou podpísaného kontraktu je aj komplexný výcvik 22 pilotov a 160 technikov pozemného personálu, letecká výzbroj a taktiež dvojročná logistická podpora, a to od začatia letovej prevádzky v Slovenskej republike.

Tri samostatné dohody o ponuke a prijatí, tzv. Letter of Offer and Acceptance, ktoré sú potrebné na prístupenie k plneniu cez americký program FMS, boli podpísané na základe príslušného súhlasu Ministerstva financií SR. Zahŕňajú obstaranie 14 kusov lietadiel F-16, leteckú muníciu, logistickú podporu a výcvik leteckého aj pozemného personálu. Vzdušné sily si prvé lietadlá prevezmú v poslednom štvrtroku 2022 a všetky kompletne budú dodané do konca roka 2023. Celkovo pôjde o dvanásť jednomiestnych lietadiel a dve dvojmiestne lietadlá. Stroje sú plne kompatibilné so systémami v NATO a budú mať tú najmodernejšiu výbavu, aká je pri tomto type lietadiel v ponuke.

Zbrane na oblohe

Moderné bojové lietadlá sú vysoko výkonné senzory a zbraňové systémy. Cena súčasného moderného lietadla je zo 40 – 60 % tvorená cenou palubných avionických systémov/softvéru a zvyšná časť je tvorená pohonnou jednotkou, drakom a ich systémami.

V súčasnosti sa zdôrazňuje vzdušný boj za hranicu viditeľnosti, ktorý kladie vysoké požiadavky na senzory, prenos dát medzi jednotlivými senzormi a ďalšími lietadlami, ako aj na schopnosť oklamať alebo narušiť senzory nepriateľského lietadla. Podmienky, ktoré musí dnešné taktické bojové lietadlo spĺňať, sú viacúčelovosť na plnenie bojových misií, prispôbivanie systémov na splnenie misie, konštrukcia draku, zladenie spolupráce senzorov a zbraňových systémov, modulárnosť konštrukcie a možnosť flexibilne reagovať na pokračujúce modernizácie v rámci celého životného cyklu podľa aktuálnych požiadaviek vzhľadom na meniace sa bezpečnostné prostredie a vývoj nových technológií.

Súčasná úroveň výpočtovej techniky a nových technológií má za následok rýchly rozvoj sofistikovaných ofenzívnych a defenzívnych systémov lietadla. Jedným z efektov tohto vývoja je využívanie technológie „stealth“, ktorá ovplyvňuje schopnosti predovšetkým leteckých riadených rakiet s poloaktívnym a aktívnym navedením a palubných rádiolokátorov. Stealth technológia vplýva na tvar a používané materiály pri stavbe a povrchovej úprave draku lietadla, na parametre senzorov, na požiadavku minimalizácie elektromagnetického vyžarovania vo všetkých pásmach, na zvyšovanie odolnosti voči rušeniu aktívnych prvkov a zároveň potrebu väčšej citlivosti pasívnych prvkov. Americké skúsenosti ukazujú, že stealth drak je o 25 – 35 % drahší ako konvenčný, čo však zároveň platí aj pre údržbu takéhoto lietadla.

Moderný zbraňový systém lietadla je zložený z palubného rádiolokátora, IRS&T systémov (Infra-red Search and Track) a systémov vlastnej ochrany.

Palubný rádiolokátor

Palubný rádiolokátor je určený na vybojovanie vzdušnej nadvlády a musí spĺňať podmienky na blízky vzdušný boj v malých polomeroch, ako aj mať schopnosť detegovať na veľkých vzdialenostiach malé vzdušné ciele, musí byť odolný voči rušeniu, musí byť schopný sledovať, identifikovať a navádzať rakety na viac cieľov súčasne. Z dôvodu zmenšovania radarovej odrazovej plochy potenciálnych cieľov musí mať čo najväčší dosah. Vzhľadom na to, že súčasné taktické lietadlá už nie sú určené len na boj so vzdušnými prostriedkami protivníka, požadujú sa aj rovnaké spôsobilosti na použitie presnej navádzanej protizemnej munície (munícia kategórie vzduch-zem, Air to Ground), mapovanie zemského povrchu pre navádzanie munície pri nepriaznivých poveternostných podmienkach cez deň a v noci, ako aj pre navigačné spôsobilosti.

Zatiaľ čo IR (Infra-red) senzory ako IRS&T/FLIR/Laser majú veľmi dobré schopnosti vo vizuálnom vzdušnom boji za vhodných poveter-

nostných podmienok, v súčasnosti ich parametre zasahajú ďaleko za hranice vizuálneho vzdušného boja. Tieto systémy sa však nemôžu porovnávať so skutočným palubným rádiolokátorom. Z tohto pohľadu je výkonný radar obrovskou taktickou výhodou.

Palubný rádiolokátor je určený na vybojovanie vzdušnej nadvlády v ďalekom vzdušnom boji a IRS&T je určený na pasívne vyhľadávanie, sledovanie a identifikáciu cieľov vo vizuálnom vzdušnom boji.

V prípade použitia taktického bojového lietadla proti pozemným cieľom je nevyhnutné využitie IR/laserového značkovacieho kontajnera pre laserom navádzané bomby (LGB). Laserový značkováč je potrebný na presné navedenie leteckej munície (letecké riadené bomby) kategórie vzduch-zem, a to najmä vo finálnej fáze navedenia. Tento spôsob finálneho navedenia je dôležitý pri útokoch s presnosťou zasiahnutia cieľa so strednou odchýlkou polomeru zasiahnutia cieľa do päť metrov. Takto sa minimalizujú vedľajšie ničiace účinky (collateral damage).

V súčasnosti sa vo väčšej miere používajú GPS navádzané bomby proti statickým cieľom, prenechávajú úlohy CAS/BAI (Close Air Support/Battlefield Air Interdiction) LGB bombám pre pohyblivé ciele. Tento trend môže, ale nemusí pokračovať s vývojom SAR/GMTI (Synthetic Aperture Radar/Ground Moving Target Indicator) a senzorov v milimetrovom pásme pre GPS navádzanú muníciu a kľzavé bomby. Práve použitie GPS umožňuje použiť leteckú muníciu aj v prípade, že dôjde k zhoršeniu vizuálnych podmienok na bojisku, ktoré by zabránili použitiu laserových označovačov cieľa. Napríklad pôvodné GBU-12 Paveway II vybavené iba hlavícou s poloaktívnym laserovým navedením na cieľ boli neskôr doplnené o kit GPS – označenie GBU-54 Enhanced Paveway II.

V súčasnosti, keď na bojisko majú prístup médiá, bude stále tlak na vizuálnu identifikáciu cieľov. Čo významne predĺži použitie laseru a TV navádzanej munície.

Systémy vlastnej ochrany

Nárast sofistikovanosti zbraňových systémov vzduch-vzduch a zem-vzduch, ich vysokej odolnosti voči rušeniu, vplyva na neustály vývoj v tejto oblasti aj na leteckú techniku. Súčasný trend vyžaduje mať na palube bojových lietadiel celý systém elektronických opatrení (ESM – Electronic Support Measures), nie iba jednoúčelové systémy, ako sú napr. rádiolokačné výstražné systémy. ESM je viackanálový prijímač s vysokou citlivosťou. Tento systém bude detegovať hrozby na väčšiu vzdialenosť a zachytiť žiariče aj s menším vyžarovacím výkonom. Súčasný systém využívajú rôzne aktívne aj pasívne techniky na určenie presnej polohy žiariča. Moderné ESM systémy na lietadlách plnia funkciu systémov sebaobrany a súčasne aj ofenzívnych sledovacích/navádzacích systémov, ktoré vedú poskytovať údaje riadeným strelám na boj s pozemnými radarmi.

Kým využitie stealth technológie v konštrukcii lietadiel je najmarkantnejšie pri boji na veľkej vzdialenosti, v boji na malú vzdialenosť (na dohľad) je stealth lietadlo v rovnakej pozícii ako klasické lietadlo a systémy sebaobrany budú mať rovnakú účinnosť na oboch typoch konštrukcií. Tieto systémy majú však širší záber ako pred niekoľkými desiatkami rokov.

Zatiaľ čo základná myšlienka na prijímač a rušič sa nemení, spôsoby rušenia sú oveľa sofistikovanejšie. V súčasnosti sa vyrábajú systé-

my sebaobrany, ktoré sú už centrálné riadené a používané na smerové rušenie a vystreľovanie klamných cieľov na dosiahnutie maximálneho účinku. Radarové rušiacie náplne sa v posledných rokoch neustále vyvíjajú. Palubné rádiolokátory sú už také pokročilé, že vystrelené klamné ciele nemajú požadovanú účinnosť, a tieto skúsenosti viedli k vývoju týchto systémov na opakované použitie, napr. sa vznášajú na padáku a presmerujú prijaté signály z radarov s cieľom zmiašť navádzanú raketu alebo ju odkloniť od cieľa. Ešte účinnejšie sú elektronické prostriedky vyvinuté na odhalenie takýchto protipatrení porovnávaním rýchlostí. Medzi takéto systémy je možné zaradiť ťahané rušiacie systémy za lietadlom, ktoré opakujú prijaté signály alebo majú zabudované generátory rušiacich signálov napájané z lietadla nosiča. Ďalším druhom sú ľahké plachtiace rušiče (MALDS), ktoré sú nesené lietadlom a napodobňujú rádiolokačný odraz, emisie, letovú obálku ako skutočný cieľ. Systém sebaobrany môže vypustiť takéto zariadenie, ktoré vzápätí odvedie navádzanú raketu od cieľa.

Súčasnou týchto systémov sú aj podsystemy upozorňujúce na blížiacu sa raketu (MAWS – Missile Approach Warning Systems). Môžu byť radarové alebo optické. Radarové určujú informácie o smere, vzdialenosti a rýchlosti, optické zas iba informácie o smere (IR/UV). MAWS sú obvyčajne spojené aj s inými sebaobránnymi systémami, umožňujúcimi najlepšie možné zvolenie rušiacich techník na elimináciu hrozby.

Ďalším nie menej dôležitým systémom je systém informujúci o ožiarení laserom (LWR – Laser Warning Receiver), pričom LWR spolupracuje s RWR/ESM systémami.

V súčasných lietadlách sú systémy sebaobrany nevyhnutnou a veľmi účinnou súčasťou výzbroje (ochrany) lietadla.

Kokpit a prilba

Kokpit ako pracovisko pilota je ďalšia oblasť, ktorá sa v súčasnosti rýchlo vyvíja. Kokpity súčasných lietadiel sú navrhované podľa filozofie „Glass Cockpit“ – digitálny kokpit (bez analógových prístrojov). Súčasný lietadlá majú tri alebo viac multifunkčných displejov, ktoré zobrazujú samostatne informácie z radaru, navigačné informácie, FLIR, zbraňové informácie a informácie o EW aktivitách. Nevýhoda takéhoto systému pre pilota je zobrazovanie zápla-

vy informácií, ktoré musí spracovať, čo nie je jednoduchá úloha počas boja. To malo za následok integráciu softvéru, ktorý zobrazuje kombinované informácie na displejoch. Napríklad farebná mapa terénu so zobrazením cieľa, plánovanými traťami, pozemnou protivzdušnou obranou s dosahmi, vzdušnými hrozbami a spojenými obálkami radarových a raketových hrozieb, pozíciou a stavom vlastných lietadiel. Je možné vylúčiť nepotrebné údaje, ako je napríklad povrch zeme pri operáciách vzduch-vzduch. Táto technológia výrazne redukuje zataženie pilota a skracuje jeho reakčný čas pri určovaní hrozieb a cieľov počas úlohy, vďaka čomu získava dobrý prehľad o situácii. Pilot sa môže sústrediť len na let, prijímanie taktických rozhodnutí a samotné ničenie cieľov. Pri plnení úlohy je dôležitý prvý zistiť a prvý strieľať, z pohľadu pilota je veľkou výhodou, ak je odbremený od ďalších rušiacich elementov.

Dôležité ovládacie prvky jednotlivých systémov v kabíne sú rozmiestnené podľa filozofie HOTAS (Hands On Throttle And Stick), čo znamená, že všetky potrebné prvky sú umiestnené na páke ovládania motora a knipli, aby pilot nemusel pustiť z ruky tieto ovládacie prvky lietadla počas pilotovania a najmä v bojovej situácii (pilot môže ovládať zbraňové systémy bez potreby pozeráť do kabíny počas vzdušného boja a väčšinu času pri útoku na pozemné ciele).

Prilbové zameriavacie zariadenia (JHMS – Joint Helmet Mounted Sight) sú povinnou výbavou súčasných stíhačích lietadiel štvrtej generácie (4G) v blízkom vzdušnom boji. Najmodernejšie prilbové zameriavače zobrazujú aj údaje z FLIR/IRS&T s integrovaným prispôbením jasu. Dôležitou úlohou je znižovanie ich hmotnosti, pretože pri vzdušnom boji je každý gram dôležitý (na pilota pôsobí menšia záťaž).

Automatizácia systémov sebaobrany ide ruka v ruku s automatizáciou všetkých systémov ovládania lietadla súčasne s možnosťou plánovania a zmeny misií počas letu. Dnes sú už štandardom veľkokapacitné zbernice, ktoré spájajú všetky systémy v moderných lietadlách. Budúcnosť teda jednoducho leží vo vysoko integrovaných kokpitoch/JHMS a zbraňových systémoch.

MiG-29 vo výzbroji OS SR

MiG-29 je jednomiestne nadzvukové dvojmotorové frontové ľahké stíhačie lietadlo štvrtej generácie, určené na vybojovanie vzdušnej nadvlády za všetkých poveternostných podmienok vo dne aj v noci na krátke a stredné vzdialenosti aj za podmienok rušenia. Má obmedzené schopnosti ničenia pozemných cieľov, čo je dané použitím len neriadenej munície na priamu viditeľnosť cieľov. Prvý vzlet prototypu bol 6. októbra 1977.

Od júla 1982 sa vyrábala základný variant MiG-29 (9-12, Fulcrum-A). Od roku 1987 sa typ oficiálne zaviedol do výzbroje ZSSR (VVS ZSSR). Posledné série tohto variantu mohli niesť aj dve prídavné palivové nádrže pod krídlami s objemom 1 150 litrov.

Dvojmiestny variant MiG-29UB (9-51, izdieli je 30, Fulcrum-B) vzlietol 29. apríla 1981 a sériovo sa vyrábalo od roku 1985. Lietadlo nie je vybavené palubným rádiolokátorom.

Lietadlá MiG-29 sa na základe skúseností vyrábali aj v ďalších modifikáciách, ktoré si zachovali označenie MiG-29 a ku ktorým sa postupne pridávali len písmená označenia. Takto vznikli varianty MiG-29S/SE/E/N/M/K/SM/SMT/UP-G/M/M2 a posledný variant je označovaný ako MiG-35, ktorého prvý prototyp vzlietol v roku 2016. Z týchto variantov je možné zaradiť medzi viacúčelové taktické stíhacie lietadlá varianty SMT (vyrobených cca 30 kusov), M/M2 (dodávané do Egypta od roku 2017) a MiG-35 (stále vo fáze prototypu).

Zbraňový systém

Zbraňový systém lietadla MiG-29 (z výzbroje VzS OS SR) sa skladá z impulzne dopplerovského rádiolokátora N019EA Rubin, optoelektronického zameriavača a prilbového zameriavača. Palubný rádiolokátor umožňuje prepady vzdušných cieľov vo dne a v noci, za normálnych aj sťažených poveternostných podmienok a tiež pri aktívnom rušení. Plní aj úlohy vyhľadávania, zisťovania a identifikácie vzdušných cieľov. Systém je schopný sledovať desať vzdušných cieľov a automaticky zachytiť a sledovať najnebezpečnejší z nich, ale aj jeden cieľ s presným meraním jeho súradníc. Systém odovzdáva informácie samonavádzacím hlaviciam striel R-27R, rádiové povelý strelám R-27R počas letu pred zachytením cieľa ich samonavádzacou hlaviciou a robí výpočty prípustných odpalov striel.

Palubný rádiolokátor môže zisťovať a automaticky sledovať vzdušné ciele letiace vo výškach od 30 m až do 23 000 m, ale max. prevýšenie cieľa od RLPK môže byť najviac 10 000 m a 6 000 m pod RLPK. Maximálna diaľka zistenia cieľa je 70 až 90 km. Minimálna rýchlosť cieľa voči zemi na jeho zachytenie je 180 – 230 km/h.

Optoelektronický systém (OEPrNK) je schopný zachytiť IR a optický cieľ a odovzdávať tieto údaje hlaviciam rakiet a palubnému kanónu. Systém je schopný sledovať cieľ v azimute $\pm 30^\circ$ a elevácii $\pm 15^\circ$ s najväčšou uhlovou rýchlosťou $30^\circ/\text{s}$ na maximálnu vzdialenosť zachytenia 15 km (12 km pre sledovanie). Diaľku vzdušných cieľov je schopný merať od 200 m do 6,5 km, maximálna meraná diaľka pozemných cieľov je 5 – 8 km.

Oba zbraňové systémy sú schopné spolupracovať a určovať svoju nadradenosť podľa konkrétnej situácie.

Výzbroj tvorí jednohlavňový letecký kanón GŠ-301 kalibru 30 mm so zásobou streliva 150 ks. Úsťová rýchlosť strely je 860 m/s. Rozsah efektívnej diaľky streľby je 1 200 až 1 800 m. Kanón je možné efektívne použiť do rýchlosti 1 100 km/h. Celú zásobu munície spotrebuje za šesť sekúnd. Raketovú výzbroj tvoria rakety stredného dosahu R-27R/R1 (radarové navádzanie), R-27T/T1 (IR navádzanie) a rakety krátko dosahu R-60/M a R-73.

Protizemnú výzbroj tvoria neriadené rakety a bomby. Bomby s maximálnou hmotnosťou 500 kg. Napalmové bomby ZB-500, kontajnery KMGU-2, kanónové puzdrá UPK-23/250, raket-

nice UB-16/32, B8M1 alebo B-13L, neriadené rakety S-24B alebo S-25. Celková hmotnosť podvesenej výzbroje je 3 000 kg.

Systém sebaobrany tvoria výmetnice klamných cieľov. Obsahujú 60 klamných cieľov (IR alebo rádiolokačné). Súčasťou je taktiež výstražný rádiolokačný prijímač SPO-15LM (L006). Systém pokrýva priestor 360° v azimute a $\pm 30^\circ$ v horizonte.

Naše a od susedov

V rámci delenia ČSFR Slovenská republika dostala deväť jednomiestnych lietadiel a jedno dvojmiestne. Koncom roka 1993 v rámci ruského dlhu bolo dodaných ďalších päť jednomiestnych lietadiel a vo februári 1994 jedno dvojmiestne. V rokoch 1995 – 1996 bolo dodaných ďalších sedem jednomiestnych a jedno dvojmiestne lietadlo. Počas používania boli tri lietadlá zničené.

Lietadlá MiG-29 z výzbroje VzS OS SR sú prvou sériovo vyrábanou verziou lietadla, na ktorej boli modernizované v rokoch 2004 – 2006 len navigačný a komunikačný systém, systém identifikácie vlastný/cudzí a doplnili sa dátová zbernica a multifunkčný displej v kokpite. Zbraňový systém lietadla nebol modernizovaný a je už morálne aj technicky zastaraný a nevyhovuje novým požiadavkám na vedenie bojovej činnosti. V súčasnosti je táto technika na hranici využiteľnosti a nie je efektívne vynakla-

dať ďalšie prostriedky na ďalšiu modernizáciu. Z tohto dôvodu sa rozhodlo nahradiť ju novšími a progresívnejšími taktickými stíhacími lietadlami, ktoré by spĺňali požiadavky VzS OS SR a zároveň by zabezpečovali interoperabilitu v rámci krajín NATO, ktorej súčasťou je aj SR.

Z krajín NATO používa lietadlá typu MiG-29 už len Poľsko (spolu s lietadlami F-16 Block 50/52+) a Bulharsko (vybralo si ako náhradu tiež lietadlá F-16 Block 70). Česká republika a Maďarská republika majú vo výzbroji lietadlá JAS-39C/D Gripen. Rumunsko zakúpilo lietadlá F-16.

V EÚ sú vyrábané taktické bojové lietadlá typu Rafale (Francúzsko), Eurofighter (Španielsko, Nemecko, Veľká Británia, Taliansko) a Gripen (Švédsko). Všetky tieto lietadlá sú po technickej stránke na veľmi vysokej úrovni. Z ekonomického hľadiska by však prevádzka lietadiel Rafale a Eurofighter bola pre VzS OS SR finančne veľmi náročná, preto sa na základe analýz vybralo ekonomicky a technicky najvýhodnejšie riešenie, ktoré splní požiadavky kladené na takýto typ lietadla VzS OS SR a NATO a zároveň zabezpečí zvyšovanie spôsobilostí VzS OS SR aj v budúcnosti.

Text: Rudolf Pevný

projektový manažér,
sekcia modernizácie MO SR
Foto: Lockheed Martin, NATO,
TASR, U.S. DoD

V popredí slovenský jednomiestny MiG-29AS, za ním dvojmiestny MiG-29UBS

MiG-29

Výzvy prinášajú výsledky

Nátlak amerického prezidenta Donalda Trumpa na partnerov v NATO, aby zvýšili výdavky na obranu, sa ukazuje ako účinný. Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg to uviedol v rozhovore pre americký spravodajský kanál Fox News. Členovia Aliancie majú podľa neho vynaložiť do konca budúceho roka na obranu dodatočných 100 miliárd dolárov (približne 88 miliárd eur). „Vidíme, že tento jasný odkaz prezidenta Trumpa má účinok,“ povedal. Šéf Bieleho domu predtým ostro kritizoval spojencov, ako je Nemecko, za to, že ich obranné rozpočty zďaleka nedosahujú cieľovú úroveň stanovenú v NATO na dve percentá hrubého domáceho produktu danej členskej krajiny. „Teším sa z toho, že nám pomohol rozháňať sa v otázke delby nákladov v rámci Aliancie,“ vyjadril sa Stoltenberg s tým, že je to dôležité pre Európu, ale zároveň aj výhodné pre Spojené štáty. „Pre Spojené štáty je veľkou výhodou mať 28 spojencov. Rusko ani Čína takú výhodu nemajú,“ zdôraznil. Podľa Stoltenberga prechádza NATO fázou najrozsiahlejšieho posilňovania od konca studenej vojny. Na otázku týkajúcu sa možného ohrozenia pobaltských štátov zo strany Ruska odpovedal Stoltenberg slovami, že mu nie je známa nijaká bezprostredná hrozba voči ktorémukoľvek spojencovi v NATO.

Výročie skončenia blokády

Minútou ticha, vojenskou prehliadkou a ďalšími spomienkovými a pietnymi podujatiami si obyvatelia Petrohradu v nedeľu pripomenuli 75. výročie definitívneho prelomenia nacistickej blokády mesta, ktoré sa vtedy nazývalo Leningrad. Na prehliadke sa zúčastnilo viac ako 2 500 vojakov a študentov vojenských škôl. Predstavilo sa 80 druhov vojenskej a špeciálnej techniky, medzi nimi aj legendárny tank T-34, bojové vozidlá pechoty (BVP-3), bojové transportéry BTR-82A, tanky T-72-B3, obrnené vozidlá Tigr, UAZ a Tajfún, delá, reaktívne raketomety Tornádo, raketové systémy S-400 Triumf či operatívno-taktické raketové komplexy Iskander-M. Blokáda Leningradu trvala od 8. septembra 1941 do 27. januára 1944. V dôsledku hladu, chladu, chorôb a ostreľovania zomrelo počas obklúčenia približne milión civilistov. Nemecko poskytne 12 miliónov eur na pomoc občanom Ruska, ktorí prežili blokádu Leningradu v rokoch 1941 – 1944. Z finančných prostriedkov sa bude modernizovať nemocnica pre vojnových veteránov. Nemecká vláda okrem toho podporuje zriadenie nemecko-ruského centra v Petrohrade. Podľa agentúry AFP žije v súčasnom Petrohrade ešte zhruba 86 000 ľudí, ktorí obliehanie prežili.

Maďarsko predáva MiGy

Maďarské ozbrojené sily chcú predáť 19 kusov bojových lietadiel MiG-29. Na predaj tejto sčasti už nepoužiteľnej vojenskej techniky musí v zmysle platnej medzivládnej dohody z roku 2002 dať písomný súhlas aj ruská vláda. Rezort obrany očakáva, že predaj stíhačiek prinesie takmer tri miliardy forintov. Maďarský fond národného majetku zaradil okrem 19 lietadiel do aukcie aj 20 kusov motorov stíhačiek, 293 kusov rôzneho príslušenstva a rakiet, ktorých celková vyvolávacia cena je určená na 2 873 368 forintov (9,024 milióna eur). Predaj je možný iba v celku. Z aukčnej výzvy vyplýva, že predchádzajúca aukcia na 23 kusov stíhačiek MiG-29 v roku 2017 za 4,8 miliardy forintov (15,074 milióna eur) nebola úspešná.

Havaroval nadzvukový bombardér

Dvaja piloti prišli o život pri havárii ruského nadzvukového strategického bombardéra Tu-22M3, ku ktorej došlo 22. januára pri pristávaní na severozápade krajiny počas snehovej metelice na vojenskom letisku v Murmanskej oblasti. Ďalším dvom zo štyroch členov posádky sa podarilo haváriu prežiť. Dvojicu zranených hospitalizovali. Podľa ministerstva obrany stroj zbrane neprevážal. Príčina nehody nebola bezprostredne známa. „Bombardér Tupolev 22M3 havaroval v utorok počas pokusu o pristátie na vojenskom letisku v Olenegorsku v Murmanskej oblasti,“ napísala agentúra TASS s odvolaním na zdroj z ruských bezpečnostných orgánov.

Taliban zabíja Afgancov

Viac ako 120 príslušníkov afganských bezpečnostných síl zahynulo 21. januára pri útoku militantov hnutia Taliban na výcvikové stredisko v centrálnej provincii Vardak. „Máme informácie, že pri explózii vo vojenskom výcvikovom stredisku bolo zabitých 126 ľudí,“ uviedol predstaviteľ afganského rezortu obrany. Vláda predtým tvrdila, že pri tomto útoku na výcvikové stredisko, ktorý sa odohral ráno, zahynulo 12 ľudí. Hovorca ministerstva vnútra Nasrat Rahímí pôvodne uviedol, že do základne vrazil autom samovražedný atentátnik a vzápätí spustili paľbu vzbúrenci. K zodpovednosti za útok sa prihlásilo hnutie Taliban.

Izrael testoval tretí Šíp

Izraelské ministerstvo obrany oznámilo, že krajina úspešne vyskúšala pokročilý systém protiraketovej obrany Arrow 3, schopný likvidovať balistické rakety ešte pred ich vstupom do atmosféry. Úspešná skúška tretej verzie interceptného systému Arrow (Šíp, v hebrejčine Čec) sa uskutočnila 22. januára v okolí letectvej základne Palmachim južne od Tel Avivu. Arrow 3 uviedli do prevádzky v roku 2017 a Izrael ho využíva pri zneškodňovaní sýrskych rakiet. Systém Šíp 3 bude súčasťou už existujúceho trojstupňového obranného štítu, kam v súčasnosti patria Šíp 2, Železná kupola a Dávidov prak, tvoriace ochranný dáždnik nad Izraelom.

Udav nahradí Makarova

Rusko nahradí legendárne pištole Makarov z čias Sovietskeho zväzu. Nová pištoľ s názvom Udav (Veľhad kráľovský) má za sebou úspešné testy a funguje aj pri extrémnych teplotách. Zbraň bude využívať náboje 9 × 21 mm a údajne dokáže preraziť 1,4-milimetrovú ochrannú výstroj z titánu a štvormilimetrovú oceľovú ochrannú výstroj zo stometrovej vzdialenosti. Pištoľ funguje pri teplotách od mínus 70 do plus 50 stupňov Celzia. Testovali ju v Arktíde, na púšti aj v prostredí s extrémne vysokou vlhkosťou. Výroba by sa mala rozbehnúť ešte túto jar.

Náčelníčkou generálneho štábu slovinskej armády je od lanského novembra žena

Engéška!

Slovinská vláda vymenovala na sklonku minulého roka do čela generálneho štábu tamojšej armády prvý raz ženu, matku troch detí, päťdesiatpäťročnú generálmajorku Alenku Ermencovú.

Slovinsko je nielen krajinou, z ktorej pochádza prvá dáma Spojených štátov amerických Melanie Trumpová. Ďalším prvenstvom dvoj miliónového severobalkánskeho štátu medzi Alpami a Jadranom je prvá náčelníčka generálneho štábu ozbrojených síl v histórii nielen samotnej krajiny, ale i NATO. Generálmajorka Alenka Ermencová, ktorá získala vzdelanie v Británii, vystriedala vo vedení slovinských ozbrojených síl generálmajora Alana Gedera, vymenovaného za náčelníka generálneho štábu len vo februári 2018, keď bol jeho predchodca odvolaný pre slabé výsledky slovinských vojakov v teste NATO.

Slovinský prezident a najvyšší veliteľ armády Borut Pahor vyjadril nádej, že vymenovanie Ermencovej pomôže zlepšiť plnenie úloh ozbrojených síl v rámci Severoatlantickej aliancie. Ermencovú povýšil 23. novembra 2018 do hodnosti generálmajorky. Od marca 2018 pôsobila ako zástupkyňa náčelníka generálneho štábu. Už vtedy išlo o najvyšší armádny post, aký dovtedy v Slovinsku zastávala žena. Jej vymenovaním do novej funkcie sa Slovinsko stalo jedinou členskou krajinou NATO so ženou na čele ozbrojených síl.

Ermencová slúži v slovinskej armáde od roku 1991, keď krajina vyhlásila nezávislosť od Juhoslávie a počas krátkej vojny proti juhoslovanskej armáde vytvorila zložky Teritoriálnej obrany Republiky Slovinsko – základ súčasnej slovinskej armády. V januári 2006 sa stala veliteľkou novozriadenej 5. spravodajského a prieskumného práporu slovinskej armády ako prvá veliteľka v histórii tamojších ozbrojených síl. V júni 2009 vycestovala na šesťmesačnú misiu do Kosova v rámci medzinárodnej mierovej operácie KFOR, kde pôsobila ako veliteľka personálneho odboru na Veliteľstve KFOR. V rokoch 2009 – 2011 viedla personálny odbor generálneho štábu slovinskej armády.

Alenka Ermencová vyštudovala bakalársky odbor politológie na Fakulte sociálnych vied Ljubljanskej univerzity. V roku 2008 absolvovala vojenskú Royal College of Defence Studies v Londýne a o rok neskôr zavŕšila postgraduálne štúdium medzinárodných vzťahov na londýnskej King's College University.

Slovinské ozbrojené sily (Slovenska vojska, SV) sú od roku 2003 úplne profesionalizované. Ich najvyšším veliteľom je prezident republiky. Skladajú sa z pozemných síl, vzdušných síl a námorníctva. Majú 7 600 príslušníkov a 1 700 členov aktívnych záloh.

Foto: Slovenska vojska

„Je pravda, že naša cesta nie je jednoduchá, ale dlhodobé úsilie, správna motivácia a pozitívne myslenie dokážu posúvať hranice možného. Uvedomujem si však, že úspech možno dosiahnuť len spoločným snažením a že priemerní ľudia nikdy nevíťazia.“

genmjr. Alenka Ermencová
náčelníčka generálneho štábu slovinskej armády

Ako prežiť v zimných horách

Pri výcviku v horských podmienkach sa príslušníci ozbrojených síl môžu dostať do nebezpečných situácií. Na to, aby ich zvládli, slúži aj špeciálny kurz Mountain Winter.

V priestoroch Centra výcviku Lešť sa uskutočnil koncom januára. Podľa riadiaceho kurzu majora Igora Lišaníka, ktorý pôsobí ako vedúci oddelenia taktického výcviku CV Lešť, je Mountain Winter zameraný na získanie informácií nevyhnutných pre pohyb a pobyt v horách v zimných podmienkach.

Nepodceňujte hory

V priebehu kurzu sa jeho účastníci z celých ozbrojených síl od mechanizovaných práporov v Nitre a Martine, taktického krídla Sliač, práporu RCHBO Rožňava až po trebišovský zmiešaný mechanizovaný prápor najskôr teoreticky oboznámili s geomorfologickými útvarmi slovenských pohorí a so základnými informáciami pre pohyb v zimných podmienkach. Ale aj s plánovaním a časovou kalkuláciou presunov, objektívnym a subjektívnym nebezpečenstvom hroziacim v horách, hodnotením lavínového nebezpečenstva a metódou kontroly stability snehovej pokrývky. Neskôr si v zasneženej oblasti Lešti prakticky precvičili používanie základnej a po-

vinnej výbavy. Napríklad cepína, mačiek, snežníc, ale aj lavínovej výbavy. Pracovali s lavínovým vyhľadávačom, sondami, lopatkami a lavínovým batohom. Vyskúšali si vyhľadávanie zasypanej osoby v lavíne tzv. kamarátskou pomocou, ale napríklad aj výstavbu improvizovaného úkrytu v zimnej prírode, tzv. iglu.

Major Lišaník a inštruktor oddelenia špeciálneho výcviku kapitán Jozef Kolek konštatovali, že vzhľadom na rôznorodý, členitý a hornatý terén Slovenska je takýto kurz vhodný nielen pre profesionálnych vojakov, ktorí v takomto teréne pôsobia alebo sú v ňom ich zariadenia, napríklad komunikačné a navigačné prostriedky, ale aj pre celé ozbrojené sily. Kurz pomáha skvalitniť, zefektívniť prácu vojenských profesionálov a zvýšiť bezpečnosť vojakov pri pohybe v špecifickom prostredí, akým zimné hory sú.

Čas je život

Technik rádionavigačného systému rotný Ján Ondris z taktického krídla Sliač má na starosti aj zariadenia na Krížnej. Podob-

ne ako starší technik rádiokomunikačného systému nadrotmajster Róbert Králik, ktorý má tiež na Krížnej svoju techniku, a starší technik rádiokomunikačného spojenia rotmajster Ľuboš Michač z rovnakého útvaru. Všetci sa musia starať o údržbu a kontrolu svojej techniky na kopci Krížna. Bez ohľadu na ročné obdobie. A zimy vo Veľkej Fatre vedia byť podľa ich slov veru poriadne kruté. Navyše práve Krížna nad dedinou Turecká má vysoko lavínózne svahy. Aj preto všetci traja pozorne počúvali majora Lišaníka, keď im vysvetľoval, že čas znamená život. „Pre prežitie človeka zasypaného lavínou je rozhodujúce, ako dlho je zasypaný. Keď ho nájdeme počas prvých 15 – 18 minút, má vysokú, až 90-percentnú šancu na prežitie. Vtedy podľa dostupných štatistík zomrie len jeden z desiatich zasypaných. Do 35 minút neprežije už sedem z desiatich zasypaných a neskôr prežijú len tí, ktorí majú náhodou k dispozícii obrovskú dýchaciu dutinu a potrebnú dávku šťastia,“ špecifikoval major Lišaník a pripomenul, že pri pohybe v horskom teréne, kde hrozia laví-

ny, je veľmi dôležité, aby vojaci mali k dispozícii lavínovú výbavu a vedeli ju správne používať. Ide najmä o lavínový vyhľadávač, lavínovú lopatku, sondu, mobilný telefón, lekárničku a bivačovacie vrece.

Podľa neho netreba zabúdať ani na to, že väčšinu lavín spustí sám človek svojím pohybom v horskom teréne. „Svojou váhou postupne zvyšuje napätie v snehovej pokrývke. Ak je väčšie ako pevnostné sily v nej, uvoľní sa lavína. Počas pohybu treba dodržiavať potrebné rozostupy. Zhruba desať metrov pri výstupe a päťdesiat metrov pri zostupe, aby sme zabránili zasypaniu celej jednotky lavínou, pretože by jej nemal kto prísť v prvých kritických minútach na pomoc. Pri pohybe musíme pravidelne pozorovať a vyhodnocovať terén. Preverovať stabilitu snehovej pokrývky pomocou rôznych dostupných metód. Sledovať výšku nového snehu, jeho previeanie a ukladanie počas vetra, pozorovať pukliny v snehovej pokrývke a dunivé zvuky, ktoré nás môžu upozorniť na lavínové nebezpečenstvo,“ pripomenul major Lišaník účastníkom kurzu.

Chyba je problém

Nadrotmajster Králik a jeho kolegovia musia pri ceste na Krížnu často prekonávať nástrahy zimného počasia. „Je dobré vedieť viac o tom, ako sa v takýchto podmienkach správať, čoho sa vyvarovať. Ako reagovať napríklad na lavíny. Lebo v lavínovom teréne sa nachádzame pomerne často. Krížna je špecifická tým, že tam lavíny padajú často. Našťastie, zatiaľ nás žiadna nezasiahla, ale vietor, návaly snehu a znížená viditeľnosť nás tam v zime často potrápili. Tento kurz je pre nás výborný. Dozvedáme sa, kedy je pre nás bezpečné ísť na kopec a kedy nie,“ spokojne poznamenal.

Prínos kurzu ocenil aj ďalší frekventant, náčelník strediska z rožňavského práporu RCHBO major Marcel Uharček. „Aj naše prieskumné zložky sa často pohybujú v horskom teréne. Je to tiež moja záľuba, a preto je dobré vedieť, ako sa v takom teréne v zime pohybovať bezpečne. Prípadne pri nehode, ako sa z nej dostať bez fatálnych následkov.“

Náčelníka S-2 martinského mechanizovaného práporu poručíka Dávida Žilincára

do kurzu priviedla zvedavosť a snaha získať nové poznatky, schopnosti a spôsobilosti. „Aj z oblasti lavínovej prevencie, keďže mám známych, ktorí zahynuli práve pri pádoch lavín. Je dobré, aby som o tejto problematike vedel viac, lebo sa v takom teréne často pohybujem. Napokon – aj moja funkcia ma predurčuje na to, aby som sa viac dozvedel o lavínovej prevencii a o pohybe jednotky v takom teréne.“

„Všetci bez rozdielu musíme rešpektovať zákony prírody, ktoré majú v horskom prostredí svoje špecifiká. Cieľom kurzu bolo okrem iného pripomenúť účastníkom, že aj malá chyba, ktorú v bežnom živote vedľa odstrániť alebo vyriešiť, v horách môže znamenať vážny problém. Som rád, že kurz všetkých účastníkov zaujal. K najaktívnejším patrili rotný Ján Ondris, rotnajster Ľuboš Michač a nadrotmajster Róbert Králik, všetci z taktického krídla Sliač, keďže sa v horskom prostredí pohybujú najčastejšie pri údržbe komunikačných a navigačných prostriedkov na Krížnej,“ s uspokojením konštatoval vedúci kurzu major Lišaník.

Text a foto: Jozef Žiak

Náčelník Generálneho štábu OS SR
generálporučík Daniel Zmeko:

Personál, modernizácia, výcvik a morálka

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generálporučík Daniel Zmeko v rámci analyticko-hodnotiaceho vystúpenia na svojom veliteľskom zhromaždení 5. februára postupoval podľa presnej schémy, keď v každej prezentovanej oblasti najskôr opísal stav a jeho príčiny a potom definoval možnosti riešenia a cieľové očakávanie. K zhromaždeniu sa vraciame v našom rozhovore.

Ktorý hlavný cieľ ste postavili pred Ozbrojené sily SR na rok 2019?

Hlavným cieľom roka 2019 je zvýšenie operačnej pripravenosti. Za ostatnú dekádu úroveň operačnej pripravenosti viac-menej stagnovala a nedarilo sa nám ju zásadným spôsobom zvýšiť. Avšak dnešné dynamické bezpečnostné prostredie, charakteristické skracovaním času na adekvátnu reakciu, nás priam núti, aby sme sa na túto oblasť zamerali.

Vyjadрили ste sa, že operačná pripravenosť je indikátorom zdravia ozbrojených síl. Aké teda je?

Stav operačnej pripravenosti sa pravidelne meria sústavou presne stanovených indikátorov pre oblasť naplnenosti jednotiek personálom, oblasť dostupnosti a prevádzkyschopnosti výzbroje, oblasť operačných zásob a úroveň výcviku. Pozitívna správa je, že po období stagnácie sme vo vlaňajšom roku zaznamenali mierne rast úrovne operačnej pripravenosti. Za posledných 10 - 15 rokov všetky zásadné zmeny bezpečnostného prostredia boli rýchle a neočakávané. Preto je dôležité udržať momentum a zabezpečiť, aby rast úrovne operačnej pripravenosti zodpovedal aktuálnej bezpečnostnej situácii.

Čo na to treba?

Veľa energie, rozhodovania a financií. Ak sa bavíme o zdravotnom stave ozbrojených síl, napriek všetkému majú dosta-

tok síl, aby sa s touto výzvou vyrovnali. Majú stále dostatok schopného, agilného a odhodlaného personálu, majú našartované modernizačné procesy. Potrebujeme pritom udržať v harmónii štyri piliere, na ktorých ozbrojené sily stoja – personál, modernizáciu, výcvik a morálku. Pokiaľ tieto piliere budú rásť tak, aby niektorý z nich nezaostával za rastom iných, tak je vysoká pravdepodobnosť, že úlohu zlepšiť „zdravotný stav“ ozbrojených síl splníme.

V akom smere je nevyhnutné zlepšiť štandardné procesy, o ktorých ste na zhromaždení hovorili?

Čas je spoločným menovateľom všetkých bezpečnostných výziev a hrozieb, ktorým dnes čelíme na globálnej, regionálnej aj lokálnej úrovni. Štandardné procesy, ktorými sa dnes vo všetkých oblastiach riadime, vyžadujú množstvo času, a tým nedisponujeme. To znamená, že čas na dosiahnutie úplnej pohotovosti musí byť skrátený, plánovanie a rozvíjanie ozbrojených síl musí byť zrýchlené, jednotlivé reakčné časy musia byť kratšie. Musíme sa naučiť riešiť problémy rýchlejšie a efektívnejšie. Najmä tie, ktoré súvisia so zabezpečením personálu a s udržiavaním výzbroje a techniky v prevádzkyschopnom stave. Musíme byť schopní v maximálnej miere využiť všetky možnosti a zdroje, ktoré sú nám poskytnuté.

V tejto súvislosti ste hovorili o potrebe zlepšenia štábnej práce a analýzy...

Ako príklad by som uviedol plánovanie prípravy na rok 2019. Ide o štandardnú činnosť, ktorá je vykonávaná každý rok. Pri ostatnom plánovaní sme využili zásady a postupy operačného plánovania, a to na všetkých stupňoch velenia od generálneho štábu cez veliteľstvá jednotlivých síl, brigád až po úroveň praporov. Benefitom použitia tejto metódy, ktorú pozná každý štábny dôstojník, bolo dosiahnutie unifikácie procesov na jednotlivých stupňoch velenia. Táto unifikácia nám potom otvára dvere na využívanie štandardizovaných nástrojov na monitoring a hodnotenie plnenia úloh. Takže aktuálne môžeme jednoduchým spôsobom kontrolovať, či dostatočne rýchlo napredujeme k stanovenému cieľu, pričom nie je dôležité vykonanie tej či onej aktivity, ale či a ako uvedená aktivita prispela k dosiahnutiu celkového cieľa. To znamená, že kľúčom je pridaná hodnota jednotlivých plánovaných činností alebo aktivít. Jednoducho nemôžeme ďalej pokračovať v aktivitách bez pridanej hodnoty len preto, že to bolo dlhoročným zvykom.

Prečo je dôležité upraviť aj systém plánovania zdrojov?

Pre mňa osobne je zmena systému plánovania zdrojov jedným z hlavných cieľov na rok 2019. Na veliteľskom zhromaždení som hovoril o desiatich strategických

cieľoch, ktoré chceme dosiahnuť do roku 2025 vrátane ich časových aj vecných merateľných parametrov. Tieto ciele budeme podrobne rozpracúvať do strednodobých programov a ročných výkonných plánov tak, aby bola zabezpečená kontinuita ich plnenia. Viacročná kontinuita je dôležitá z hľadiska vnútornej previazanosti jednotlivých plánovaných opatrení. Napríklad, náročnosť moderných zbraňových systémov v kombinácii s aktuálnym stavom obsadenosti personálu, možnosťami výcviku zásadným spôsobom predlžujú požadovaný čas výcviku. Z tohto dôvodu je nevyhnutné plánovať výcvik v dvojročnom cykle, čo vyžaduje zabezpečenie už spomínanej kontinuity. Naším cieľom je plánovať a vykonávať cvičenia, ktoré budú mať veľmi precízne identifikovaný cieľ, ktorý bude zabezpečovať dosiahnutie požadovaného stupňa vycvičenosti, a to zdrojovo efektívnym spôsobom.

Akú techniku očakávajú ozbrojené sily v najbližšom období?

Ak očakávate jednoduchú odpoveď, tak v tomto roku to bude päť vrtuľníkov Black Hawk. Očakávame, že sa rozbehne sériová výroba nových húfníc Zuzana 2, a tiež predpokladáme, že sa rozhodne o vozidlách 8x8 a začne sa ich sériová výroba. Čakáme aj na prírastky kolesovej dopravnej techniky, najmä stredných a ťažkých nákladných automobilov.

A ak nebudeme hovoriť jednoducho?

Jednotlivé modernizačné programy musia do seba časovo a vecne zapadať. Takže sofistikovanejšia odpoveď na vašu otázku je, že v tomto roku očakávame začiatok zásadného plnenia časovo a vecne harmonizovaného Dlhodobého plánu rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2030. Inak by sme sa vrátili do obdobia pred 10 až 20 rokmi, keď sa separátne kupovali určité systémy, ktoré však práve preto nemali zásadný vplyv na zvýšenie operačnej pripravenosti. Hlavnou prioritou, samozrejme, zostávajú projekty dôležité pre výstavbu ťažkej mechanizovanej brigády, bojové obrnené vozidlo 8x8, no aj otázky poľného ubytovania, zdravotníckeho zabezpečenia, ochrany proti zbraniam hromadného ničenia, výbavy jednotlivca, komunikačných a navigačných systémov, automatizovaného systému velenia. V nadväznosti na uvedený dlhodobý plán spracujeme špecifikácie na techniku, ktorá je plánovaná v strednodobom horizonte, ako napríklad nové pásové vozidlo a nový bojový tank. Potom nás čakajú rozhodnutia o podporných modernizačných projektoch – od útočnej pušky cez ručný granát až po ručnú protitankovú zbraň. Budeme riešiť aj otázku cvičných lietadiel a komunikačných a informačných systémov. Všetky tieto projekty musia byť v harmo-

nii. Zároveň si na obhájenie týchto požiadaviek musíme vytvoriť dostatočnú argumentačnú bázu.

S modernizáciou súvisia aj investičné požiadavky na budovanie zázemia.

Aktuálny stav infraštruktúry vnímam ako jedno zo signifikantných rizík budúceho rozvoja ozbrojených síl. Keď som vykonával funkciu národného riaditeľa pre vyzbrojovanie, zodpovedal som aj za infraštruktúru. To mi umožnilo pochopiť celú hĺbku a komplexnosť tejto problematiky. V minulých desaťročiach sa nerealizovali v podstate žiadne rozsiahle investičné projekty na infraštruktúre ozbrojených síl. Minimálne investície do rutínnej štandardnej údržby budov boli hlboko poddimenzované. Ak by sme sa chceli dostať na úroveň súčasnosti, v budúcnosti by sa investície do infraštruktúry mali rovnať investíciám do hlavných modernizačných projektov. S týmto nateraz nepočíta ani dlhodobý plán a myslím si, že nebude ani v silách rezortu, aby sme tieto požiadavky dokázali naplniť v rámci pridelených zdrojov v plánovacom období do roku 2025.

Môžete špecifikovať priority?

Prioritou je letisko Sliač, ktoré musí už čoskoro, t. j. o tri roky byť schopné prijať novú leteckú techniku. Príprava infraštruktúry podľa požiadaviek výrobcu je podmienkou dodania nových bojových lietadiel F-16. Aj ostatné vojenské letiská bude potrebné zrekonštruovať. Letisko Kuchyňa potrebuje opravu hlavnej pristávacej dráhy, potrebujeme hangáre pre nové dopravné lietadlá a viacúčelové vrtuľníky. Podarilo sa nám dobre vybudovať Centrum výcviku Lešť, ktoré spĺňa veľmi náročné kritériá. Teraz je dôležité pokračovať v rozvoji posádkových učebno-výcvikových základní, zabezpečiť elektrifikáciu strelníc a vybudovať ubytovacie priestory a sociálne zariadenia na taktických cvičiskách.

Samostatnou kapitolou je kvalita života a podmienky na výkon služby vojakov a zamestnancov v niektorých posádkach. Ale verím, že spolu s pánom ministrom, ktorý vyhlásil rok 2019 „rokom vojaka“, sa nám tento stav podarí zlepšiť.

Po vystúpení na vašom zhromaždení sa prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Andrej Kiska v sprievode ministra obrany Petra Gajdoša a vás mohol na nádvorí ministerstva oboznámiť s novou technikou, ale prečo tam bola aj „vétrieska“?

Vétrieska z roku 1955 mala ilustrovať, aký veľký modernizačný deficit a aká veľká akvizičná výzva stojí pred nami. Vedľa mediálne atraktívnych projektov ako 8x8 alebo F-16 sú tu projekty ako nenápadná „vétrieska“, ktorých máme 1 800, čo svojím objemom vo finančnom vyjadrení možno prevýši akvizíciu lietadiel F-16.

Áno, sústredíme sa na nábor viacerých odborností, ale personálnu nenaplnenosť ako celok nepovažujem za zásadný problém. Za omnoho dôležitejšie považujem udržanie a posilnenie morálky, vôle a disciplíny vojakov. Vydal som pokyn, aby sme zvýšili požiadavky na prijímanie personálu do ozbrojených síl. Možno sa vám to zdá ako paradox, že v čase, keď nám vojaci chýbajú, zvyšujeme požiadavky na vstup. Treba sa opýtať prečo. Ak máme byť funkčnou organizáciou, potrebujeme kvalitných ľudí. Nič nevyriešime a nikam sa neposunieme, pokiaľ budeme personál prijímať bezhlavo, ak len zásobíme tabuľky počtov peknými číslami, za ktorými nie je kvalita, odhodlanie, schopnosť obetovať sa, podriaďiť systému, byť lojálny. Aj vzhľadom na prebiehajúce opatrenia v sociálnej oblasti a odmeňovanie v rezorte obrany a ozbrojených silách sa nebojím povedať, že problém v budúcnosti nebude v tom, ako naplniť tabuľky, ale skôr v tom, aby sme mali nástroje neakceptovať personál, ktorý nespĺňa naše požiadavky.

A čo zálohy?

Určite je dôležité zaoberať sa tiež tvorbou a výcvikom záloh. Ako významné pozitívum vnímam úsilie vedenia ministerstva začať oživenie tvorby zálohy ozbrojených síl, ktorá sa po plnej profesionalizácii ozbrojených síl takmer zastavila. Lenže tempo tvorby zálohy nebolo v roku 2018 postačujúce. Je zrejmé, že formy, ktoré boli implementované na oživenie tvorby záloh, nemajú také kapacitné možnosti, ktoré by zodpovedali potrebám Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Možno by bolo vhodné zvážiť, aby sa obdobne ako v niektorých iných krajinách príslušníci ozbrojených síl po odchode do zálohy automaticky stávali príslušníkmi aktívnych záloh.

Darí sa udržať deklarované sily rýchlejšie reakcie NATO a EÚ a plniť ďalšie medzinárodné záväzky?

Áno, táto oblasť bola hodnotená ako splnená. Môžeme byť len hrdí na našich vojakov, ktorí sú v zahraničných misiách, na tých, ktorí ich pripravujú, ako aj na všetkých, ktorí plnia jednotlivé ciele síl alebo celé spôsobilosti a boli certifikovaní.

V roku 2019 je naším zámerom reštrukturalizovať pôsobenie v operácii Resolute Support – prevezmeme poradenstvo jedného kandidaťa špeciálnych síl Afganistanu, rozšírime naše pôsobenie v Iraku, posilníme spôsobilosti HUMINT v operácii EUFOR ALTHEA a vykonáme organizačné zmeny príspevku v misii OSN na Cypre. Celkovo je naším cieľom zvyšovať transformačný efekt našej účasti v operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu.

Pálčivá je otázka nedostatku personálu.

Táto otázka nie je vždy správne interpretovaná. Je pravda, že tabuľkové miesta ozbrojených síl sú naplnené na približne 76,5 %. Máme tu dva zmiešané dôvody. Jeden, že záujem o službu v Ozbrojených silách SR nezabezpečuje požadovanú úroveň regrutácie, a druhý, že v rámci budovania jednotlivých spôsobilostí, najmä podľa požiadaviek NATO, sa vytvárajú jednotky, ktoré sa postupne obsadzujú personálom. Tu vzniká tzv. plánovaná nenaplnenosť, ktorá určitým spôsobom deformuje celkové percento. V každom prípade plánujeme s tzv. limitnými počtami, ktoré predstavujú realistický plánovací cieľ na jednotlivé roky.

Čo sú to teda limitné počty?

Ako som už povedal, piliere, na ktorých stoja ozbrojené sily, musíme mať v rovnováhe. Nemôžeme dnes naplniť tabuľkové počty na 100 % a zobrať peniaze z rozvoja alebo prevádzky. Hľadáme úmeru. Ťažiskom je, aby postupný nárast personálu išiel ruka v ruku s novými modernizačnými projektmi. V každom prípade chceme, aby do roku 2025 boli jednotky vysokej pripravenosti naplnené personálom na 90 % a jednotky nižšej pripravenosti na 80 % tabuľkových počtov.

Už dnes však chýbajú niektoré špecializácie.

Do akej fázy sa dostáva budovanie ťažkej bojovej brigády?

Od 1. januára 2017 držíme ťažkú brigádu ako cieľ v zásobníku síl Aliancie pripravenú v tom stave, ktorý má, s časom pohotovosti, aký je stanovený. Hovorím to preto, lebo často sa stretávam s názorom, že ideme budovať niečo akoby na zelenej lúke – a že do roku 2030 to musí byť vybudované. Nie. My len zlepšujeme jej spôsobilosti, aby bola efektívnejšia pri vedení bojovej činnosti. Samozrejme, sú tu určité medzery v nedostatkových spôsobilostiach, no otázka stojí tak, kam sme sa pohli. Za rok 2018 sme serióznym spôsobom pripravili personál na úrovni brigády účasťou na národných aj medzinárodných cvičeniach. Stále rozširujeme požadovanú sieť spojenia na prenos utajovaných skutočností. Spracovali sme potrebné požiadavky na modernizáciu viacerých druhov techniky a priebežne modernizujeme. Mne však pripadá smiešne až tragikomické, ak niekto z celej šírky úloh vyberie jeden detail a snaží sa spochybňovať naše komplexné úsilie.

Zrejme aj preto ste hovorili o intenzívnejšej odbornej a verejnej diskusii.

Áno, volám po odbornej diskusii, hoci na druhej strane predpokladám, že bežného občana až tak nezaujíma, či má vozidlo takú či onakú úroveň pancierovania, ani či chceme v poľných podmienkach bývať v nafukovacích stanoch alebo v stanoch s pevnou konštrukciou. Občania, daňovému poplatníkovi, však musíme dokázať vysvetliť, prečo je potrebné, aby štát investoval veľké zdroje práve do ozbrojených síl. Musíme presvedčiť našich ľudí, že ozbrojené sily majú dostatok odhodlania, vôle, morálky a spôsobilosti, aby svoje poslanie v krízovej situácii naplnili.

Ako sa darilo naplňovať asistenčné úlohy v prospech občanov?

Bez nedostatkov. Na podporu obyvateľov Slovenska máme 24 hodín a sedem dní v týždni v pohotovosti viac ako 1 200 ľudí a cca 200 ks techniky. Dôležité je, aby sme boli rýchli – a vieme byť aj rýchlejší. K tomu budeme iniciovať edukatívne aktivity smerom ku krízovým štábom na úrovni miest a obcí s cieľom objasniť spôsob súčinnosti s ozbrojenými silami pri odstraňovaní následkov živelných pohrôm a technologických havárií. No vieme byť už aj preventívne tam, kde je to potrebné, a aj v tomto smere je vynikajúca spolupráca s vedením ministerstva obrany, najmä s pánom ministrom, pretože si spoločne uvedomujeme dôležitosť pomoci našim obyvateľom.

Spomenuli ste aj výzvy pri prezentácii slovenských ozbrojených síl na verejnosti.

Toto už zďaleka nie je len o tom, že bude môžeme rozprávať, aké sme spravili cvičenie

a koľko sme zabezpečili protokolárnych aktivít pri oslave takého alebo onakého výročia. Iste, aj to je v poriadku, treba v tom pokračovať, ale dnes sa komunikácia s verejnosťou dostáva do úplne inej roviny. Hybridné hrozby nie sú už iba teóriou alebo vzdialenou realitou, ktorá sa nás nedotýka. Aj v roku 2018 sme boli svedkami rôznych foriem hybridného pôsobenia, a to zvlášť prostredníctvom informačnej vojny, škodlivých aktivít v kybernetickom priestore či pokusmi o vytváranie rôznych tieňových paramilitárnych organizácií i na našom území. Musíme sa teda seriózne zamýšľať

Hlavnou úlohou, ktorú som stanovil na rok 2019, je zvýšenie operačnej pripravenosti.

aj nad tým, čo v ozbrojených silách urobiť, aby sme dokázali eliminovať škodlivé vplyvy informačnej vojny alebo propagandy na našich vojakov a zamestnancov. Na veliteľskom zhromaždení som hovoril o troch znevažujúcich postulátoch, namierených proti našim ozbrojeným silám, ktoré sa dočítate nielen na takzvaných konšpiračných weboch, ale často aj v médiách, ktoré sa prezentujú ako seriózne. Vymenujem: Slovensko je vraj príliš malé na to, aby si mohlo do-

voliť dobre vyzbrojenú armádu schopnú zabezpečiť obranu vlasti. Po druhé, ak by aj náhodou dobre vyzbrojenú armádu malo, nemá ju dobre vycvičenú. No a po tretie, ak aj ukážeme, že výcvik je tiež v poriadku, tak spochybňovači prídu s tým, že morálka našich vojakov je nízka. Toto sú postupy škodlivej propagandy, znevažovanie vlastných ozbrojených síl a znížovanie ich kredibility – a to je oddávna jeden zo zásadných cieľov akejkoľvek informačnej vojny. Treba teda trpezlivo vysvetľovať, že pán Boh nám dal nielen nádhernú krajinu, ale aj takú, ktorá je s pridaním vôle a odhodlania veľmi dobre situovaná na vedenie veľmi účinnej obrany – a na to sú tu naše ozbrojené sily. Mimochodom – jeden príklad – Slovensko sa počas druhej svetovej vojny bránilo v rámci SNP dlhšie ako Francúzsko. Pritom to bolo s využitím minimálnych síl – a dnes sme navyše súčasťou systému kolektívnej bezpečnosti.

Závernečné posolstvo bolo o morálke.

Hovoril som o tom, že disciplína, odolnosť a morálka vojakov a zamestnancov Ozbrojených síl SR, jednota a súdržnosť veliteľského zboru a široká podpora občianskej verejnosti tvorí fundament úspešnosti ozbrojených síl pri zaručovaní obrany štátu. Toto je maximálne dôležité a začína sa to od toho, že profesionálny vojak musí budiť rešpekt a dôveru tým, ako vyzerá, ako sa správa, ako dokáže nielen profesijne, ale aj občiansky byť príkladom pre širokú verejnosť. A za to si ho verejnosť váži, dôveruje mu a je na neho hrdá. My sa verejnosť budeme snažiť o našej profesionalite a dôveryhodnosti presvedčiť aj prostredníctvom slávnostnej vojenskej prehliadky, ktorá sa uskutoční pri príležitosti 75. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici, ako aj plnením všetkých úloh, ktoré sú pred nami postavené.

Text: Pavol Vitko

Foto: kpt. Peter Poldruhák a Jozef Žiak

TÉMA

1. januára

Nový rok a 25. výročie vzniku Slovenskej republiky aj Ozbrojených síl SR vojaci na Tyršovom nábreží v Bratislave oslávili vypálením tradičných novoročných delostreleckých sálv. Prvýkrát v histórii im velila žena.

4. januára

Zamestnanci rezortu obrany a profesionálni vojaci si slávnostným nástupom pripomenuli 25. výročie vzniku samostatnej Slovenskej republiky a Ozbrojených síl SR. Pri tejto príležitosti minister obrany SR a náčelník Generálneho štábu OS SR ocenili vojakov a zamestnancov, ktorí prispeli k rozvoju rezortu a ozbrojených síl.

9. januára

Prezident Kiska vymenoval do prvej generálskej hodnosti plukovníka gšt. Slavomíra Staviarského a do hodnosti generálmajor povýšil brigádneho generála Ľubomíra Svobodu. Zároveň do prvej

generálskej hodnosti vymenoval aj plk. v. v. Ivana Čierneho.

25. januára

Po roku predsedníctva riadiacej skupiny projektu TISA zástupca náčelníka generálneho štábu – náčelník štábu generálmajor Miroslav Kocian a náčelník štábu podpory operácií generálneho štábu ukrajinských ozbrojených síl generálporučík Mykola Kravčuk podpísali protokol o odovzdaní vedúcej úlohy Ukrajine.

30. januára

Na konferencii náčelníkov generálnych štábov krajín strednej Európy sa v Bratislave zišli generáli zo Slovenska, Česka, Poľska, Maďarska, Slovinska, Chorvátska, Rumunska, Bulharska a veli-

telstva ozbrojených síl USA v Európe (US EUCOM) spolu s veliteľmi Národných gárd USA partnerských štátov.

13. februára

V Posádkovom cvičisku Sučany cvičili vodiči bojovej pásovej techniky martinského mechanizovaného práporu vedenie vozidla v zložitých terénnych podmienkach.

22. februára

V Centre výcviku Lešť sa uskutočnil kurz ochrany konvojov.

28. februára

Pri príležitosti povýšenia pplk. Zuzany Kraushubrovej do hodnosti plukovníčky a jej ustanovenia do funkcie veliteľky brigády bojového zabezpečenia náčelník Generálneho štábu OS SR navštívil Veliteľstvo pozemných síl.

5. marca

V ÚVN SNP Ružomberok – FN a ÚHL OS SR Ružomberok – pracovisko Liptovský Mikuláš sa uskutočnil pilotný kurz taktickej medicíny.

Rok vojaka

V téme marcového čísla sa venujeme veliteľskému zhromaždeniu náčelníka Generálneho štábu OS SR, ktoré sa uskutočnilo 5. a 6. februára v Klube MO SR, pričom sme ju otvorili rozhovorom s generálporučikom Danielom Zmekom.

Generalita ozbrojených síl a ich hlavní funkcionári medzi sebou slávnostne privítali aj prezidenta SR a hlavného veliteľa OS SR Andreja Kisku a ministra obrany Petra Gajdoša.

Minister o vyváženosti

„Rok 2018 bol z pohľadu ozbrojených síl rokom reálnej modernizácie, ten aktuálny by mal byť rokom vojaka,“ uviedol pri príležitosti vyhodnotenia výcvikového roka v Klube MO SR minister obrany SR Peter Gajdoš. „Aj napriek kritickým slovám, ktoré zaznievajú na našu adresu, podstatný je výsledok. Vďaka napĺňaniu dlhodobého plánu rozvoja majú vojaci už prvú modernú techniku a ďalšia je buď zmluvne zabezpečená, vyrába sa, alebo sú pripravené projekty na rokovanie vlády,“ povedal šéf rezortu obrany. Ako ďalej zdôraznil, pozitívne vníma, že sa podarilo dosiahnuť vyváženosť a modernizujú sa tak pozemné, ako aj vzdušné sily. „A rovnako robíme maximum pre vyvážený pomer modernizácie a výcviku,“ zdôraznil. Minister tiež pripomenul, že rezort obrany urobil v uplynulom roku pozitívne opatrenia aj vo vzťahu k personálu. Išlo o vyplatenie 13. a 14. plátov, ako aj o príspevky za ohrozenie zdravia

a života, ktoré rezort obrany zaviedol pre vojakov od 1. januára. Tieto opatrenia už priniesli aj výsledky. „Po rokoch môžeme skonštatovať, že odchodovosť vojakov bola nižšia ako počet tých, ktorí do ozbrojených síl vstúpili,“ povedal minister. Zároveň potvrdil, že smerovanie rezortu je jednoznačne proeurópske a proatlantické.

Prezident o motivácii

Prezident Slovenskej republiky a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Andrej Kiska ocenil pretrvávajúcu dôveru občanov a politikov v ozbrojené sily, ako aj navýšenie finančných zdrojov. „Môžeme mať najmodernejšiu techniku, ale ak nebudeme mať kvalitných vojakov, motivovaných, moderných, tak nám ozbrojené sily nebudú fungovať. Som preto veľmi rád, že pán minister povedal, že rok 2019 bude rokom vojaka,“ uviedol. Zároveň poďakoval všetkým vojakom a vojačkám za to, že svoju prácu nevnímajú ako povolanie, ale ako poslanie.

Sláva statočným

Veliteľské zhromaždenie náčelníka Generálneho štábu OS SR trvalo dva dni, pričom zodpovední funkcionári podrobne analyzovali úlohy v oblasti personálneho manažmentu, modernizačných projektov, cvičení či spolupráce s Alianciou, témou bola aj bezpečnostná situácia a jedným z ťažísk bolo vyhodnotenie splnenia cieľov a rozhodujúcich úloh výcvikového roka 2018. Zároveň sa na tohtoročnom veliteľskom zhromaždení začala nová tradícia vyznamenania vojakov v prítomnosti prezidenta a hlavného veliteľa OS SR, ministra obrany, náčelníka generálneho štábu a najvýznamnejších predstaviteľov rezortu obrany a ozbrojených síl. Minister Peter Gajdoš a náčelník GŠ genpor. Daniel Zmeko vyznamenali v súvislosti s plnením operačnej úlohy pri vyslaní mimo územia Slovenskej republiky, pri ktorej došlo k ujme na zdraví zbraňou protivníka, vojenskou medailou Za zranenie v boji dvoch poddôstojníkov 5. pluku špeciálneho určenia Žilina. Za plnenie služobných povinností, pri ktorých došlo k bojovému kontaktu s protivníkom, odovzdali vojenský odznak Za bojový kontakt dvom dôstojníkom a piatim poddôstojníkom 5. pluku, ako aj poddôstojníkovi z 11. mechanizovaného práporu Martin, pričom odmenou pre všetkých bol tiež potlesk od všetkých prítomných.

14. marca

Posádka pod velením veliteľa 1. roja dopravnej letky dopravného krídla Kuchyňa mjr. Stanislava Štovku uskutočnila prvé reálne nasadenie slovenského dopravného lietadla C-27J Spartan. Stalo sa tak na trase Sliac – Larnaca (Cyprus) pri preprave materiálu rotácie mierovej misie OSN UNFICYP.

28. marca

23. motorizovanému práporu Trebišov bol nariadením ministra obrany Slovenskej republiky č. 17/2018 priznaný nový znak.

9. apríla

Na letisku v Kuchyni pristálo druhé dopravné lietadlo C-27J Spartan určené pre Vzdušné sily Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

17. apríla

Velitelia ženijného práporu Sereď a protiletadlovej raketovej brigády vzdušných síl od prezidenta Andreja Kisku prevzali bojové zástavy.

26. apríla

Prezident SR vymenoval do prvej generálskej hodnosti plukovníka Juraja Štefanku a povýšil brigádneho generála Josefa Pokorného, brigádneho generála Vladimíra Šimka, generálmajora Daniela Zmeka a generálporučíka Jána Balciera.

7. mája

Generálporučík Daniel Zmeko sa ujal funkcie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

29. mája

Minister obrany odovzdal vojakom do používania 21 modernizovaných bojových vozidiel pechoty.

2. júna

V areáli Vojenského historického múzea Svidník sa uskutočnil Deň detí s Ozbrojenými silami SR.

6. júna

V pohorí Čergov sa konalo súčinnosťné cvičenie Záchrana 2018.

7. júna

V Centre výcviku Lešť sa uskutočnilo certifikačné cvičenie 12. mechanizovanej práporovej skupiny Živý štít 2018.

11. júna

V ženijnom prápore Sereď sa začal výcvik 40 vojakov zaradených do aktívnych záloh.

15. júna

Na Lešti sa uskutočnilo medzinárodné cvičenie Fire Rescue 2018.

29. júna

Po dlhšej prestávke sa uskutočnil výcvik padákových odborníkov letectva v zoskokoch do vody.

Ľudia, technika, disciplína

Veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Jindřich Joch v rámci svojho veliteľského zhromaždenia 7. februára v Trenčíne vyhodnotil splnenie priorít a rozhodujúcich úloh uplynulého výcvikového roka.

Operačná pripravenosť útvarov pozemných síl (PS) v roku 2018 aj napriek vynaloženému úsiliu na zvrátenie negatívneho trendu z posledných rokov nedosahovala požadovanú úroveň.

Nenaplnenosť kľúčových funkcií

„Problematická bola a je personálna naplnenosť a materiálna vybavenosť útvarov. Prevádzkyschopnosť hlavných druhov výzbroje a zabezpečovacej techniky sa pohybuje na nízkej úrovni. Technika je morálne zastaraná,“ konštatoval generálmajor Joch. Spomínané problémy úzko súvisia aj s ďalšou rozhodujúcou úlohou: udržať cieľ spôsobilosti NATO – mechanizovanú práporovú skupinu (mprsk) v silách vysokej pripravenosti. Aj jednotky, ktoré absolvovali udržiaci výcvik, národnú prípravu a certifikáciu, bojovali s rovnakými výzvami.

Vzorná reprezentácia

„Na druhej strane som nesmierne hrdý na to, že sa nám podarilo pripraviť a nasadiť vojakov na pôsobenie v operáciách v Bosne a Hercegovine, Afganistane, na Cypre a podporili sme výcvikovú aktivitu NATO na podporu a budovanie kapacít ozbrojených síl Irackej republiky. Vojaci odišli prvý raz do operácie Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku. Som hrdý, že vzorne reprezentujú OS SR. Nerozumiem však jednej veci. Keď dokážeme vzorne reprezentovať v zahraničí, prečo to nedokážeme aj na Slovensku?“ pýta sa

veliteľ pozemných síl vzhľadom na niektoré problémy s disciplinovanosťou vojakov.

Za rok 2018 bolo schválených päť koncepcií rozvoja jednotlivých spôsobilostí v zodpovednosti PS, ktoré tvorili základ pre spracovanie základného modelu 2030. Vzápätí bolo spracovaných 27 návrhov projektov cieľov síl 2017 s dôrazom na výstavbu mechanizovanej brigády ťažkého typu a stanovením štruktúr jej prvkov. Výcvik vojakov určených na plnenie asistenčných úloh sa organizoval v spolupráci s príslušníkmi Policajného zboru SR a úzka bola aj spolupráca s ostatnými orgánmi štátnej správy. Vojakov v tejto oblasti najbližšie čakajú úlohy v súvislosti so zabezpečením majstrovstiev sveta v ľadovom hokeji na Slovensku.

Podakovanie generála

„Výzvy, o ktorých som hovoril, príslušníci pozemných síl plnili s nasadením, profesionalitou a odhodlaním na všetkých stupňoch velenia a často prijímali krízové a neštandardné opatrenia či už v oblasti personálnej, materiálnej, ale aj technickej. Ďakujem všetkým za kvalitné plnenie úloh v roku 2018,“ ocenil generálmajor Joch. Veliteľom pripomína, aby sa sústredili na disciplínu, správanie na verejnosti, vzťahy medzi vojakmi a problematiku páchania priestupkov pod vplyvom alkoholu. Aby venovali pozornosť fyzickej pripravenosti vojakov všetkých kategórií, všetkým problémom, ktoré im podriadení oznamujú alebo ich žiadajú o pomoc pri ich riešení.

4. júla

Šesťdesiatdvať absolventov bakalárskeho štúdia na Akadémii ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši slávnostnými promóciami a vyradením ukončilo prvý stupeň vysokoškolského štúdia.

12. júla

V Prešove pristáli ďalšie dva viacúčelové vojenské vrtuľníky UH-60M Black Hawk. Vzdušné sily tak majú vo výzbroji už štyri vrtuľníky tohto typu.

19. júla

Cvičenie Mace XIX navštívila delegácia NATO na čele so zástupcom generálneho tajomníka NATO pre investície Jamiem Sheom.

10. augusta

Národné centrum EOD a RCHBO v Novákoch zorganizovalo prvý kurz špecialistov EOD na odstraňovanie improvizovaných výbušných zariadení.

24. augusta

V Martine privítal minister obrany vojakov, ktorí sa vrátili z pôsobenia v operáciách EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine a Resolute Support v Afganistane.

1. septembra

Slovensko prevzalo zodpovednosť za personálne jednotnársky Sektor 4 v rámci misie UNFICYP na Cypre.

9. septembra

Príslušníci ženijného práporu Sereď spolu s príslušníkmi Armády Českej republiky na cvičení Rieka 2018 v Kráľovej nad Váhom precvičovali základné spôsobilosti domáceho krízového manažmentu.

10. septembra

Špecialisti radiačnej, chemickej a biologickej ochrany sa zúčastnili na medzinárodnom cvičení Toxic Valley 2018 v Zemianskych Kostoľanoch.

22. septembra

Minister Gajdoš sa s náčelníkom generálneho štábu genpor. Danielom Zmekom zúčastnili v Brezovej pod Bradlom na oficiálnych oslavách Dňa Ozbrojených síl SR.

27. septembra

Minister obrany SR predstavil predsedovi vlády Petrovi Pellegrinimu spôsobilosti ozbrojených síl v rámci najväčšieho vojenského cvičenia s medzinárodnou účasťou Slovenský štít 2018.

3. októbra

Vojaci z 22. mechanizovanej práporu Michalovce pomáhali odstraňovať následky veternej smršte, ktorá zasiahla obec Lekárovce.

15. októbra

Do funkcie zástupcu náčelníka generálneho štábu bol vymenovaný generálmajor Josef Pokorný a na pozíciu zástupcu náčelníka generálneho štábu – náčelníka štábu plukovník Peter Babiar.

Interoperabilita aj nasadenie

V roku 2018 plnili Vzdušné sily OS SR podľa ich veliteľa generálmajora Ľubomíra Svobodu zložité a náročné úlohy.

Ani v uplynulom roku sa preto nepodarilo zastaviť celkový trend znižovania úrovne spôsobilostí a celkovej schopnosti vzdušných síl plniť úlohy v požadovanom rozsahu.

Nová technika

„Hlavným faktorom, ktorý ovplyvňoval plnenie úloh, bola dostupnosť leteckej, PVO a zabezpečovacej techniky, ktorá je často morálne zastaraná, fyzicky opotrebovaná a na konci technickej životnosti. Preto sme s veľkým uspokojením privítali zavádzanie novej techniky do vzdušných síl, konkrétne dodanie druhého taktického dopravného lietadla C-27J Spartan a ďalších dvoch viacúčelových stredných vrtuľníkov UH-60M Black Hawk, ktorých máme zatiaľ v užívaní štyri. Pokračovalo preškolenie pilotov a technikov na vrtuľníky UH-60M v USA, ako aj výcvik technického personálu a prvých dvoch posádok lietadla C-27J na leteckom simulátore v Taliansku a praktický výcvik pokračoval v priestoroch dk Kuchyňa. Potom sa začal výcvik ďalších dvoch posádok,“ objasňuje generálmajor Svoboda. Vzdušné sily (VzS) aj napriek spomínaným problémom v súlade so zákonmi a medzinárodnými záväzkami SR zabezpečili nepretržitú ochranu vzdušného priestoru v rámci integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO NATINA-MDS a úlohy spojené s leteckou pátracou a záchrannou službou.

Výcviková spolupráca

Podstatná časť aktivít VzS sa uskutočnila v spolupráci so zahraničnými partnermi. To prispelo k zvýšeniu úrovne interoperabi-

lity súčastí ozbrojených síl so spojeneckými silami. Príslušníci vzdušných síl sa zúčastňovali na národných cvičeniach s účasťou alebo bez účasti zahraničných partnerov. Napríklad: European Spartan 2018, Tobruq Legacy 2018, Mace XIX a Slovenský štít 2018. „Hlavným cvičením vzdušných síl bolo veliteľsko-štábne cvičenie s čiastočným vyvedením vojsk s označením Air Shield 2018. Predstavovalo vrcholnú výcvikovú aktivitu všetkých zložiek vzdušných síl. Na splnenie cieľov cvičenia bolo rozohraných 129 incidentov,“ konštatuje generálmajor Svoboda.

Prezentácia aj havária

V priebehu obnovovacieho leteckého výcviku došlo 10. októbra 2018 k leteckej nehode a zničeniu lietadla L-39 ZAM. Posádka lietadla našťastie nebola zranená. Celkový počet lietadiel L-39 tak klesol na deväť kusov. VzS sa ako hlavný programový partner podieľali na organizácii Medzinárodných leteckých dní SIAF. Na podujatí sa zúčastnilo 108 lietadiel z 21 krajín sveta a zavítalo naň približne 100 000 návštevníkov. V rámci medzinárodného krízového manažmentu VzS pokračovali v príprave a vyslaní profesionálnych vojakov do vojenskej operácie UNFICYP na Cypre a nasadení vrtuľníkových špecialistov v rámci Advisory Air Team do misie Resolute Support v Afganistane.

Tému pripravili: Miloslav Ščepka, Pavol Vitko a Jozef Žiak

Foto: Ivan Kelement

25. októbra

Príslušníci OS SR sa od 25. októbra do 23. novembra s vojakmi z 31 spojeneckých a partnerských krajín Severoatlantickej aliance zúčastnili na medzinárodnom cvičení NATO Trident Juncture 2018.

27. októbra

Príslušníci 1. palebnej batérie a prieskumnej batérie samohybného delostreleckého oddielu z Michaloviec po viac než 20 rokoch precvičovali streľby zo samohybných kanónových húfníc Zuzana navádzané z vrtuľníka, pri čom bol využitý aj nový systém riadenia paľby DELOSYS.

29. októbra

V Centre výcviku Lešť sa uskutočnil týždenný súčinnosť odborný výcvik vojenských zdravotníkov, zdravotníckych záchranárov, lekárov Záchrannej zdravotnej služby Bratislava a Hasičského a záchranného zboru SR.

20. novembra

Pod záštitou hlavných poddôstojníkov Ozbrojených síl SR šbnrtm. Vladimíra Beluša a Národnej gardy štátu Indiana CSM Jamesa R. Gordona sa uskutočnil kurz operačného plánovania Battle Staff NCO Course.

28. novembra

120 slovenských vojakov sa do 6. decembra zúčastnilo na medzinárodnom cvičení Anakonda 2018 v poľskom vojenskom výcvikovom priestore Orysz/Bemovo Piskie.

4. decembra

Proces certifikácie Úlohového zoskupenia Síl pre špeciálne operácie 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline vyvrcholil v Centre výcviku Lešť.

6. decembra

Minister obrany Peter Gajdoš v Bosne a Hercegovine navštívil slovenských vojakov v operácii EUFOR ALTHEA a odovzdal im sedem nových vozidiel.

11. decembra

Do Siene slávy Ministerstva obrany SR pribudli mená troch novodobých veteránov nrtm. Martina

Brodnianskeho, nrtm. Reného Petráša a in memoriam plk. Štefana Ivana.

13. decembra

Najlepším poddôstojníkom výcvikového roka sa v priestoroch Múzea M. R. Štefánika v Košariskách stal rotmajster Martin Chovanec z martinského Strediska CIMIC a PSYOPS.

18. decembra

Minister obrany Peter Gajdoš s prezidentom Andrejom Kiskom navštívili slovenských vojakov v Lotyšsku.

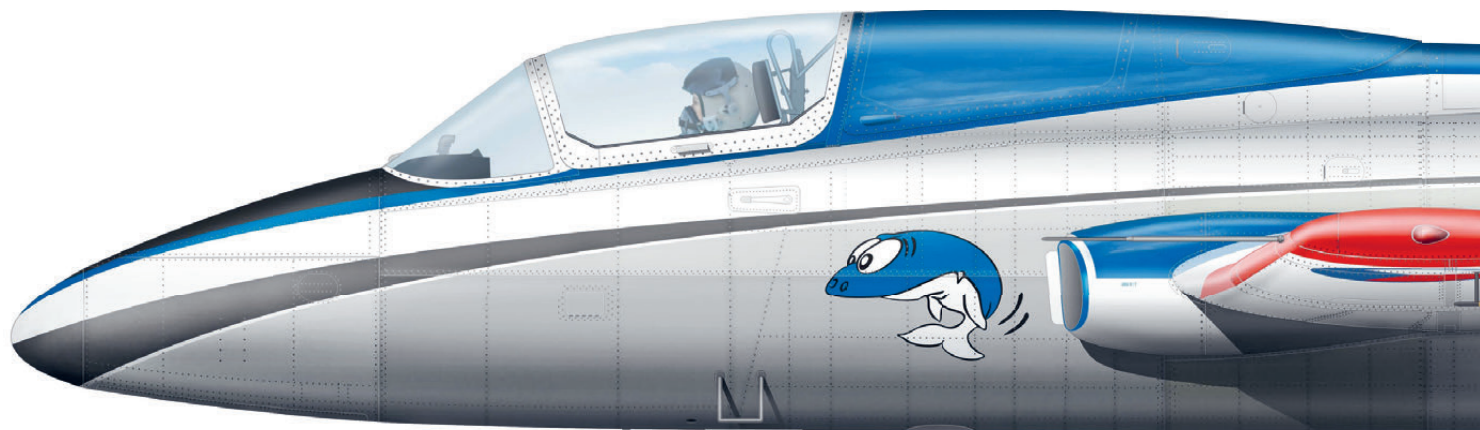
20. decembra

Minister P. Gajdoš s premiérom P. Pellegrinim a náčelníkom generálneho štábu D. Zmekom navštívili slovenských vojakov v operácii Resolute Support v Afganistane.

Česká holka pro všechno

Aero L-29 Delfín

délka: 10,8 m
rozpätie: 10,3 m
hmotnosť: 2 280 kg
max. hmotnosť: 3 540 kg
max. rýchlosť: 655 km/h
dolet: 894 km
dostup: 11 000 m

Najdôležitejšie cvičné lietadlo východného bloku pochádzalo

z Československa. Aero L-29 Delfín bol tiež najväčším leteckým projektom

v rámci Rady vzájomnej hospodárskej pomoci.

Snástupom prúdových lietadiel sa objavila aj potreba moderných cvičných strojov. V Československu zadali vývoj takéhoto lietadla v roku 1955. Hlavné požiadavky boli na jednoduchosť konštrukcie a tým aj výroby a údržby. Lietadlo však malo zároveň umožňovať aj pokročilejší výcvik vrátane zbraňového, a preto malo byť napriek jednoduchej konštrukcii bohato vybavené prístrojmi aj závesníkmi. Počas vývoja sa sprísňovali požiadavky na výkony a letové vlastnosti, ale aj s tým si konštruktéri poradili. Prvý prototyp vzlietol 5. apríla 1959 a poháňal ho britský motor Viper. Druhý prototyp už dostal československý motor M-701.

Aero L-29 Delfín sa stal prvým prúdovým lietadlom, ktoré kompletne vyvinuli a vyrábali v Československu. Ako jediný stroj našej konštrukcie dostal kódové označenie NATO. Severoatlantická aliancia mala pre typy Varšavskej zmluvy vlastný systém jednoduchých mien. L-29 tak dostal označenie Maya. Je zaujímavé, že jeho následník, L-39 Albatros, kódové meno NATO nedostal. Delfín sa stal tiež najpočetnejším prúdovým lietadlom československej výroby, vzniklo ich približne 3 600. Albatrosov sa vyrobilo „iba“ 2 900.

O osude L-29 sa pritom rozhodovalo na vysokej úrovni a na vtedajšie pomery nezvyčajnou porovnávacou súťažou. Vývoj cvičných lietadiel s prúdovým pohonom totiž

prebiehal okrem Československa aj v Poľsku a v Sovietskom zväze. V ZSSR v roku 1961 zorganizovali náročné skúšky, počas ktorých sa porovnávali vlastnosti L-29, poľského TS-11 Iskra a sovietskeho Jakovleva Jak-30. V záujme maximálnej objektivity sa piloti zo všetkých troch krajín striedali na všetkých troch strojoch. Delfín predstihol konkurenciu nielen prevádzkovými vlastnosťami, ale najmä spoľahlivosťou. Motory skúšobných predsériových L-29 fungovali bez porúch, čo sa o TS-11 ani Jak-30 nedalo povedať. Na základe týchto výsledkov bol československý výrobok schválený ako základný cvičný stroj pre všetky štáty RVHP. Jedinou výnimkou boli Poliaci, ktorí sa rozhodli vyrábať vlastné lietadlo TS-11.

Bol nasadený aj bojovo

Sériová výroba Delfína sa začala v roku 1963 a skončila sa už v roku 1974. V tom čase sa totiž začal vyrábať výkonnejší a modernejší typ L-39 Albatros. Dôvodom na ukončenie produkcie teda neboli nejaké nedostatky Delfína, práve naopak. Ten sa v službe udržal ešte dlhé desaťročia.

Najväčším odberateľom bol Sovietsky zväz, v ktorom slúžilo 2 000 kusov ako základné cvičné lietadlo. Po rozpade ZSSR stroje ďalej používalo Rusko a viaceré nástupnícke štáty. Lietadlo používali mnohé štáty Varšavskej zmluvy ako Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko či NDR. Priamo

z Československa alebo okľukou cez Rusko sa dostalo do množstva exotických krajín. Delfíny tak brádzili nebo nad Egyptom, Irakom, Sýriou, Líbyou, Nigériou, Ugandou či Indonéziou.

Okrem základnej cvičnej verzie sa vyrábali aj prieskumný L-29R, ktorý niesol kamery vo vani pod trupom. Prieskumné stroje používal okrem Československa aj Vietnam. Vďaka tomu, že na závesníkoch pod krídlom mohli niesť aj výzbroj, boli cvičné Delfíny viackrát nasadené aj do boja. Dvojica závesných bodov bola primárne určená pre prídavné nádrže. Stroj však mohol niesť aj dve bomby s hmotnosťou 100 kg alebo neriadené rakety kalibru 55 až 130 mm. Tie menšie mohli byť v blokoch po štyri až osem kusov. S takouto výzbrojou egyptské Delfíny útočili na izraelské tanky počas jomkipurskej vojny v roku 1973. Nigéria nasadila svoje stroje počas občianskej vojny proti odštiepeneckej Biafre. Vo vojne o Náhorný Karabach používala azerbajdžanská strana Delfíny proti arménskym pozemným cieľom. Väčšina z nich bola postupne stratená. Uvádza sa, že arménska protivzdušná obrana zostrelila počas konfliktu 14 z 18 azerbajdžanských L-29. Niekoľko Delfínov sa dostalo do rúk čerčenských separatistov, tí dokonca tvrdia, že s nimi zostrelili jeden ruský vrtuľník. Zrejme naposledy sa Delfíny zapojili do konfliktu v Južnom Osetsku v roku 2008. Rusko vtedy zničilo najmenej dva gruzínske L-29.

Pomalá stíhačka

Nezvyčajná bojová úprava L-29 sa zrodila v samotnom Československu, kde z niekoľ-

kých Delfínov urobili stíhačky. Základnými vlastnosťami stíhacieho lietadla sú vysoká rýchlosť potrebná na dosiahnutie nepriateľského stroja a silná výzbroj na jeho zničenie. Delfín nemal ani jedno, ani druhé. S maximálnou rýchlosťou 655 km/h by nedokázal dobehnúť ani civilné prúdové dopravné lietadlá a hlavnou výzbroj nemal žiadnu. V Československu ho však potrebovali na iný účel. Na kľukatej a husto zalesnenej hranici južných Čiech s Rakúskom a Nemeckom dochádzalo k narušeniam zo strany civilných lietadiel. Vetrone a športové lietadlá sa často zatúlali do členitých výbežkov nášho územia. Naše letectvo malo za úlohu takýchto narušiteľov zachytiť a donútiť ich pristáť na československom letisku. Prúdové stíhačky však na túto úlohu neboli vhodné. Nemohli manévrovať na takom malom priestore ako pomalé športové lietadlá a tie sa im pri nízkom lete medzi kopcami často stratili. Naopak, pomalý Delfín bol na to ideálny. Nedostatok výzbroje vyriešili československí technici improvizáciou. Prídavné nádrže upravili na kontajnery, do ktorých namontovali nemecké letecké guľomety pochádzajúce ešte z druhej svetovej vojny. Kontajnery s guľometmi potom „stíhacie“ Delfíny nosili pod krídlami.

Narušiteľov sa piloti L-29 snažili donútiť výstražnou strelbou a manévrovaním k tomu, aby pristáli na našom území. Došlo pri tom aj k niekoľkým tragédiám. V lete 1973 sa zrazil Delfín s rakúskym vetroňom. Náš pilot sa úspešne katapultoval, obaja Rakúšania však zahynuli. Rovnakým výsledkom sa to skončilo aj o mesiac neskôr, len s tým rozdielom, že poškodený Delfín po zrážke pristál. Dvojčlenná posádka rakúskeho

športového lietadla zahynula. V oboch prípadoch však išlo o zrážku, nie o zámerný zostrel. K tomu došlo až 16. júla 1975, keď sa ponad československé územie snažil z Poľska do Rakúska ujsť poľský pilot na dvojplášníku Antonov An-2. Išlo o lietadlo spriateleneho štátu, na ktoré vtedajšie platné predpisy zakazovali strieľať. Poľské ministerstvo obrany však požiadalo o jeho zostrelenie a pilot pohotovostného L-29 preto dostal rozkaz na strelbu. An-2 dopadol na pole pri obci Kúty, len 8 km od rakúskych hraníc. V troskách horiaceho stroja zahynul aj poľský pilot. Československý pilot krátko po tejto udalosti odišiel na vlastnú žiadosť z vojenského letectva.

Simulujú Tomahawky

Po rozdelení Československa používali Delfíny naďalej oba nástupnícke štáty. V závere kariéry dostali slovenské stroje pri opravách atraktívnu púštnu kamufláž. Rovnakú používali egyptské Delfíny. Slovensko vyradilo L-29 v roku 2003.

V súčasnosti ich používa už len Angola a Gruzínsko. Mnohé však lietajú v civilných službách. V USA dokonca dostávajú nové, výkonnejšie motory. Súkromná firma Tactical Air Services, ktorá poskytuje služby pre americké ozbrojené sily, dokonca nasadzuje Delfíny pri vojenských cvičeniach. Majú totiž podobné letové charakteristiky ako strely s plochou dráhou letu Tomahawk a ich použitie zvyšuje realizmus cvičenia pre obsluhu systémov protivzdušnej obrany. Aj takto pokračuje kariéra lietadla, ktoré sa začalo rodiť pred 65 rokmi uprostred studenej vojny.

Text: Miroslav Barič

Pancier z grafénu

Koncom minulého roka Čína oznámila, že v bojových vrtuľníkoch Z-10 zavádza pancier z grafénu. Tento materiál je výrazne ľahší, no desaťkrát pevnejší ako oceľ. To by z Číny urobilo prvú krajinu, ktorá tento supermateriál budúcnosti použila na tento účel. Detaily však neuviedli. Grafénový pancier vyvíjajú firmy po celom svete už približne desať rokov. Doteraz sa najväčším problémom ukázalo zavedenie lacného a spoľahlivého výrobného procesu pre tenké pláty grafénu. Podľa zahraničných odborníkov je čínsky pancier tvorený vrstvami grafénu, medzi ktorými je vložený iný materiál – zrejme keramický. Vrtuľníky Z-10 vyvíjali od roku 2003. Do služby ich zaviedli v roku 2013. V súčasnosti je vyrobených približne 300 kusov.

Americká armáda rozbieha rozsiahly modernizačný program, v ktorom by vrtuľníky viacerých kategórií mali nahradiť nové stroje kategórie VTOL s kolmým štartom a pristátím. Stredné transportné helikoptéry Black Hawk by mal v budúcnosti nahradiť jeden z dvojice Sikorsky-Boeing SB-1 Defiant alebo Bell-Lockheed Martin V-280 Valor. Základnou požiadavkou je väčšia rýchlosť a dolet oproti klasickým vrtuľníkom. Oba stroje na to idú inou cestou. Valor je konvertoplán, ktorý štartuje ako vrtuľník a po preklopení motorov letí ako lietadlo. Dominuje teda, pokiaľ ide o rýchlosť i dolet, je však rozmernejší a má obmedzené manévrovacie schopnosti, najmä čo sa týka stability počas vísenia.

Defiant využíva dva protibežné koaxiálne rotory. Zadný rotor teda nie je vyrovnávací, ale pôsobí ako tlačný. Vďaka nemu môže tiež manévrovať bez nakláňania celého stroja. Je síce pomalší ako Valor a má menší dolet, ale kompaktnější rozmery a lepšiu stabilitu pri vísení, čo je potrebné napríklad pri vysadzovaní vojakov v náročnom teréne. S rýchlosťou 460 km/h Defiant výrazne prekonáva súčasné vrtuľníky. Nech už si americká armáda vyberie ktorýkoľvek z tejto dvojice, do výzbroje sa dostane najskôr za desať rokov.

Text: Miroslav Barič

Foto: CCTV, General Dynamics, Vitalij V. Kuzmin, Lockheed Martin, U.S. DoD

Vyberajú transportné vrtuľníky

SB-1 Defiant

V-280 Valor

Japonci vyzbroja lietadlové lode

Japonsko objednalo ďalších 99 stíhačiek F-35 za 15 miliárd dolárov. Už predtým objednalo 42 kusov F-35A ako náhradu za staré stíhačky F-4E Phantom II. Väčšinu novej objednávky tvoria ďalšie F-35A, ktoré nahradia stovku starších stíhačích bombardérov F-15J. Ďalších sto F-15J modernizujú digitálnym komunikačným vybavením a zbraňovými systémami, ktoré budú kompatibilné s F-35. Zaujímavejšou časťou novej objednávky je 40 kusov F-35B. Táto verzia s kolmým štartom je

určená pre lietadlové lode, ktoré Japonsko od druhej svetovej vojny nepoužívalo. V roku 2017 však zaviedlo do výzbroje dve lode triedy Izumo. Plavidlá sú oficiálne označované ako torpédoborce, no majú letovú palubu pre 28 vrtuľníkov alebo desať lietadiel. Tieto „torpédoborce“ majú výtlak 27 000 ton, vysokú rýchlosť a ako výzbroj nesú iba dva protiraketové systémy Phalanx a 16 rakiet proti lietadlám či raketám.

Americké vzdušné výsadkové jednotky po viac ako dvoch desaťročiach dostali obrnené bojové vozidlá. Nejde pritom o žiadnu novinku, ale o riešenie, ktoré bolo po celý čas k dispozícii. Od 60. rokov do roku 1996 používali výsadkári ľahké tanky Sheridan. Tie boli nasadené vo Vietname, v Paname i v Kuvajte. V 90. rokoch ich nahradili obrnené verzie vozidiel Humvee, ktoré slúžili na prieskum. Teraz americká armáda pre svojich výsadkárov dostala vozidlá LAV-25A2, ktoré už roky úspešne používa námorná pechota. Vozidlá 8x8 majú hmotnosť iba 13,4 t a vďaka tomu ich je možné zhodiť na padákoch. Výzbroj tvorí kanón kalibru 25 mm a dva guľomety 7,62 mm. Možno ich tiež vybaviť protitankovými raketami TOW. Námorná pechota ich používa od 80. rokov minulého storočia a ich úspech viedol k tomu, že armáda v roku 1999 zaviedla do výzbroje podobné, no výrazne ťažšie vozidlá Stryker. Po úspešných testoch zhadzovania z lietadiel bola prvá výsadková jednotka vyzbrojená LAV-25A2 aktivovaná koncom roka 2018.

Výsadkári dostali bojové vozidlá

Robotický tank dopadol neslávne

Ruský robotický tank Uran-9 sa pri skúšobnom nasadení v Sýrii neosvedčil. Stroj s hmotnosťou 10 ton je ovládaný na diaľku a nesie silnú výzbroj – kanón kalibru 30 mm, guľomet a niekoľko typov rakiet. Poháňa ho naftový motor s výkonom 300 kW, rýchlosť je 35 km/h a dojazd 200 km. Senzory by mali umožňovať ovládanie na vzdialenosť 5 000 metrov cez deň a 3 500 metrov v noci. V nízkej zástavbe však bolo možné Uran-9 ovládať len na vzdialenosť 300 až 500 m. Aj to došlo k 17 krátkodobým výpadkom spojenia a k dvom dlhým výpadkom trvajúcim 1,5 h. Zbrane navyše nie sú stabilizované a stroj nemôže strieľať počas jazdy. Napriek tomu, že Uran-9 sa ukázal ako neúčinný, ruská armáda ho zavádza do výzbroje a chce pracovať na ďalšom vývoji.

V Povstaní s dieťaťom pod srdcom

Pani Viera Stehlíková zažila začiatkom leta 1941 na Ukrajine kruté boje s nacistickými vojskami. Na sklonku leta 1944 sa už ako mladá žena vydatá za Slováka stala účastníčkou Slovenského národného povstania.

„Mohli by sme si to vymeniť,” začartovala si s ministrom obrany Petrom Gajdošom, ktorý jej vlani v auguste blahoželal k 95. narodeninám. „Starostlivosť o vojnových veteránov je jednou z našich priorít. Ľudia, ktorí bojovali za slobodu a lepšiu budúcnosť, si zaslúžia našu pozornosť a úctu,” povedal minister a odovzdal jej kyticu kvetov spolu s osvedčením vojnového veterána.

Slováci na Ukrajine

Viera Ivanovna Kretivová sa narodila 15. augusta 1923 v ruskej Voroneži, no jej rodina sa presťahovala na Ukrajinu. „Otec si našiel prácu vo fabrike v Záporoží, bývali sme na dedine, pre nás to bol krásny čas,” spomenula s nostalgickým úsmevom pri našom jeseňnom rozhovore. „Po napadnutí fašistami prišla len smrť, bieda a hlad,” okamžite dodala s hnevom, ktorý v nej zostal aj po toľkých rokoch. Zdupľovala, že často boli viac ako nemecké vojenské oddiely horší domáci zapredanci. Potom jej črty zmäkli. To, keď začala rozprávať, ako nemeckú posádku v ich rajóne vystriedali Slováci. Slovenská Rýchla divízia, ktorá však vtedy bojovala po boku Nemcov. „Ja ich celkom neobhajujem, ale zase musím povedať, že veľa z nich proti nám Slovanom ani bojovať nechcelo, veľa

ich prebehlo k Červenej armáde. A tí, ktorí mali tábor v našej dedine, sa k nám správali celkom dobre.”

Keď 25. júna 1941 slovenskí vojaci po boku hitlerovského Nemecka prekročili hranice Sovietskeho zväzu, vtedajšia Rýchla skupina, od 22. augusta 1941 Rýchla divízia, mala takmer dve tisícky vojakov. Slováci postupovali s Nemcami naprieč južnou Ukrajinou, proti Sovietom bojovali o Rosťov na Done, v okupačnom ťažení postupovali

Nažive je do 700 účastníkov národného boja za oslobodenie a z nich požiadalo o postavenie vojnového veterána 131 vrátane siedmich žien.

vali smerom na Kaukaz aj Krym. Postupne však čoraz viac Slovákov pochopilo, že stoja na zlej strane. Bojová morálka upadala a od novembra 1943 už Nemci Rýchlu divíziu do bojov nenasadzovali.

Mladá Vierka tieto súvislosti vnímať nemohla, dobre však rozumela, keď slovenský vojak Vincent Urban u nich doma povedal, že jej môže zachrániť život.

Ruska na Liptove

„Mala som ledva osemnásť, keď sústreďovali mladé dievčatá na nútené práce do Nemcka. Ukrajinskí policajti a Nemci nás nahnali do školy, potom do vagóna pre dobytok.” Pani Vierka sa striasla hrôzou, no dodala, že keď stráž prebrali Slováci, umožnili viacerým dievčatám utiecť. „Moja mama a sto-ročný, už slepý dedko vymysleli, ako ma aspoň načas zachrániť. V maštali pod válovm mama vykopala jamu, do ktorej som si ľahla. Zasykala ma hnojom a slamou.” Bolo však zrejme, že skôr alebo neskôr ju nájdu. To vedel aj čatár Vincent Urban, ktorý sa narodil v roku 1920 na Liptove v Dúbrave. „Poznala som ho len zbežne, bol to jeden z vlúdnejších slovenských vojakov, pred ktorými sme sa nedesili strachom ako pred Nemcami či ukrajinskými policajtmi. Slováci nám občas odložili z ich stravy. My sme živorili, hladovali. Na čo nikdy nezabudnem, vďaka Slovákom som prvý raz ochutnala naozajstnú čokoládu...” Z rozprávania pani Vierky sme pochopili, že Vincent prišiel za jej mamou s ponukou, že jej dcéru môže zachrániť, ale iba tak, že ju odvezie na Slovensko. „Sedel u nás na lavici a vravel mame, že odo

mňa nič nežiada, len chce, aby som žila. No – kto by nechcel žiť? Mama súhlasila. Potom sa spýtal mňa, či mám nejakého frajera. Povedala som mu, že nie.“ Vincent dodal, že si ho bude musieť na Slovensku vziať za muža. Inak by jej pobyt nedokázal legalizovať. „Buď sa do mňa naozaj zaľúbil, alebo v ňom bolo viac súcitu. Ja som však nikam ísť nechcela. Plakala som celú noc, ale mamička ma presviedčala, že aj ju vydali rodičia za toho, koho jej vybrali – a že potom si k sebe vzťah našli. No predovšetkým zdôrazňovala, že zachrániť si život je dôležitejšie ako čokoľvek iné.“

Napokon naliehaniu matky podvolila. Na názor milovaného otca, ktorý bojoval na fronte a neskôr zahynul následkom zranení, sa spýtať nemohla.

Keď pani Stehlíková opisovala cestu na Slovensko, ktorú prežila skrytá vo vlaku a strachom bez seba, šlo o život. Vedel o nej nielen čatár Urban, ale aj viacerí ďalší. Nikto však nezradil.

Cez Ďumbier s novorodencom

Keď prišla do Dúbravy, Vincentova sestra sa pustila do brata, že koho si to z frontu priviedol, keď už doma frajerku má. „Ona bola kyprá, pevná a mala krásne čierne vlasy až po pás – a ja som mala len také riedke, bledé, krátke – a vychudnutá som bola na kosť.“ Nemala to jednoduché, hoci v Dúbrave sa hneď začala chytať roboty. Vincent jej pomáhal a nebol na ňu zlý či násilný. A nenaliehal. Spolu začali žiť, až keď boli formálne svoji. „Veľmi nám pomohol doktor Považan v Liptovskom Mikuláši, ktorý mi načierno vystavil osobné dokumenty a na príslušnej matrike nás dal so starším dátumom zapísať ako manželov. Dobré, že som na Slovensko prišla – v okupovanej Ukrajine by som asi zomrela tak, ako väčšina mojej rodiny.“

Lenže ani na Slovensku už nebolo bezpečne. Vypuklo Povstanie, ľudia sa vzbúрили proti režimu a do krajiny vpadli hitlerovské vojská.

Pani Vierka vstúpila do partizánskeho oddielu kapitána Jána Nálepku, ktorému velil nadporučík Michal Sečanský, už 19. augusta 1944. „Bolo to v masíve Latiborskej hole nad Liptovskou Lužnou. A bola som v siedmom mesiaci tehotenstva. Najskôr som pomáhala organizovať zásobovanie potravinami. Veľmi skoro som sa stala pomocníčkou prvého náčelníka štábu Petra Chimiča.“ Patrila k tým stovkám či tisíciam účastníčok Povstania, ktoré pôsobili ako ošetrovatelky, spojárky, varili či prali, ale aj priamo bojovali. Ona viedla administratívu brigády.

Partizánska brigáda vznikla 8. augusta 1944 a v októbri už mala osemsto príslušníkov. „So svojou jednotkou by som bola do posledného dňa Povstania. No dva dni predtým, 27. októbra, som sa oddelila. U pani Predajňovej v Podbrezovej som porodila. Nemci už boli všade okolo. So štvordňovou Lidkou som musela utekať cez Ďumbier do bezpečnejších hôr – späť k partizánom.“ V horách bola až do 25. februára 1945, keď pre chorobu dieťaťa musela zísť do údolia Liptova, kde

Príslušníci II. paradesantnej brigády v rozhovore so spolupracujúcimi obyvateľkami povstaleckých obcí

V Spišských Mlynkách v septembri 1944 Jozef Paluš, Júlia Kmeťová-Katrušínová, Ján Katrušín a Pavel Vyšňovský, ktorého fašisti v boji nad Pohorelou spoločne s ďalšími partizánmi upálili v bunkri

sa u manželových príbuzných a dobrých ľudí skrývala až do príchodu frontu. No s partizánmi zostala v kontakte a nosila im správy.

Spoločné víťazstvo

Po vojne sa Urbanovci presťahovali z Liptova do Filakova. Pani Vierka požiadala o živnosť a chcela si otvoriť predajňu so zmiešaným tovarom. No po roku 1948 sa veci vyvíjali inak. Vo filakovskej továrni pracovala ako robotníčka. „S manželom sme mali tri dcéry, okrem Lidky aj Aničku a Evičku.“ Na-

priek tomu manželstvo z rozumu nevydržalo, po desiatich rokoch sa rozviedli. Odišla na Ostravsko, začínala na ubytovni, no bola húževnatá, chodila do školy, robila, koľko vládala. Konečne sa aj zaľúbila. Vydala sa za o rok staršieho Júliusa Stehlíka.

„Chodím bez palice, nemaródim, lieky neberiem, len občas si dám acylpirín,“ povedala nám, keď vyrozprávala svoj životný príbeh.

Pani Viera Stehlíková, ktorá dnes žije v zariadení pre seniorov neďaleko Levíc, nám porozprávala o dcérach, vnúčatách, ale ešte raz sa vrátila do obdobia spred 75 rokov. Nedalo jej, aby nezopakovala, že keď prišli Slováci cez vojnu na Ukrajinu, neboli na nich zlí, ale i tak to boli okupanti. „Až cez Slovenské národné povstanie sme mali spoločného nepriateľa. Až vtedy sme boli naozaj priatelia – a spolu sme vyhrali nad fašizmom. Bodaj by sa už nikdy nevrátil...“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, autor a Vojenský historický archív

Vojenská symbolika

Veliteľstvo Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky

Veliteľstvo Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky bolo zriadené zákonom Národnej rady č. 269/1999 Z. z. k 1. januáru 2000, so sídlom vo Zvolene ako operačný stupeň velenia s predurčením v čase mieru a počas vojny veliť vzdušným silám, ktoré patria medzi zložky Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Vzdušné sily vznikli transformáciou Letectva a proti-vzdušnej obrany Armády Slovenskej republiky 1. januára 2000 a neskôr, 1. júla 2002 vznikli Vzdušné sily Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Ich úlohou je zabezpečovať nepretržitú obranu vzdušného priestoru Slovenskej republiky, jej dôležitých politických a hospodárskych centier, regiónov a ochranu vzdušného priestoru Severoatlantickej aliancie v systéme kolektívnej protivzdušnej ochrany. V priestore svojej zodpovednosti majú podporovať medzinárodné vojenské operácie v súlade s prijatými záväzkami. Na čele Veliteľstva vzdušných síl stojí veliteľ Vzdušných síl Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Znak vzdušných síl má tvar gotického štítu, je modrej farby so striebornou úzkou vnútornou bordúrou. V strede poľa zlatá sieť protivzdušnej obrany (azimutálne a diaľkové značky prieskumných prostriedkov) vyjadruje trvalý prieskum vzdušného priestoru Slovenskej republiky. Z ľavej strany štítu je strieborná vzlietajúca orlica, symbolizujúca pripravenosť prostriedkov letectva a protiletadlového raketového vojska na obranu vzdušného priestoru. V hlave štítu na modrej ploche je v troch riadkoch zlatými veľkými písmenami text, v prvom riadku VELITEĽSTVO, v druhom VZDUŠNÝCH SÍL a v treťom je uvedené miesto dislokácie ZVOLEN.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

Liptov – Amerika – Sereď

Mladého dôstojníka Matúša Daňa vyhodnotili ako tretieho najlepšieho z desiatich zahraničných účastníkov polročného ženijného kurzu Engineer Captain's Career Course (ženijný kapitánsky kariérny kurz) na základni Fort Leonard Wood v americkom štáte Missouri.

Úspech je cennejší aj preto, lebo ostatní absolventi boli kapitáni či majori – a on do kurzu nastúpil ako poručík.

Rodák z Liskovej v Liptove je v ozbrojených silách od roku 2011, keď začal študovať na Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika. Bakalárske štúdium skončil v odbore manažment vojenskej organizácie. Externé magisterské štúdium mal zamerané na národnú a medzinárodnú bezpečnosť, no odborne a kariérne vyrastá v ženijnom prápore Sereď. „Najskôr som bol veliteľom pontónovej čaty. Zúčastnil som sa na medzinárodnom cvičení ELBE 2015, kde som zastával funkciu veliteľa mostu.“ Potom bol veliteľom ženijnej čaty a pod jeho velením bola minulý rok v júni certifikovaná v rámci 12. mechanizovanej prápornej skupiny. „Na zahraničnej misii som dosiaľ nebol, ale o to viac som vďačný, že ma vlani vyslali na kurz do Spojených štátov. Bol veľmi náročný, na vysokej úrovni, zameraný na praktické cvičenia z MDMP (military decision making process). Do hĺbky sme prebrali defenzívne, ofenzívne či stabilizačné postupy a ďalšie ženijné činnosti. Kladne hodnotím spoluprácu najmä s vojakmi z USA, ako aj celkové logistické zabezpečenie kurzu.“

Dnes je npor. Matúš Daňo zástupcom veliteľa 1. pontónovej roty. „Svoju budúcnosť spájam s Ozbrojenými silami SR, v uniforme vojaka sa cítim doma a tiež verím, že budem pre ženijný prápor naďalej prínosom,“ avizuje.

Text: Pavol Vitko

Národná púť na Tešínsko 2019

Pri príležitosti stého výročia jednej z prvých víťazných vojenských bitiek mladej Československej republiky sa posledný januárový víkend uskutočnila národná púť na Tešínsko, ktorú organizovala Československá obec legionárska v spolupráci s MO ČR a na ktorej sa zúčastnili aj záujemcovia zo Slovenska. Tzv. sedemdnáť vojna bola krátko po ukončení prvej svetovej vojny konfliktom mladých samostatných štátov Československa a Poľska. Súčasťou podujatia bola tiež medzinárodná konferencia a pietne akty na oboch stranách hranice.

Text a foto: Maroš Cuník

Predstavila sa nová veliteľka

Dňa 21. januára navštívila slovenský kontingent jednotky UNFICYP nová hlavná vojenská veliteľka UNFICYP, austrálska generálmajorka Cheryl Pearceová.

Generálmajorka Pearceová nastúpila do funkcie hlavnej vojenskej veliteľky vo vojenskej operácii UNFICYP 7. januára 2019 po svojom predchodcovi generálmajorovi Mohammadovi Humayunovi Kabirovi z Bangladéša. Cieľom jej návštevy bolo oboznámiť sa so sektorovým veliteľstvom, ako aj Sektorom 4, s jednotkami SLOVCON a nadobudnúť podrobnejší rozhľad o režime a organizovanosti jednotky pri plnení úloh a mandátu UNFICYP.

Cheryl Pearceová začala kariéru v roku 1985 v austrálskej vojenskej polícii, kde postupne dosiahla funkciu provost-maršal. V roku 2002 sa stala vojenskou pozorovateľkou v misii UNMISSET na Východnom Timore. Na generálnom štábe austrálskej armády pôsobila ako riaditeľka veliteľstva podpory špeciálnych operácií. Od roku 2013 do 2016 bola náčelníčkou štábu veliteľstva ozbrojených síl Austrálie. V roku 2016 velila austrálskemu kontingentu v operácii Resolute Support v Afganistane. Pred nástupom na Cyprus pôsobila ako veliteľka Akadémie austrálskych ozbrojených síl.

Po prilete na pozíciu CP-10 privítali generálmajorku veliteľ slovenského kontingentu podplukovník Ján Hudák s náčelníkom sektora pozorovateľov majorom Igorom Serbinom a presunuli sa do Kempu generála M. R. Štefánika vo Famaguste. Po predstavení kľúčového personálu SLOVCON sa generálmajorka Pearceová oboznámila s priestormi sektorového veliteľstva. Veliteľ Sektoru 4 a náčelník operačného oddelenia kapitán Stanislav Vaník jej poskytli operačný brífing o priestore zodpovednosti a plnených operačných úlohách jednotky. Veliteľka čaty poručíčka Barbora Dikyová oboznámila generálmajorku s priestorom zodpovednosti (AOR) 3. čaty.

Potom sa delegácia presunula na pozíciu PB-129 v centre obce Pyla a na policajnú stanicu OSN, kde pokračoval brífing o civilnej súčasti UNFICYP. Generálmajorka Pearceová ukončila návštevu na veliteľstve 2. čaty na pozícii PB-126, kde ju o stave plnenej úloh informoval veliteľ čaty nadporučík Ján Bobčík.

Na záver návštevy vyjadrila generálmajorka Pearceová slovenským vojakom spokojnosť a vďaka za profesionálny prístup a vysokú úroveň pri plnení operačných úloh.

Foto: UNFICYP

- Medzinárodný sekretariát NATO označil poľsko-slovenský výcvik pri opravách a údržbe sovietskej vojenskej techniky v Iraku za vzor podpory úsilia Aliancie v Iraku. Stretnutie spojencov NATO sa uskutočnilo pri príležitosti ukončenia tejto slovensko-poľskej spolupráce. Krajinám sa v Iraku podarilo v rámci dvoch kurzov pre inštruktorov Irackých bezpečnostných síl vyškoliť celkovo 76 študentov, z toho šesť inštruktorov.

- Veliteľ 5. pluku špeciálneho určenia vyhlásil výber profesionálnych vojakov do 5. PŠU. Uskutoční sa formou sústredeného výcviku jednotky 8. – 17. apríla pre bojový úsek a 8. – 11. apríla 2019 pre zabezpečovací úsek (oddelenie logistiky, oddiel podpory velenia, oddiel špeciálneho spojenia, obväzisko) v priestoroch 5. PŠU na Rajeckej ceste 18 v Žiline.

- 23. – 24. januára sa v priestoroch Veliteľstva Vzdušných síl OS SR uskutočnilo odborné zhromaždenie bezpečnosti letov za účasti príslušníkov VzS OS SR, 5. PŠU, novovzniknutého Letecko-lekárskoho centra Sliač, GŠ OS SR a MO SR. V druhom dni odborného zhromaždenia bola účasť rozšírená o civilných užívateľov vzdušného priestoru: Letecký a námorný vyšetrovací útvar Ministerstva dopravy a výstavby, Letové prevádzkové služby Slovenskej republiky, štátny podnik, Air – Transport Europe, spol. s r. o., a Leteckú amatérsku asociáciu Slovenskej republiky.

- Prezident SR a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Andrej Kiska prijal 16. januára v Prezidentskom paláci príslušníkov Čestnej stráže prezidenta SR a poďakoval im za službu vlasti. Na audiencii sa zúčastnili aj predstavitelia Vojenskej kancelárie prezidenta SR – náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta SR generálmajor Vladimír Šimko, veliteľ sídla prezidenta SR plukovník Norbert Kádek a príslušníci velenia a štábu ČS PSR.

- V prítomnosti Mons. Františka Rábeka pri svätej omši bol 15. januára vymenovaný nový biskupský vikár pre Ozbrojené sily SR pplk. PaedDr. ThLic. Stanislav Lipka, ktorý bol v ten istý deň povýšený do hodnosti plukovník. Nahradil vo funkcii plk. PaedDr. Mons. Jozefa Michalova, ktorý prijal funkciu jeho zástupcu a zároveň biskupského vikára pre gréckokatolíckych kňazov a veriacich.

- V polovici januára sa začala v poľskom meste Minsk Mazowiecki prvá prípravná časť vojenských policajtov Slovenska, Česka, Chorvátska a Poľska pred májovým cvičením Sharp Lynx 2019, tzv. Workshop Mnohonárodného práporu Vojenskej polície NATO. Štáb práporu má po prevzatí predsedníctva riadiaceho výboru Chorvátskom novú podobu a v jeho čele tento rok stojí major Jaroslav Slančík z odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie VP.

- Ordinár Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR Mons. František Rábek 18. januára navštívil 2. mechanizovanú brigádu (2. mb) pri príležitosti uvedenia npor. Slavomíra Krajňáka do funkcie štábného kaplána 2. mb. Mons. Rábek spolu s ďalšími kaplánmi za účasti veliteľa 2. mb brig. gen. Vladimíra Kubáňa odslúžili svätú omšu v rámci požehnania kaplnky a zriadenia vojenskej farnosti sv. Michala Archanjela v priestoroch práporu ISTAR Prešov.

- Príslušníci samohybného delostreleckého oddielu si 15. januára na slávnostnom nástupe uctili Deň raketového vojska a delostrelectva. Zúčastnili sa na ňom aj veliteľ Pozemných síl OS SR genmjr. Jindřich Joch, bývalý náčelník GŠ OS SR gen. Milan Maxim, pplk. vo výslužbe Jozef Figura, prvý veliteľ delostreleckého oddielu v Michalovciach, predstavitelia Zväzu protifašistických bojovníkov a Klubu vojakov v zálohe.

Roku 1147 prechádzali Uhorským križiacke vojská na čele s nemeckým kráľom Konrádom III. a francúzskym kráľom Ladislavom VII., iluminácia v Obrázkovej kronike, ktorá vznikla pred rokom 1370

Križiacke vojny či výpravy
sa spájajú predovšetkým so
Svätou zemou alebo Blízkym
východom. Už menej sa vie,
že ich akčný rádius zasiahol
aj Uhorsko a v rámci neho
i dnešné Slovensko.

Podnet na križiacke výpravy do Svätej zeme dal pápež Urban II., ktorý roku 1095 na koncile v Clermonte vyzval všetkých kresťanov a európskych panovníkov, aby pomohli kresťanským bratom na Východe a zúčastnili sa na oslobodzovaní Božieho hrobu. Inicioval jedno z najrozsiahlejších vojnových dejstiev stredovekej Európy – križiacke výpravy, zvané aj kruciáty.

V rámci vojnového konfliktu kresťanstva a islamu sa v rokoch 1096 až 1271 uskutočnilo deväť, respektíve desať križiackych výprav do Svätej zeme. Pre rytierov, ale aj všetkých, čo sa chopili zbrane, predstavovala účasť na križiackej výprave možnosť presláviť sa, nadobudnúť vojnovú korisť a zároveň získať morálne ocenenie cirkvi.

Prvá križiacka výprava

Už na jar 1096, pred vlastnou organizovanou výpravou ozbrojených rytierov, vyrazili zo severného Francúzska a západných oblastí nemeckých krajín do Svätej zeme davy chudobných roľníkov a obyvateľov miest. Tiahli zväčša neozbrojení, bez zásob a peňazí, cestou lúpili a vraždili, pričom sa zameriavali na židovské obyvateľstvo, takže v Porýní a v južnom Nemecku sa odohrali viaceré krvavé protižidovské pogromy. Napriek protestom biskupov boli vyvraždené tri židovské obce vo Wormse, v Mohuči (Mainz) a Speyeri.

Prví križiáci vo výprave chudobných, vedení francúzskym rytierom Gautierom, nazývaným Sans-Avoir (Bezземok), dorazili do Uhorska už v máji 1096 a prešli cez krajinu viac-menej v pokoji. Hneď po nich sa na západných uhorských hraniach objavilo ďalšie ľudové križiacke vojsko. Na jeho čele stál jeden z najvýznamnejších propagátorov križiackeho hnutia, charizmatik francúzsky pustovník Peter z Amiensu. Pri uhorskej pohraničnej pevnosti Zemun neďaleko Belehradu prerástli drobné roztržky s miestnym obyvateľstvom do konfliktu a križiáci hrad dobyli. Napokon však odtiahli a v útokoch i lúpežiach pokračovali na byzantskom území.

Bitka pri Nitre

Nedorozumenia a potýčky s križiakmi v Uhorsku narastali najmä po príchode

Vojny a bitky na Slovensku

Križiacke výpravy a Slovensko

Pápež Urban II. roku 1095 na koncile v Clermonte inicioval križiacke výpravy do Svätej zeme

oddielov vedených Folkmarom. Títo križiaci narobili mnoho škôd, už keď prechádzali cez české krajiny, kde sa dopúšťali ukrutností voči Židom. V páchaní zla neprestávali ani na ceste cez Uhorsko. Pri Nitre však narazili na vojenskú pohotovosť z Nitrianskeho kniežatstva. Uhorské oddiely ich rozdrvili, väčšina križiakov padla v boji, ostatní sa rozpŕchli. Podrobnejšie správy o tejto bitke sa nezachovali. V júni 1096 neďaleko Panónskeho vrchu (Pannonhalma) podobne dopadlo ďalšie križiacke vojsko, na ktorého čele stál kňaz Gottschalk.

Uhorský kráľ Koloman po zlých skúsenostiach odmietol vpustiť ďalších križiakov do krajiny. Početná križiacka armáda vedená leiningenským grófom Emichom, ktorá stála na rakúsko-uhorskej hranici, si preto chcela vynútiť prechod násilím. Šesť týždňov obliehala pohraničný hrad Mošon (dnes Mosonmagyaróvár) a pustošila jeho okolie. Napokon však Koloman vyrazil s hradnou posádkou do prekvapivého protiútok. Útočníkov nielen zahnal, ale aj prenasledoval hlboko do rakúskeho územia.

V septembri 1096 dorazilo na uhorské hranice dobre vyzbrojené a disciplinované vojsko, ktoré viedol dolnolotrinský vojvoda Godefrey IV. z Bouillonu, jeden z hlavných vodcov prvej križiackej výpravy. Sprevádzal ho jeho brat Balduin z Bouillonu. Vojvoda prerokoval s kráľom Kolomanom podmienky presunu a potom v jeho sprievode pokojne prešiel krajinou aj s vojskom smerom na Konštantínopol (dnes Istanbul), kam dorazil ako prvý spomedzi štyroch prúdov križiackych vojsk.

Druhá križiacka výprava

Dobytie Edessy seldžuckými Turkami roku 1144 sa stalo podnetom na vyhlásenie

Godefrey IV. z Bouillonu sa po príchode do Svätej zeme stal prvým križiackym jeruzalemským kráľom

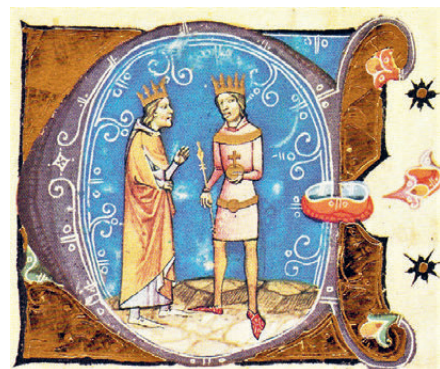
druhej križiackej výpravy. V máji 1147 vyrazili z Rezna (Regensburg) nemecké oddiely mohutného vojska na čele s nemeckým kráľom Konrádom III. Jeho vojsko malo približne 20 000 mužov a tvorili ho veľmoži z celej ríše vrátane českého kniežaťa Vladislava II. V nemeckom vojsku bol aj kronikár a biskup Otto z Freisingu, ktorý vo svojom neskoršom diele Činy cisára Fridricha I. opísal i dojmy z Uhorska. Uhrov hodnotil nadmieru kriticky a predpokato, no zároveň sa s obdivom vyjadroval o krajine a uznanlivo hodnotil moc a autoritu uhorského kráľa.

Po Konrádovom vojsku prišli v lete 1147 do Uhorska aj križiaci vedení francúzskym kráľom Ľudovítom VII., ktorý sa spriatelil s uhorským kráľom Gejzom II. a na znak vzájomnej sympatie sa stal krstným otcom Gejzovho prvého dieťaťa, syna Štefana (neskoršieho kráľa Štefana III.).

Tretia križiacka výprava

Po páde Jeruzalema roku 1187 vydal pápež Gregor VIII. výzvu na tretiu križiacku výpravu do Svätej zeme. Na jej čelo sa postavili rímsko-nemecký cisár Fridrich I. Barbarossa, francúzsky kráľ Filip II. August a anglický kráľ Richard I., nazývaný Levie srdce. V máji 1189 vyrazila z Nemecka smerom na východ podstatná časť výpravy. Aj tentoraz ich trasa viedla cez Uhorsko.

Silnému nemeckému vojsku velil Fridrich I. Barbarossa, ktorého vzťah voči Uhorsku nebol práve najlepším. Po prechode uhorskej hranice sa križiacke vojsko sústredilo v tábore na pravej strane Dunaja oproti Bratislavskému hradu, čiže v dnešnej Petržalke. Odtiaľ tiahlo pozdĺž Dunaja k Ostrihomu, kde uhorský kráľ Belo III. s počtami privítal cisára

Francúzsky kráľ Ľudovít VII. (vľavo) a uhorský kráľ Gejza II. (vpravo) sa spriatelili, čo znázornila aj iluminácia v Obrázkovej kronike

a niekoľko dní ho bohato hostil. Vtedy Belo III. splnil aj cisárovo želanie a pustil z väzenia svojho brata Gejzu, ba dokonca ho poveril velením uhorského vojenského oddielu, ktorý ako predvoj zabezpečoval prechod cisárovho vojska cez Uhorsko. Gejza sa do vlasti už nevrátil, ostal žiť v Byzancii.

Kráľ Belo III. sa síce k výprave nepridal, no idea križiackej výpravy ho nadchla. Ku koncu panovania mal v úmysle podniknúť vlastnú výpravu. Keďže toto predsať neuskutočnil, záväzok preniesol na svojho mladšieho syna Ondreja, neskoršieho kráľa Ondreja II., ktorý sa od augusta 1217 do januára 1218 na čele uhorského vojska zúčastnil na piatej križiackej výprave.

Súdobé znázornenie tragickej smrti cisára Fridricha I. Barbarossu, ktorý sa roku 1190 utopil v rieke Salef počas tretej križiackej výpravy

Text: Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Milé vojačky, ctené kolegyně,

v týchto dňoch prežívame sviatočnú atmosféru, ktorú na naše pracoviská aj do našich domovov prináša 8. marec – Medzinárodný deň žien. Je to už tradícia, že si viac ako inokedy uvedomujeme, čo pre nás znamenáte – a je to aj skvelá príležitosť na naše poďakovanie za vašu zodpovednú prácu, za ústretovosť pri plnení úloh aj za povzbudzujúce úsmevy.

Zároveň, ak dovoľíte, aj z pozície najdlhšie slúžiaceho vojaka v našich ozbro-

jených silách by som vám za nás mužov zo srdca zaželel veľa zdravia, šťastia, úspechov v práci aj pohody v rodinách – a my sa budeme aj naďalej tešiť na váš priateľský úsmev, pohodu a kolegiálnu atmosféru na našich pracoviskách.

štábný nadrotmajster

Vladimír Beluš

hlavný poddôstojník OS SR

Čatárka z Kuchyne

Pri svojom prvom pobyte na Cypre
slúžila čatárka Martina Bartková v rámci
patrolovacích družstiev, a to ako jediná žena.

Vlastne sa tak trochu opakovala história, lebo aj v Dopravnom krídle generála M. R. Štefánika v Kuchyni začínala po svojom nástupe do ozbrojených síl pred pätnástimi rokmi v strážnej rote.

Samostatná a iniciatívna

Rodáčka z Bánova pri Nových Zámkoch sa inšpirovala príkladom staršieho brata, ktorý vyštudoval v Banskej Bystrici vojenské gymnázium, neskôr vo Vyškove vysokú vojenskú školu a roky pôsobil v útvaru na Šumave. No a, pravdaže, aj manžela. Ten bol profesionálnym vojakom v Kuchyni. Pred obliečením uniformy ukončila SOU poľnohospodárske aj nadstavbové štúdium sociálno-právnej služby na obchodnej akadémii v Šuranoch. Neskôr si vzdelanie doplnila diaľkovým štúdiom zdravotného záchranárstva na strednej zdravotnej škole v Bratislave. Nasledovali vojenské odborné a kariérne kurzy. Na letisku v Kuchyni pôsobila čatárka Bartková ako zdravotníčka vo vojenskej hasičskej jednotke, staršia spojárka podacej stanice, pracovníčka ad-

ministratívnej bezpečnosti. V súčasnosti pôsobí ako mladšia pomocníčka oddelenia riadenia operácií (ORO). Náčelník oddelenia major Jaroslav Murko na jej adresu hovorí, že v rámci oddelenia je nevyhnutnou súčasťou pri spracovaní dennej písomnej agendy zabezpečenia chodu dozornej služby, pohotovostného systému VzS OS SR, vyčleňovania síl a prostriedkov do služobných pohotovostí a udržiavania situačného prehľadu. „Spracúvanie operačnej dokumentácie je ďalšia oblasť, kde svojim nasadením prispieva do spoločného úsilia príslušníkov štábu útvaru. Pre samostatnosť, iniciatívnosť a vysokú mieru zodpovednosti pri plnení úloh ju dávam za príklad ostatným poddôstojníkom. Skúsenosti, ktoré nadobudla v zahraničných misiách, veľmi dobre využíva počas vševojskového výcviku, pri plnení úloh bojového zabezpečenia a ostatných vojenských cvičení a nácvikov.“

Mierová misia

V misii OSN UNFICYP na Cypre pôsobila dva razy. V rámci patrol najazdila ve-

ľa kilometrov, v argentínskych vrtuľníkoch si precvičila aj vzdušné patrolovanie nad sektorom. Spolu s kolegami zopár týždňov zaistovala časť pobrežia, kde ženísti z Kambodže zneškodňovali nájdenú muníciu. Z druhej misie na Cypre sa vrátila vlni. To už plnila úlohy pomocníčky osobného oddelenia veliteľa sektoru. Ďalšie medzinárodné skúsenosti získala počas medzinárodného cvičenia Tobruk Legacy na Slovensku.

„Som rada, že som sa rozhodla pre prácu v ozbrojených silách. Dnes už poznám vlastne celý útvar. Keď posielam mail, vybavujem spis, za každým menom si viem predstaviť konkrétneho človeka,“ konštatuje čatárka Bartková, ktorej sa postupne plnia predstavy o službe v OS SR. V blízkej budúcnosti ju v martinskej výcvikovej základni čaká kurz OR-6. Po jeho úspešnom absolvovaní ďalej pokročí aj na hodnostnom rebríčku. Stane sa rotnou.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív M. B.

Prvá misionárka

V historicky prvej mierovej misii Slovenska v roku 1993 patrila Anna

medzi tri ženy vojačky, ktoré boli spolu s vyše 600 príslušníkmi

ženijného práporu mierových síl OSN UNPROFOR vyslané na územie

bývalej Juhoslávie.

Na Balkáne slúžila dnešná nadrotmajsterka Anna Hlavatá rok ako radistka – spojárka družstva rádiových staníc spojovacej čaty.

Kežmarská piecka

Pre rodáčku z Ružomberka, ktorá v meste absolvovala strednú priemyselnú školu textilnú, sa začala vojenská kariéra vo vojenskej odbornej škole pre ženy v Novom Meste nad Váhom. Ukončila tam smer spisovenskú a archívnu službu. Nastúpila k svojmu prvému útvaru, ktorým

sa stal vtedajší tankový pluk v Kežmarku. „Z prešovskej divízie nás viezol autobus. Bol plný mladých poručíkov, podporučíkov a rotmajstrov, ktorí ukončili vojenskú školu. V autobuse som bola jediná žena. Ani v pluku ich vtedy veľa nebolo. Prebrala som agendu tajnej spisovne s množstvom predpisov a materiálov, vtedy ešte bez výpočtovej techniky, ale aj bez radiátora. V kancelárii na druhom poschodí ma čakali kachle. Bolo treba priniesť z prízemí uhlie a drevo a zakúriť v nich.“

Balkán aj Brusel

Nasledovala spomínaná misia na Balkáne. V nej sa zoznámila aj so svojím manželom, s ktorým majú dve deti. Potom pôsobila na veliteľstve logistiky v Trenčíne. A prišla aj ďalšia medzinárodná skúsenosť. Iniciatívne sa prihlásila na preskúšanie z anglického jazyka a neskôr sa jej podarilo uspieť v konkurencii. Od roku 2007 do roku 2011 pôsobila v Stálom zastúpení SR pri NATO v Bruseli. Aj pod velením súčasného ministra obrany Petra Gajdoša.

Z Belgicka sa vrátila do Trenčína, na odbor logistiky Veliteľstva síl výcviku a podpory. Koncom roka 2013 sa stala súčasťou novovzniknutej trenčianskej brigády bojového zabezpečenia, kde dodnes pôsobí v skupine operačného plánovania. V čase zahraničného pôsobenia veliaceho poddôstojníka brigády ho dva razy zastupovala – a tak vlastne riadila poddôstojníkov celej brigády a jej útvarov v Prešove, Martine, Topoľčanoch či v Hlohovci. „Ešte pred koncom základnej školy k nám prišli náborári z vojenskej správy a ja som bola smutná, že štúdium na stredných vojenských školách ponúkajú iba chlapcom. Po maturite sa však kasárenské brány otvorili aj pre mňa a dodnes som rada, že som sa rozhodla pre život vo vojenskej uniforme,“ dodáva s úsmevom.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív A. H.

V logistike ako doma

„Do uniformy ma motivovala staršia sestra, ktorá chcela byť policajtkou, ale jej sa to nespĺnilo a ja som to do tej vojenskej rovnošaty dotiahla,“ usmieva sa nadporučíčka Miroslava Šimončíková, ktorá aktuálne slúži ako staršia dôstojníčka logistiky v operácii EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine.

Logistkou je aj na svojej materskej Základni stacionárnych komunikačných a informačných systémov v Trenčíne. „Či na Slovensku, alebo v zahraničí – v logistike som skrátka vždy doma,“ tvrdí presvedčivo dôstojníčka, ktorá absolvovala na Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Lipovskom Mikuláši odbor zbraňové systémy, zbrane a ich časti. Ako hovorí, ešte v rodnej Trnave, kde maturovala na dopravnej priemyslovke, síce chodila plávať a doteraz si rada zabehá, ale len ťažko by verila, že raz zabehne polmaratón. Podarilo sa jej to minulú jeseň počas nasadenia v Sarajeve v „euforáckom“ tričku. Nuž – v krajine, kde stále vládne etnické napätie, už len samotná prítomnosť približne 600 vojakov, ktorí sú zo 14 členských a piatich nečlenských štátov EÚ, pôsobí ako stabilizujúci prvok. Aj preto sa prítomnosť operácie EUFOR snažia prezentovať, hoci predovšetkým v uniformách.

„Je to moje prvé vyslanie do zahraničnej operácie a o to viac sa teším, že náš 41-členný slovenský vojenský kontingent je dobrá partia. A že mám aj skúsených kolegov, ktorí sú vždy ochotní pomôcť a poradiť,“ poznamenáva nadporučíčka Šimončíková, ktorá slúži vo vojenskej uniforme od roku 2006. Spomína napríklad finančného dôstojníka podplukovníka Miloša Kollárika, no aj ďalších ústretových kolegov. Veď ona sama má na starosti zásobovanie od vody až po náhradné dielce. Stará sa o opravy vozidiel aj o servis na odlúčených pracoviskách, kde pôsobia naše tri styčné a pozorovacie tímy. Počas ročného nasadenia denne v Sarajeve komunikuje so svojím veliteľom podplukovníkom Štefanom Rigasom aj so Strategickým centrom krízového manažmentu generálneho štábu našich ozbrojených síl v Bratislave.

A čo jej vyslanie do operácie medzinárodného krízového manažmentu dáva, respektíve berie? „Neberie mi okrem času s blízkymi azda nič. No určite mi dáva obrovské pracovné skúsenosti, ktoré by som na Slovensku sotva získala. Najmä na začiatku to bolo ťažšie, stretla som sa tu i v rámci medzinárodného prostredia s novými situáciami, ale ako som už povedala, vďaka ľuďom v mojom okolí sa to vždy dalo zvládnuť. Rovnako zaujímavé je stretávať sa s miestnymi ľuďmi a spoznávať nové miesta, jazyk aj kultúru.“

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Ženy odborárky

Predseda Slovenského odborového zväzu zamestnancov obrany Katarína Krajčová s uspokojením konštatuje, že z celkového počtu zamestnancov organizovaných vo zväze je viac ako päťdesiat percent žien.

Takmer polovica základných organizácií má na čele ženy, ktoré aktívne komunikujú počas riešenia rôznych otázok so zamestnávateľom. Ďalšie pracujú vo výboroch základných organizácií. Navyše, viac ako šesťdesiat percent novoprijatých členov za minulý rok sú ženy,“ oceňuje K. Krajčová. Konkretizuje, že sa podieľajú na presadzovaní sociálnych istôt, primeraných pracovných podmienok či spravodlivej odmeny za vykonanú prácu. Dodáva: „Dovoľte aj mne z pozície predsedníčky Slovenského odborového zväzu zamestnancov obrany pri príležitosti Medzinárodného dňa žien zaželať všetkým ženám naj-

mä pevné zdravie, veľa šťastia a spokojnosti z dobre platenej práce v súdržnom pracovnom kolektíve, ako aj v kruhu svojej rodiny. Nech príjemná atmosféra tohto sviatku pretrvá tiež počas ostatných dní roka.“

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Prečo obrana potrebuje ženy?

Andrea Urmaničová

riaditeľka kancelárie ministra obrany SR

„Ženy majú nezastupiteľné miesto v armáde odnepamäti. Či už to bola Jana z Arku, ostreľovačka Ľudmila Pavličenkova alebo množstvo iných, ktoré bojovali vo vojnových konfliktoch a dokázali, že sa môžu pri výkone tohto povolania rovnať mužom. Cesta žien do modernej armády nebola jednoduchá a často sa na ne pozeralo ako na slabšie. Museli vynaložiť oveľa viac síl, aby ich svet vnímal ako rovnocenné mužom. Ženy v armáde musia skĺbiť vojenské povolanie s postavením, materstvom, výchovou detí, starostlivosťou o rodinu, čo nie je jednoduché. Aj preto je ich pohľad na riešenie problémov a konfliktných situácií iný ako u mužských kolegov. Môžeme ich preto považovať za stabilizačný faktor rezortu. Dnes sú ženy v ozbrojených silách zastúpené od logistiek cez zdravotníčky až po pilotky bojových vrtuľníkov. Vo výkonnosti a prínosom za mužmi nezaostávajú, aj preto žien v uniforme rok čo rok stúpa a tak to má v moderných časoch byť.“

Nadrotmajsterka

Mariana Hajasová

náčelníčka sekretariátu, Strategické centrum krízového manažmentu GŠ OS SR

„Ženy sa uplatňujú v administratívnych, zdravotníckych, finančných, spojárskych či logistických – a v poslednom období už aj vo veliteľských a iných riadiacich funkciách. Sú dobré právničky, psychologičky, vodičky, strelkyne, operátorky zbraňových systémov alebo aj vynikajúce športkyne. Prečo nie, keď majú cieľ niečo dosiahnuť, potrebnú odvahu a schopnosti. Nechceme sa hrať na silné bojovníčky a neporovnávame svoju silu s mužskou. Osviežujeme mužské kolektívy, ukazujeme im náš uhol pohľadu pri riešení problémov, sme vnímavejšie vďaka empatii a v správnej chvíli používame humor. Kolegovia sa v našej prítomnosti správajú galantnejšie a kultivovanejšie. No tak, ako by mal byť muž mužom, aj žena by mala ostať ženou, nie stať sa zbraňou hromadného ničenia.“

Jana Šindlerová

riaditeľka Analytického útvaru MO SR

„Od detstva som vnímala inštitút armády ako symbol sily, bezpečia a poriadku. V rodine sme mali uja podplukovníka. Pre mňa bola hrdosť ísť za ním do práce, čosi to znamenalo. Ako tínedžerka som sledovala vojakov svojou optikou: chlapi v uniformách – radosť pozrieť. Vojačiek nebolo veľa, ale aj im svedčala uniforma, veľmi. Dnes vidím ženy v armáde trochu inak. Dodávajú tomuto skôr mužskému svetu iný rozmer. Majú inú logiku, iné myšlienkové pochody, inak vnímajú poriadok a situáciu. Sú zvyčajne empatickejšie aj citlivejšie. Obrusujú hrany, dotvárajú celok v rodine, v práci a aj v armáde. I preto je potrebné zastúpenie žien v armáde. Ak využijeme danosti, v ktorých sú dominantnejšie, zdatnejšie, úspešnejšie a prirodzenejšie, umožníme mužom vyniknúť v tom, v čom oni vynikajú. Takáto armáda bude stabilnejšia.“

Podplukovníčka Dana Šintajová náčelníčka organizačného oddelenia, Úrad hlavného lekára Ružomberok

„Ženy zjemňujú, zlepšujú prostredie vo vojenských kolektívoch. Samotní muži, keď pracujú v spoločnosti žien, sa správajú slušnejšie, sú pozornejší a láskavejší. Z osobných skúseností viem, že najlepšie pracovné kolektívy sú tie, kde spolu pôsobia muži i ženy. Vedia vhodne využiť silné stránky oboch pohlaví v prospech celku.“

Čatárka Katarína Zachar inšpektorka Vojenskej polície

„Predstava obrany ako organizácie zamestnávajúcej prevažne mužov už dávno ustúpila do pozadia. Rezort obrany je vnímaný ako atraktívne zamestnanie. Aj ženy v armáde sa osvedčili. Stále viac dokazujú, že zvládnu v mnohých prípadoch plnenie úloh rovnako ako muži. Ženy a muži majú v armáde rovnaké postavenie a je len na nás, ako svoju šancu využijeme. Pokiaľ ide o fyzickú stránku, mužom sa nikdy nevyrovnáme. Ako pre mužov, tak i pre ženy je armáda istým spôsobom istota na strane zamestnancov, prestíž zamestnania, sociálne zabezpečenie. Chceme pracovať v rôznorodom prostredí. V zmiešanom prostredí sa lepšie funguje. Názo-ry na ženy v armáde sú rôzne. Môžeme ich vnímať dvoma spôsobmi. Niektorí si myslia, že žena do armády nepatrí. Druhý to zase vníma tak, že žena do armády patrí. Sú však aj pozície, kam žena podľa môjho názoru skutočne nepatrí. Najviac žien pracuje v armáde ako zdravotníčky, spojárky či v logistike. Svoje zastúpenie majú aj v odboroch, v ktorých donedávna boli dominantní len muži. Ženy v armáde svojou prítomnosťou zjemňujú a dopĺňujú mužský uhol pohľadu na vec.“

Patrícia Košudová oddelenie miezd a platov, Úrad finančného zabezpečenia MO SR

„Aby tu bolo veselo, nie? 😊 Aby sa bolo na čo pozerieť. Na spestrenie. Ženy sú múdre a šikovné, niekedy šikovnejšie ako chlapi. Bolo by ich treba častejšie obsadzovať do vedúcich funkcií, nielen ako referentky, ak na to, samozrejme, majú. Ale musí to byť viac o hlave ako o iných častiach tela.“

Rotná Milada Andraščíková pyrotechnička Úradu hlavného lekára Ružomberok – pracovisko Liptovský Mikuláš – Ondrašová

„Sú také odbornosti v ozbrojených silách, kde sa žena svojou precíznosťou, spoľahlivosťou, šikovnosťou a trpezlivosťou osvedčí lepšie ako muž. Napríklad medzi zdravotníkmi, administratívami a logistickými pracovníkmi, spojovacími špecialistami. Ale zažila som ženy, ktoré sa osvedčili aj ako vojačky v bojových jednotkách, vodičky, veliteľky družstiev i čiat, chemické špecialistky. Ako príslušníčky mužstva, poddôstojníčky i dôstojníčky.“

Pripravili: Veronika Mátušová, Jozef Žiak

Foto: Ivan Kelement, Jozef Žiak

Petra „Veľká“

Petra Vlhová, reprezentantka Slovenska a VŠC Dukla Banská Bystrica, sa na februárových majstrovstvách sveta v zjazdovom lyžovaní vo švédskom Aare stala majsterkou sveta v obrovskom slalome, v alpskej kombinácii získala striebro a v slalome bronz.

Máme majsterku sveta! Peťa to dokázala! Obrovská gratulácia v mene celého rezortu obrany, sme na ňu hrdí,“ reagoval po najväčšom triumfe slovenského športu v zjazdovom lyžovaní minister obrany Peter Gajdoš – a s ním všetci fanúšikovia slovenského športu.

Kombinácia

Petra Vlhová najskôr 9. februára získala striebro v alpskej kombinácii, čo bol už vtedy najväčší individuálny úspech slovenského alpského lyžovania v histórii. Majsterkou sveta sa po súčte časov zo zjazdu a slalomu s minimálnym predstihom troch stotín se-

kundy stala Švajčiarka Wendy Holdenerová. „Tri stotiny sú veľmi málo, takže som bola z toho trochu nešťastná, ale veľmi sa teším z medaily. S odstupom času sa budem už len tešiť,“ povedala vicemajsterka sveta a sústredila sa na ďalšiu disciplínu.

Obrák

„Všetkým som dokázala, že môžem byť najlepšia na svete. Aj tie najtajnejšie sny sa môžu splniť! Ďakujem trénerovi Liviovi Magonimu za dôveru v moje schopnosti a celému tímu za neúnavnú tvrdú prácu. A ďakujem celému Slovensku za podporu,“ vyjadrila sa Petra Vlhová vo štvrtok 14. februára po zis-

ku svetového titulu. V súčte oboch kôl bola o 14 stotín sekundy rýchlejšia pred Nemkou Viktoriou Rebensburgovou a o 38 stotín pred Američankou Mikaelou Shiffrinovou, najväčšou favoritkou podujatia.

Slalom

Mikaela Shiffrinová napokon zvíťazila 16. februára v slalome pred striebornou Švédkou Annou Swennovou-Larssonovou, naša Petra Vlhová bola bronzová. Zásluhou jej kompletnej medailovej zbierky sa Slovensko spolu s Talianskom a Francúzskom umiestnilo v hodnotení krajín na senzačnom štvrtom mieste, na delenom prvom mieste skončili Švajčiari a Nóri.

„Petra ešte len naplno rozbieha svoju vrcholovú kariéru a už teraz jej patrí miesto v Sieňi slávy našej Dukly aj slovenského športu,“ nadšene dodal na margo jej úspechov riaditeľ VŠC Dukla pplk. Roman Benčík.

(pv)

Foto: SITA

Na majstrovstvách OS SR v bežekom lyžovaní na Skalke pri Kremnici, ktoré sa uskutočnili 6. až 8. februára, spomedzi 45 pretekárov zabehli tri najlepšie časy muži z najstaršej vekovej kategórie nad 40 rokov. Suverénnym víťazom sa stal poddôstojník z 5. pluku špeciálneho určenia Žilina, druhým bol rotmajster Michal Ivančo z krídla velenia, riadenia a prieskumu Zvolen a tretím major Ľubomír Feltovič z Úradu logistického zabezpečenia Trenčín. V kategórii do 30 rokov bol na trati dlhej 10 kilometrov voľnou technikou najlepší vojak 1. stupňa Dávid Sladkovský z AOS L. Mikuš. Medzi mužmi od 30 do 40 rokov aj v kategórii žien

Starší boli rýchlejší

Korčuľujúci letci

Dňa 30. januára 2019 sa v priestoroch štadióna VŠC Dukla Banská Bystrica uskutočnil priateľský hokejový zápas príslušníkov taktického krídla Sliač s aktívnymi aj bývalými športovcami a trénermi VŠC Dukla. Na ľadovej ploche,

ktorá bola vytvorená pre podujatie Winter Classic Games, vhodil úvodné buly olympijský víťaz a majster sveta v chôdzi na 50 km Matej Tóth. Letci v exhibičnom zápase zvíťazili presvedčivo 15 : 5. Presadili sa aj na MiG CUP-e, ktorý sa uskutočnil

14. a 15. februára vo Zvolene za účasti tímov z posádok Žilina, Nitra, Prešov a Zvolen, kde Sliačania skončili na prvom mieste.

(pv)

Foto: Ivan Kelement

Ak máte 48 rokov a za vlašajšok by ste absolvovali šesť pretekov Ironman (3,8 km plávanie/180 km bicykel/42,2 km beh), potom ste naozaj železný muž. Podobne, ako ním je rotmajster Michal Ivančo, ktorý slúži v protivzdušnej obrane v Prešove.

No nielen to. Poddôstojník, ktorý oblieka vojenskú uniformu už 30 rokov, je za rok 2018 aj majster Európy a vicemajster sveta – a to v našich podmienkach v netradičnej disciplíne. „Canicrossu, teda behaniu so psom, sa venujem už deväť rokov. Spolu s mojím Aresom, sibírsym huskym, týždenne v príprave nabeháme vyše 50 kilometrov a sme viac ako parťáci,“ usmieva sa rotmajster Ivančo, ktorý v novembri na majstrovstvách Európy federácie FISTC v canicrosse v Abertamy neďaleko českých Karlových Varov získal prvé miesto. Vysvetlil nám, že išlo o päťkilometrový beh v teréne tri dni po sebe, pričom sa sčítavajú všetky tri časy a najnižší súčet víťazí. „Hneď o týždeň sme u nás na Slovensku v Šamoríne prvý raz hostili majstrovstvá sveta svetovej federácie WSA. V tomto prípade sa bežalo dva dni

po päť kilometrov. S mojím Aresom sme v konkurencii pretekárov zo siedmich krajín získali v kategórii Elite striebro,“ dodáva na margo úspešnej sezóny, keď so svojím psíkom či bez neho absolvoval spolu 72 rôznych pretekov. „Ešte túto zimu sa zúčastním na dvoch majstrovstvách sveta v skijoringu, teda v behu na lyžiach so psom, v Taliansku a v Nemecku,“ hovorí o svojich najbližších plánoch. Vysvetlí, že svetové šampionáty organizujú dve spomenuté federácie. „V lete zabojujem na pretekoch Ironman, kde by som sa rád kvalifikoval na superprestížne majstrovstvá sveta na Havaji,“ hovorí o svojom sne rotmajster Ivančo, ktorý je v absolútnom

poradí za minulý rok 320. najlepším Ironmanom na svete v najprestížnejšej kategórii Elite, čiže profesionáli – a to v absolútnom, nie vo „veteránskom“ poradí. Pritom pravda je taká, že jeho príprava je z hľadiska tréningového zázemia a finančnej (ne)podpory čisto amatérska.

A ešte niečo. Na spomenutých majstrovstvách sveta v Šamoríne zvíťazila Michaela Ivančová v kategórii juniorky a Tamara Ivančová bola druhá v kategórii ženy. Obe sú Michalove dcéry, pričom Miška bežala s Beou a Tamara s Edym.

Text: Pavol Vitko

Foto: archív M. I.

boli opäť najrýchlejší príslušníci 5. PŠU Žilina. Z 11 trojčlenných štafetových tímov na 3 x 5 km postavili Žilinčania tri, pričom získali zlato a bronz.

Týždeň predtým sa časť účastníkov majstrovstiev OS SR zúčastnila na 46. ročníku 50-kilometrovej Bielej stopy (predtým Bielej stopa SNP), pričom najpočetnejšie zastúpenie malo trio takisto veteránov z vrtníkového krídla Prešov pod vedením ich telovýchovného pracovníka nrtm. Miroslava Štubňu (na fotografii). Z vojakov bol však najrýchlejší rotmajster Michal Ivančo, celkovo ôsmy v kategórii nad 45 rokov.

(pv)

Železný Michal

POĎ A
ZABAV SA
V NOVOM

GAME ROOME

NÁJDEŠ TAM
KALČETO | STOLNÝ HOKEJ
X-BOX | ŠÍPKY | KAMOŠOV

Bližšie informácie na recepcii
v **HOTELI GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY**
tel.: +421 (0)52 426 71 23 | email: repcia.tz@granithotels.sk
facebook.com/granithotels | www.granithotels.sk

GRANIT
HOTEL

MILITARY ENGLISH

AVIATRICES

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: U.S. DoD

Women have been part of the aviation history from the very start: the Wright Brothers, the pioneers of aviation, had a sister named Katharine who – although not a pilot herself – financed their **endeavours**, helped them with flying experiments and generally supported them in whichever way. She even became one of the first promoters of flying and inspiration to many others in the years to come.

Although restricted from performing duties aboard military airplanes, in World War II most of the female pilots flew in **auxiliary** services. The exceptions prove the rule: unlike other countries fighting in WWII, the Soviet Union created an all-woman combat flight unit, the 599th Night Bomber Regiment **nicknamed** the Night **Witches**. This group of the Soviet Air Forces flew **harassment** bombing and precision bombing missions from 1942 to the end of the World War II. All of the women were volunteers. The Night Witches flew 30,000 missions and released 23,000 tons of bombs on the German units. The Soviets also had the only women to be considered **flying aces**: Lydia Litvyak's **tally** was given as 12 solo kills and 3 shared kills. Western allies allowed females to fly military **ferry** airplanes and support, with no combat roles available for them.

Even following the war, in the 1950s and 1960s, most **aviatrices** were primarily tasked with flight simulation training and air traffic control. Only in the 70s were women allowed to participate in military service in most countries, which prompted many among them to **vigorously** attempt to **shatter** flight records and stereotypes – from breaking the sound barrier to cheating death flying combat roles aboard jet fighters in missions abroad to space exploring.

In the true spirit of Amelia Earhart, the famous Kansas-born record-breaker who became the first woman to fly solo, nonstop, across the Atlantic Ocean, women rushed into challenges to prove themselves equal to men: from

Jacqueline Cochran who became the first female pilot to break the sound barrier and the first woman to land and take off from an aircraft carrier, to Valentina Tereshkova, the first woman to fly in space, to NASA astronaut Peggy A. Whitson who in 2008 became the first female commander of the International Space Station (ISS).

Currently, there are many females serving as pilots in defence forces around the world. Some countries have them restricted to non-combat flying, but the flying they do is still dangerous. The principle employed is one of acceptance: as long as everyone is professional in their **conduct** and execution of their jobs, the sex does not matter and females are subject to the same training and treatment as their male counterparts.

QUESTIONS:

1. Čím sa preslávili Nočné bosorky?
2. Ako sa volala žena, ktorá ako prvá preletela bez zastávky Atlantický oceán?
3. Kedy bolo umožnené ženám pilotovať aj vojenské lietadlá?

GLOSSARY

- **endeavours** /ɪn'devərz/ – úsilie, snaženie sa;
- **auxiliary** /ɔ:g'zɪljəri:/ – pomocný; • **nicknamed** /'nɪkneɪmd/ – prezývaný; • **Witches** /'wɪtʃz/ – bosorky; • **harassment** /'hærəsmənt/ – trýžňujúci, obťažujúci; • **flying aces** /'flaɪŋ 'eɪsɪz/ – letecké esá; • **tally** /'tæli/ – skóre; • **ferry** /'feri/ – transportné; • **aviatrices** /'eɪvɪ'eɪtʃɪsɪz/ – letkyne;
- **vigorously** /'vɪgərəʃli/ – razantne, energicky;
- **shatter** /'ʃætə/ – rúcať, rozbíjať; • **conduct** /'kɒndʌkt/ – správanie sa.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Čo všetko možno považovať za domáce násilie?

Problematike domáceho násillia sa najnovšie venuje čoraz väčšia pozornosť a to, čo sa donedávna považovalo za súkromnú záležitosť v rámci rodiny, sa stalo spoločenským problémom. Téma domáceho násillia je vysoko aktuálna i v rezorte Ministerstva obrany Slovenskej republiky, keďže rezort obrany nie je imúnny voči sociálnym a ekonomickým zmenám v spoločnosti. Za domáce násillie považujeme akékoľvek násillie, pri ktorom sú obeť a páchateľ v blízkom vzťahu a má to vplyv na celú rodinu. Domáce násillie má rôzne formy,

pričom najčastejšie sa vyskytuje vo forme fyzického, psychického, sexuálneho, ekonomického alebo sociálneho násillia. Zahŕňa násillie ako opakované slovné útoky, nadávanie, obťažovanie, ponižovanie, obmedzovanie osobnej slobody i kontaktov s príbuznými a priateľmi či prístupu k finančným a osobným zdrojom. Domáce násillie netvorí len jedna bitka či jeden príležitostný incident, ale dlhodobé a trvácne násillie a týranie. Medzi charakteristické znaky domáceho násillia patrí dokazovanie si moci, cyklicky sa opakujúce správanie páchateľa k obeti a jej sociálne izolovanie. Problémy spočívajú najmä v tom, že tento typ trestnej činnosti sa odohráva v súkromí, a teda sa okruh páchateľov zužuje len na osoby blízke alebo osoby, ktoré sa o poškodených starajú alebo ich vychovávajú.

V aktuálne platnom Trestnom zákone možno nájsť skutkový podstatu trestného činu zameranú najmä na ochranu pred najzávažnejšími prejavmi domáceho násillia, a to týranie blízkej a zverejnej osoby podľa § 208 Trestného zákona. Ďalej sa páchatelia, podozriví z domáceho násillia, najčastejšie dopúšťajú nebezpečného vyhrožovania podľa § 360 Trestného zákona alebo ublíženia na zdraví podľa § 155 Trestného zákona. V rezorte obrany naďalej prevládajú nevojenské trestné činy nad vojenskými, pričom Vojenská polícia evidovala v roku 2018 spolu 44 násilných trestných činov. Ak máte v blízkom okolí osobu, ktorá prejavuje znaky opakovanej viktimizácie, povzbudte ju, aby hovorila, nekonfrontujte sa s násilníckym partnerom, ale radšej obeti vysvetlite možnosti zmeny situácie a jej dôsledky. V prípade, že ste sa vy stali obeťou násillia, treba si uvedomiť, že násillie neprestane samo a máte právo na život bez násillia. Nevyhnutné je prelomiť mlčanie a vyhľadať pomoc.

por. Mgr. Petra Michalovičová
vedúca staršia dôstojníčka oddelenia odhaľovania
a dokumentovania trestnej činnosti Vojenskej polície

MINISTER OBRANY SR,
NÁČELNÍK GENERÁLNEHO ŠTÁBU
OZBROJENÝCH SÍL SR A MESAČNÍK OBRANA

VYHLASUJÚ

18. ROČNÍK VÝTVARNEJ SÚŤAŽE
PRE ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL

VOJACI OČAMI DETÍ

Zúčastníci, jednotlivci aj kolektívy, môžu poslať svoje
výtvarné práce označené názvom, menom cutora,
spoločnou adresou, adresou školy a ročníkom

najneskôr do **12. mája 2019**

na adresu:
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom SÚŤAŽ.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov,
zamestnancov rezortu obrany a profesionálnych vojakov vyberie
po tri najlepšie diela v kategórii mladších žiakov
a v kategórii starších žiakov.

Vyhlasenie výsledkov súťaže sa uskutoční na podujatí
Deň detí s Ozbromými silami SR

Víťazi prvých troch miest oboch kategórií získajú hodnotné
ceny a víťazné práce budú uverejnené v mesačníku Obrana
i na rezortnej internetovej stránke.

Breviár dôstojníka Spoločenská významnosť

Pilierom pre základné pravidlá spoločenskej etikety je spoločenská významnosť, o ktorej sme písali v minulom čísle. Okrem iného znamená, že:

1. Muž vedie ženu (hosta) po svojej pravici:
 - spoločensky významnejšia je žena, preto bude po pravici muža. Sú výnimky, keď to pravidlo neplatí, napr. na ceste je prekážka či kaluž... atď.,
 - presne to isté platí aj vo vojenských podmienkach, keď podriadený sprevádza nadriadeného,
 - pri plných vojenských počtách platí tiež výnimka, keď hosť (spoločensky významnejší ako hosťiteľ) prechádza pred nastúpenou jednotkou tak, že hosťiteľa má po svojej pravej strane, aby vzdal úctu nastúpenej jednotke.
2. Dáždnik nesie muž:
 - pri sprevádzaní ženy (spoločensky významnejšia).
3. Do reštaurácie vstupuje prvý muž:
 - žena nevstupuje v spoločnosti muža do neznámeho prostredia, v prípade, ak ide o väčšiu skupinu mužov a žien, vchádza prvý muž, za ním ženy a za nimi ostatní muži,
 - platí to aj pri služobnom alebo súkromnom sprevádzaní návštev – vždy je určená osoba, ktorá sprevádza hosta a pozná jednotlivé trasy.
4. Na schody nahor vchádza vždy prvá žena, zo schodov nadol schádza vždy prvý muž:
 - aby mohol pomôcť pri pošmyknutí alebo páde pri stúpaní po schodoch.
5. Do výťahu musí žena nastúpiť bezpečne.
6. Do radu (divadlo, kino) vstupuje prvý muž.
7. Najčestnejšie miesto v aute je vpravo vzaďu.

Text: mjr. Viktor Smolár

Novinky v GRANITHOTELS

Spoločnosť HOREZZA, a. s., medziročne zaznamenáva nárast záujmu klientov o pobyty v hotelových zariadeniach GRANITHOTELS – hoteli Granit Piešťany – kúpeľný ústav, hoteli Granit Smrekovica a hoteli Granit Tatranské Zruby – klimatické kúpele. S narastajúcim záujmom zo strany klientov narastá i potreba napredovať a zlepšovať ponúkané služby.

V roku 2018 pod vedením generálnej riaditeľky Miloslavy Slížovej HOREZZA postupne zveľadila všetky tri hotelové prevádzky. Azda najväčšiu rekonštrukciu podstúpil hotel Granit Piešťany – kúpeľný ústav. Hostia sa môžu tešiť na kompletne nové vybavenie izieb (vrátane nových TV), chodieb a ostatných priestorov ubytovacej časti. Určite ocenia moderný kartový spôsob otvárania dverí izieb. Rekonštruovalo a redizajnovalo sa zrkadlisko a vybudoval sa krytý vyhrievaný prepojení medzi budovou a vonkajším krytým bazénom. Zakúpili sme tiež nové vane a infusaunu pre zdravotný úsek. Výzvou bola rekonštrukcia a inovácia kuchyne a skladových priestorov výdajne jedál.

V hoteli Granit Smrekovica sa zvýšila ubytovacia kapacita kompletnou rekonštrukciou a zmodernizovaním interiéru i exteriéru druhej hotelovej budovy B. Aktuálne sme schopní kapacitne zabezpečiť väčší počet pobytov s kvalitou ubytovania zodpovedajúcou hlavnej budove hotela. Posilnili sme tiež údržbu lyžiarskeho svahu príslušným technickým vybavením a vybu-

dovali moderné klzisko pre deti i dospelých a outdoorové fit-ih-risko.

Hotel Granit Tatranské Zruby – klimatické kúpele sa zase pýši bezkonkurenčnou modernou zónou Gameroom, vybavenou šípkami, hernými konzolami PlayStation, AirHockey a stolným futbalom. Hostia, ktorí obľubujú pobyty vo väčších izbách, ocenia vynovené a zmodernizované apartmány. Taktiež sa realizovala kompletná rekonštrukcia a reorganizácia spoločenskej miestnosti na modernú a plne technologicky vybavenú kongresovú sálu. Rozšírili sme i ponuku zdravotného úseku o nové zdravotnícke stroje a procedúry, ako napríklad tejpovanie, bankovanie, spinal touch, lymfodrenáž a rollfit.

Všetky tri prevádzky prešli na systém podávania pokrmov počas raňajok a večerí formou bufetových stolov. Naším zámerom je poskytnúť hosťom viac jedál na výber, väčšie porcie a navyše pitný režim zahrnutý v cene stravy.

Víziou GRANITHOTELS do roku 2019 je i naďalej zlepšovať a zvyšovať kvalitu ponúkaných ubytovacích, stravovacích i zdravotníckych služieb. Chceme i naďalej zveľaďovať priestory hotelových prevádzok, vytvárať nové aktivity a služby, aby sa v našich zariadeniach cítila vojenská i nevojenská klientela naozaj dobre. Záleží nám na tom, aby sa k nám vojaci a zamestnanci rezortu obrany radi vracali v rámci preventívnych rehabilitácií alebo rodinných rekreácií a boli s našimi službami spokojní.

Text: Kristína Janecová

Foto: HOREZZA, a. s.

Strážte si svoje karty

Ak sa kedysi chceli zloději dostať k peniazom na vašom účte, potrebovali zložitú sofistikovanú postupu. Dnes im stačí foťák v mobile.

Pri výbere hotovosti z bankomatov alebo pri platení za tovar kartou je nevyhnutné poznať kód PIN (Personal Identification Number), pozostávajúci spravidla zo štyroch číslíc. Magnetický pás na karte už bežne dopĺňa aj bezpečnostný čip. Lenže moderné technológie spôsobili, že samotné zabezpečenie platobných kariet výrazne pokleslo a blíži sa k nule.

Nástup a búrlivý rozvoj najrôznejších internetových obchodov a služieb rýchle a zásadne mení bezpečnostnú situáciu. Narastá počet sieťových predajcov, ktorí sa pri prijímaní platby cez internet uspokojia s údajmi voľne dostupnými na platobnej karte: menom a priezviskom majiteľa, číslom karty, dátumom jej expirácie a trojčíferným kódom zo zadnej strany karty. Označuje sa ako CSC (Card Security Code) alebo CVC (Card Verification Code). Počet predajcov, ktorí pri každej transakcii vyžadujú aj ďalší

špeciálny jednorazový kód, zasielaný bankou pre konkrétnu platbu prostredníctvom textovej správy SMS na mobil, neustále klesá.

Ak pred časom útočník chcel mať prístup k vášmu účtu, potreboval vedieť PIN a ďalšie údaje, zapísané v pamäťových médiách na karte. Dnes mu celkom stačí čitateľný obraz prednej i zadnej strany vašej platobnej karty – a môže kdekoľvek na svete veselo nakupovať na internete. Na váš účet.

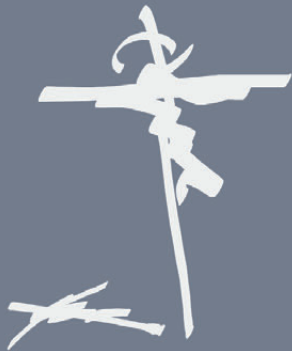
Banky radi, aby ste s nimi akýkoľvek podozrivý pohyb na účte okamžite konzultovali. Môže vám to zachrániť peniaze. No platobné karty sú vďaka nezodpovedným internetovým predajcom jednoducho zneužíteľné. Stačí čitateľná fotografia oboch strán karty, vyhotovená hoci aj mobilom pri platení v obchode, alebo stiahnutá zo záznamu bezpečnostnej kamery.

Finančné ústavy sú si tejto zraniteľnosti vedomé, ale spôsob nápravy nateraz nepoznajú. Jediným riešením pre bežného používateľa je strážiť si údaje uvedené na platobnej karte a pri konfigurácii karty zakázať nákupy na internete, alebo aspoň nastaviť povolenú výšku internetovej platby na minimum. No karta, ktorou sa nedá na internete bezpečne platiť, dnes už vlastne stráca význam...

(aš)

npor. Mgr.
Vlasta Kovalová
staršia kaplanka
práporu CSS Prešov

Duchovné slovo

Drahé spolubojovníčky, spolubojovníci

Kto vie, či si nedosiahla kráľovskú hodnosť práve pre takú chvíľu, ako je táto? (Ester 4,14)

V návale práce a plnenia úloh sa ľahko stáva, že sme unavení a pýtame sa na zmysel nášho konania. Božie Slovo však hovorí, že Boh nám chce dať budúcnosť a nádej! Silné zasľúbenie, pre slabého a hriešneho človeka. V Starej zmluve prostriedkom takej pomoci na ceste do budúcnosti bola aj kráľovná Ester. Dievčina zo zotročeného národa sa stala kráľovnou. Bol to Boží plán záchrany, že si ju kráľ zamiloval. Práve keď prišli problémy, musela sa pevne zastať svojho ľudu. Vtedy k nej zazneli slová z úvodu: Kto vie, či si nedosiahla kráľovskú hodnosť práve pre takú chvíľu, ako je táto?

Denne sme v situáciách, keď sa musíme rozhodnúť, čo a ako urobíme. Denne možno na svojich miestach máme v rukách životy našich rodín a kolegov. A toto vedomie nás vedie k zodpovednosti pred Bohom a ľuďmi. Správať sa a pracovať zodpovedne. Pre nás ženy je to možno náročnejšie, lebo sme citlivejšie ako naši kolegovia. No na príklade Ester vidíme, že s Božou pomocou zvládneme aj na prvý pohľad nezvládnuiteľné. A milé kolegyne, možno sme vo funkciách a na miestach, kde sme, práve preto, že Boh má s nami plán – plán pomoci, plán múdrosti, plán svedectva. Práve cez nás môže prísť návrh, ako zefektívniť našu prácu. Cez nás môžu zaznieť slová povzbudenia. Cez naše ústa môžu zaznieť rady, ktoré pomôžu niekomu prekonať ťažké chvíle života.

Bol tu Kráľovský Syn Ježiš Kristus, poslaný na zem práve pre vzácnu chvíľu záchrany nás, jeho ľudu. Bola to vzácna chvíľa, z ktorej môžeme čerpať nádej a radosť každý deň svojho života, aj dnes. Chvíľa smrti a vzkriesenia. Ježiš Kristus sa však vzdal svojej hodnosti a postavenia. A napriek tomu jeho ústa boli plné požehnaní. Jeho objatie plné lásky. Nepovyšoval sa, nepohrdal, ale bol a je stále na pomoci. Kto vie, či ste, milá čitateľka/milý čitateľ, získali svoju hodnosť a miesto práve preto, aby ste svojím konaním a životom oslávili Ježiša Krista.

Foam Roller (2)

V predchádzajúcej časti sme predstavili zopár samouvoľňovacích techník s penovým valcom. Táto časť bude venovaná automasáži, teda masážnym technikám, ktoré môžete vykonávať doma.

Automasáž je ideálny spôsob regenerácie, vďaka ktorému sa zbavíte bolesti, zlepšíte si výkon, držanie tela a ženám dokáže zjemniť i prejavy celulitídy. Cieľom každej automasáže je nájsť bolestivé miesta a uvoľniť v nich svalové napätie.

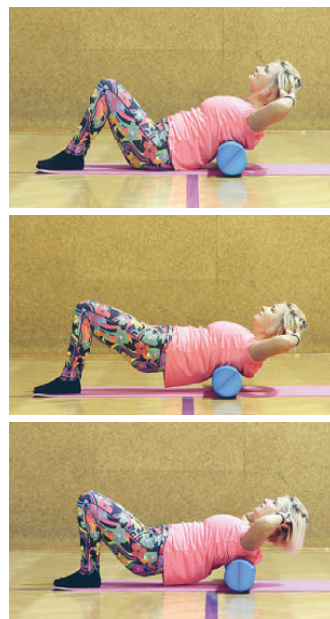
Upozornenie: bude to bolieť, ale bolesť je prirodzená a dá sa vydýchať, preto sa počas valcovania snažte pravidelne dýchať a dych nezadržujte. Každú svalovú partiu si môžete masírovať 30 – 60 sekúnd. Nemajte strach, pravidelným valcovaním sa tvrdé miesta poddajú.

1. Chrbtové svalstvo

Umiestnite si valec na 10. – 12. hrudný stavec (pod lopatky), dvihnite panvu tak, aby bol trup rovnobežne so zemou. Chodidlá majte pevne na zemi, jemným odtlačením od nôh valec rozhybte hore a dolu. Masírujte len hornú časť trupu, nie krížovú chrbticu, ktorá nie je ničím chránená. Ruky si môžete položiť aj na hrud', prípadne predpažiť či vzpažiť, hlavu nezakláňajte.

Účinky: uvoľnenie napätia v bolestivom mieste, vyživenie obalového tkaniva – fascií, po celý čas je aktívne svalstvo panvového dna, čo uvítajú všetci so slabým brušným svalstvom.

Kontraindikácie: závrat, úrazy chrbtice.

2. Sedací sval

Posaďte sa na valec na ľavú stranu zadku, ľavou rukou sa oprite za telom. Ľavú nohu si preložte cez pravé koleno a uchopte si ju pravou rukou v oblasti predkolena. Jemným odtlačením od pravej nohy rozhybte valec hore a dolu. Nohy vystriedajte.

Účinky: pri sedavom zamestnaní masáž pomôže rozbehnúť krvný obeh a uvoľniť stuhnuté svalstvo. Prinesie úľavu od svalových kŕčov a iných spúšťacích symptómov, ktoré sa podieľajú na vzniku ischiassu (zápal sedacieho nervu), uvoľní napätie v krížoch.

Kontraindikácie: problémy s bedrovými kĺbmi.

3. Predný stehenný sval a bočná strana stehna

Umiestnite si valec pod stehná, oprite sa o lakty. Hlavu držte v predĺžení s trupom, neprehýbajte sa v drieku. Valec rozohýbte pomocou rúk, ktorými sa presúvajte dopredu a dozadu, tak aby ste prešli celú prednú časť stehna.

Umiestnite si valec pod bedrový kĺb, oprite sa o lakty a opäť sa pomocou oboch rúk presúvajte po valci hore a dolu, nohy potom vystriedajte.

Účinky: zlepši sa prekrvenie tela, zlepšená cirkulácia vedie k lepšiemu odtoku lymfy a odstraňovaniu toxínov z tela, masáž pomôže odstraňovať odtoky na nohách a pocít ťažkých nôh, podporuje imunitný systém, pomôže odstrániť svalovú.

Kontraindikácie: kŕčové žily.

Text: Hana Klobušická
Foto: Ivan Kelement

Pekne po slovensky

Ostreľovač nie je odstrelávač

Aj vy si myslíte, že ide o dve rozdielne náplne práce?! Slovo ostreľovač je utvorené zo slovesa ostreľovať vo význame „sústavne strieľať na niekoho, niečo, obyčajne z diaľky“, napr. ostreľovať vežu, ostre-

ľovať nepriateľské postavenie. Slovo odstrelávač je utvorené zo slovesa odstrelávať, odstreliť – s významom „strelou zabíjať“. V slovenčine aj v češtine fungujú obidve pomenovania ostreľovač – ostreľovač aj odstrelávač – odstrelávač. V Česko-slovenskom vojenskom slovníku (Ministerstvo obrany SR, Bratislava 1995) sa uvádzajú termíny odstrel, odstrelávač, odstrelávačský (so spojením odstrelávačská puška) a ostreľovanie (so spojením delostrelecké ostreľovanie). Je pravda, že slovo odstrelávač sa na rozdiel od slova ostreľovač v slovenských výkladových slovníkoch (ani starších) neuvádza, čo môže vzbudzovať dojem, že nie je správne. Z jazykového hľadiska sú však v poriadku obidve.

(bj)

Nedostali ste Obranu?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Miesto pre psychológa

por. Mgr.
Lenka Minichová
11. mechanizovaný
prápor Martin

Druhá šanca

Každý z nás chce byť šťastný. Ku šťastiu neodmysliteľne patrí milujúci partner, deti a rodina. Hľadáme niekoho, s kým chceme zdieľať zvyšok nášho života v dobrom aj v zlom. Nájdeme ho a myslíme si, že je pre nás všetkým. Ale čo sa stane, keď to časom z nejakých dôvodov nevyjde? Zrúti sa nám naše šťastie, všetko, v čo sme verili, čo sme budovali, a po ťažkom období v nevydarenom vzťahu nás začnú prepadať myšlienky, či sa dá ešte veriť v lásku, v manželstvo alebo v nový rodinný život.

Každý vzťah je iný, rovnako tak, ako aj nový partner či partnerka. Každý človek sa novým, ďalším vzťahom mení, je opatrnejší v citoch aj v dôvere, snaží sa predísť chybám a sklamaniam z predchádzajúceho vzťahu. Používa viac rozumu, neponúka srdce na dlani a absolútnu dôveru. To však neznamená, že druhý vzťah nemôže byť veľmi citový a krásny. Práve naopak. Môžeme oceniť mnoho vecí, ktoré sme predtým nevníмали alebo ich brali ako samozrejmu súčasť každého vzťahu, napríklad vernosť, spoľahlivosť, úprimnosť, istotu. Taktiež môže nastať situácia, keď sa obaja partneri po nevydarených vzťahoch chránia, boja a nedokážu si dôverovať. Prítom obaja vedia, že ten predchádzajúci vzťah, ako aj partner boli iní. Ale skúsenosť ich zmenila a posunula na úplne iný rozmer vzťahu, dôvery a prejavovania citov. Niekedy je tá predchádzajúca skúsenosť taká silná, že už nemajú potrebu či odvahu skúsiť ďalší pokus naplno. Zistia, že vlastne nový vážny vzťah, prípadne novú rodinu nechcú.

Aká je teda šanca na šťastie? Má zmysel to vôbec ešte skúsiť? Určite áno, aj keď to stojí omnoho viac energie a je potrebná veľká dávka trpezlivosti, tolerancie, lásky a najmä odvahy. Treba podporovať to pekné, starať sa o vzťah a viesť si vytvárať príjemné okamihy. Spokojný vzťah a šťastná rodina sú jedným z najväčších darov, ktoré môžeme vo svojom živote dostať. Tak prečo neskúsiť druhú šancu na šťastie?

:RÁDIO REGINA

Plná poľná, rozhlasový armádny magazín pre vojakov a nevojakov, je tu pre vás **každý piatok o 21.05 hod.** na všetkých okruhoch Rádia Regina, v repríze v sobotu o 23.30 a tiež v archíve RTVS na <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/11358/984505>.

Pripomienky, tipy a názory
posielajte na mailovú adresu
plnapolna@rtvs.sk.

Teší sa na vás

šéfredaktor Miroslav Minár,
plukovník v zálohe.

Štefánik v hodnosti desiatnika francúzskej armády počas výcviku vo vojenskej leteckej škole v Châtres začiatkom roka 1915. Na prsiach má rytiersky kríž Čestnej légie.

Milan Rastislav Štefánik:
Generál – osloboditeľ (3)

Vedec vo vojenskom letectve

Štefánik si aj napriek podlomenému zdravotnému stavu podal žiadosť na zaradenie do vojenskej služby k letectvu a 26. januára 1915 nastúpil na výkon vojenskej služby k pešiemu pluku 102, pričom netrpezlivo čakal na kladné vybavenie svojej žiadosti.

Na základe telegrafického rozkazu francúzskeho ministerstva vojny bol 34-ročný Milan Rastislav Štefánik prevelený do vojenskej leteckej školy (tiež pilotnej školy) v Châtres, ktorú absolvoval od 28. januára do 11. apríla 1915. Potom ho v hodnosti desiatnika odvelili na ďalší výcvik k stíhacej divízii do Le Bourget a po jeho absolvovaní odletel 13. mája spolu s mechanikom Mauriceom Bourdonom na francúzsky front. Už v hodnosti podporučíka sa Milan Rastislav hlásil 14. mája 1915 u kapitána E. H. Prata, veliteľa leteckej eskadry (letky) MF-54 v zostave 10. armády. Jej stanoviskom bola francúzska dedinka Brias, vzdialená od frontovej línie len osem kilometrov.

Ako vojnový pilot v lietadle Farman MF.11, v zostave leteckej eskadry MF-54, mal Štefánik možnosť doplniť si svoje obsiahle teoretické vedomosti z meteorológie praktickými pozorovaniami. Vyznamenal sa najmä v druhej bitke artoiskej trvajúcej od 9. mája do 16. júna 1915. Dňa 12. augusta 1915 jeho predpoveď počasia zabránila takmer istej katastrofe leteckej eskadry MF-54, už pripravenej na bombardovací let a smerujúcej naproti búrke. Tým si získal nielen plnú dôveru v štábe francúzskej 10. armády, ale upútal na seba pozornosť aj vo francúzskom hlavnom stane pod velením maršala Josepha Joffreho. Napokon, bol to práve Štefánik, ktorého oficiálne vojenské kruhy v Paríži poverili zorganizovaním armádnej meteo-

Dekrét prezidenta Francúzskej republiky zo 14. októbra 1914 o udelení rytierskeho stupňa Radu Čestnej légie Štefánikovi za zásluhy o astronómiu

„Kto vede slúži, stane sa skromným
v myšlienkach, v rečiach... V každom jeho
konaní možno postrehnúť istotu a mier...
Bráňme nešťastiu, konajme dobro.“

M. R. Štefánik

rologickej služby s centrom v Dugny. Stal sa tak priekopníkom vojenskej leteckej meteorológie. Na základe tejto skutočnosti a množstva vykonaných odvážnych výzvedných letov nad nepriateľským územím bolo podporučíkovi Štefánikovi 16. augusta 1915 udelené francúzske vyznamenanie – Vojnový kríž s palmou. O pár týždňov neskôr však prišiel rozkaz, ktorým ho francúzske ministerstvo vojny na jeho opätovnú žiadosť vysielalo do Srbska. Štefánika lákal exponovaný srbský front ešte pred nástupom k armáde, lebo práve na tomto bojisku bolo mnoho Čechov i Slovákov, ktorí museli bojovať za cudzie záujmy v radoch nepriateľskej rakúsko-uhorskej (tiež c. a k.) armády.

Text: plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.
riadiť Vojenského historického ústavu

Dekorovanie podporučíka Štefánika francúzskym vyznamenaním Vojnový kríž s palmou 16. augusta 1915

Štefánik v lietadle Farman MF.11 na francúzskom fronte v roku 1915

Ruská

pechotná

7,62 mm puška

Mosin model

1891 bola v roku

1894 vyrobená vo

francúzskej zbrojovke

v Chatellerault.

V expozícii múzea

prípomína boje, ktoré

sa na území východného

Slovenska odohrávali

v priebehu prvej svetovej

vojny pri ofenzíve ruských

vojsk v Karpatoch na prelome

rokov 1914 – 1915, ale tiež čs.

legionárov, ktorí ju mali vo výzbroji.

Mosin model 1891

Zobrazená

10,6 mm

ruská pechotná

puška Berdan II.

model 1870 bola

vyrobená v roku 1884

v Sestrorecku. Bola

konštrukčným dielom

amerického plukovníka

Hirama Berdana a do

výzbroje armády cárskeho

Ruska ju zaviedli v septembri

1870. Nahradila pušku Berdan I.,

ktorá bola do výzbroje narýchlo

zavedená len dva roky predtým

(1868), ale neosvedčila sa.

Berdan II.

Puška predstavovala najrozšírenejšiu a najpoužívanejšiu zbraň ruských pozemných jednotiek na frontoch prvej svetovej vojny. Rusko potrebovalo nahradiť zastarané jednoranové pušky Berdan II. model 1870. Za člena komisie, ktorá vyberala novú zbraň, bol vymenovaný aj talentovaný vynálezca a konštruktér Sergej Ivanovič Mosin. V roku 1887 predstavil vlastný model. Puška mala nábojovú schránku uloženú vnútri pažby. Skúšky však nedopadli dobre. Ďalšiu prepracovanú konštrukciu zbrane predložil Mosin v roku 1890.

Do finále konkurzu sa dostala jeho puška a konštrukcia belgického továrnikára Léona Naganta. Nagantova konštrukcia nevládla vojenským skúškam, Mosinova odolala všetkým nástrahám. Komisiu na Nagantovej puške zaujalo veľmi dobré konštrukčné riešenie nábojovej schránky. A tak sa rozhodla niektoré Nagantove prvky využiť na zdokonalenie Mosinovej pušky. Takto zdokonalená zbraň bola v roku 1891 zavedená do výzbroje cárskej armády.

Postupne boli zavedené aj jej tri ďalšie varianty. V roku 1893 dragúnska puška, o rok neskôr kozácka puška a napokon v roku 1907 pre špeciálne druhy vojsk (ženisti, delostrelci) karabína. V roku 1908 sa uskutočnila modernizácia streliva. Náboj nemal zaguľatený, ale špicatý tvar strely, dosahoval vyššie balistické hodnoty. Ústová rýchlosť strely sa zvýšila zo 620 m/s na 860 m/s. Náboj bol aj naďalej označovaný ako 7,62 × 54 mm R. Sériová výroba pušiek sa od polovice roka 1891 začala v štátnych zbrojovkách v Tule, Iževsku a Sestrorecku. Pri nábehu výroby výrazne pomohla francúzska zbrojovka Manufacture d'Armes de Chatellerault. V rokoch 1892 – 1894 vyrobila a dodala 503 750 pechotných pušiek.

Pechotné pušky Mosin model 1891 a ich varianty sa mimoriadne dobre osvedčili v najnáročnejších bojových podmienkach prvej svetovej vojny. Zbraň bola odolná aj pri veľmi tvrdom zaobchádzaní. Vojaci oceňovali mimoriadnu presnosť strelby. Jednotlivé modifikácie pušky vydržali ako základná pechotná puška Červenej armády až do konca druhej svetovej vojny.

Technicko-taktické údaje

Kaliber: 7,62 mm
Náboj: 7,62 × 54 mm R
Dĺžka s bodákom: 1 738 mm
Hmotnosť s bodákom: 4,6 kg
Kapacita nábojovej schránky: 5 (4 + 1) nábojov
Teoretická kadencia strelby: 10 – 12 výstrelův za min.
Maximálny dostrel: 1 828 metrov

Zkonštrukčného hľadiska predstavovala puška Berdan II. zámom nabíjanú zbraň s valcovitým otočno-posuvným záverom. Ten bol špecifický v tom, že oproti ostatným záverom tohto typu nepotreboval žiadne klasické uzamykacie ozubenie, keďže bol skonštruovaný tak, že jeho telo samo o sebe pri výstrele zabezpečovalo uzavretie nábojovej komory. Držadlo záveru nebolo pri jeho úplnom uzamknutí vo vodorovnej polohe, ale bolo o 45° vyklonené nahor. Takže záver sa pri odomykaní otáčal len o 45°, a nie o 90°, ako to bolo bežné pri iných záveroch tohto typu. Hlaveň s dĺžkou 826 mm mala vývrt so šiestimi stúpajúcimi pravotočivými drážkami, ktoré po každom výstrele zabezpečovali rotačný pohyb strely.

Popri základnom pechotnom modeli pušky, ktorý mal celkovú dĺžku 1 346 mm, boli do výzbroje prijaté aj jej ďalšie varianty. Dragúnska a kozácka puška a karabína Berdan II. Dragúnska puška bola od pechotnej o 116 mm kratšia. Kozácka puška mala na rozdiel od dragúnskej gombíkový typ spúšte a nebola vybavená bodákom. Karabíny boli konštrukčne rovnaké ako dragúnske pušky, ale boli podstatne kratšie a používali slabší náboj. Pušky Berdan II. sa najskôr vyrábali v Birminghame a až po zakúpení príslušného strojárkeho vybavenia sa od roku 1874 začali vyrábať v ruských štátnych zbrojovkách v Tule, Iževsku a Sestrorecku. Celkovo vyrobili približne 3,2 milióna kusov.

V čase prvej svetovej vojny už išlo o zastaranú zbraň, ale keďže cárska armáda nemala dostatok moderných zbraní, musela využívať aj tieto pušky. Stretli sa s nimi aj príslušníci čs. légii v Rusku.

Technicko-taktické údaje

Kaliber: 10,6 mm
Náboj: 10,67 × 58 mm R
Dĺžka s bodákom: 1 916 mm
Hmotnosť s bodákom: 4,6 kg
Teoretická kadencia strelby: 6 – 8 výstrelův za minútu
Maximálny dostrel: 2 850 metrov
(účinný 320 metrov)

Text: Mgr. Peter Holík
VHÚ – Mo VHM Svidník
Foto: VHM

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk.

MLADÉ A MODERNÉ

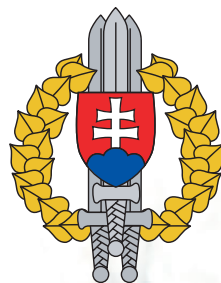

Foto: Ivan Kelemen

